

Regeringens proposition

2004/05:115

Lag om erkännande och verkställighet inom
Europeiska unionen av frysningsbeslut

Prop.
2004/05:115

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 mars 2005

Mona Sahlin

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen godkände den 14 maj 2003 ett utkast till rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (prop. 2002/03:67, bet. 2002/03:JuU15, rskr. 2002/03:169). Rambeslutet, som bygger på ett förslag från bl.a. Sverige, antogs av EU:s ministerråd den 22 juli 2003.

I propositionen lämnas förslag till den nya lagstiftning som krävs för att genomföra rambeslutet i Sverige. I propositionen föreslås att det införs en ny lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut. Den nya lagen reglerar både beslut om frysning som meddelas i Sverige och erkännande och verkställighet här av frysningsbeslut som har översänts hit från andra medlemsstater. Med frysningsbeslut avses i den nya lagen sådana beslut som har fattats i syfte att säkra bevismaterial eller verkställighet av förverkandebeslut, för svensk del närmast beslag och kvarstad som har meddelats i ett sådant syfte.

För att Sverige skall kunna utnyttja den möjlighet som rambeslutet ger till verkställighet i en annan medlemsstat av bevisbeslag, krävs att det införs en möjlighet att ta i beslag föremål som finns i utlandet och som därför inte är tillgängliga för den som beslutar om beslaget. Rättegångsbalkens bestämmelser medger i dag inte sådana beslag. Utöver sådana beslut om beslag skall även beslut om kvarstad som avser värdet av förverkad egendom kunna översändas till andra medlemsstater för verkställighet. Ett sådant beslut om beslag eller kvarstad är att anse som ett svenskt frysningsbeslut.

I den nya lagen finns också bestämmelser om förutsättningarna för att ett frysningsbeslut, som med stöd av rambeslutet översänds till Sverige från en annan medlemsstat, skall kunna erkännas och verkställas här. I

lagen finns bestämmelser om förfarandet när sådana frågor prövas i Sverige. Enligt förslaget skall åklagare pröva om det finns förutsättningar att erkänna och verkställa ett frysningsbeslut i Sverige. Om sådana förutsättningar finns, meddelar åklagaren en verkställbarhetsförklaring och lämnar i anslutning till det anvisningar för verkställigheten av frysningsbeslutet. Rätten skall överpröva åklagarens beslut och, om rätten fastställer beslutet, bestämma hur länge frysningsbeslutet skall vara verkställt i Sverige. Denna tid kan förlängas.

Erkännande och verkställighet av frysningsbeslut är ett förstadium till ansökningar om rättslig hjälp i brottmål eller verkställighet av andra länders förverkandebeslut och skall regelmässigt följas av en ansökan om en sådan åtgärd. Den nya lagen reglerar endast i vissa delar förfarandet efter det att en sådan ansökan har översänts.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	12
4	Internationellt straffrättsligt samarbete.....	13
4.1	Europeiska unionen.....	13
4.1.1	Allmänt om straffrättsligt samarbete	13
4.1.2	Ömsesidigt erkännande.....	14
4.2	Förenta nationerna och Europarådet	16
5	Rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.....	17
5.1	Bakgrund.....	17
5.2	Rambeslutets innehåll	17
6	Nuvarande svenska regler.....	21
6.1	Straffprocessuella tvångsmedel	21
6.1.1	Kvarstad	21
6.1.2	Beslag.....	22
6.1.3	Husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning.....	24
6.2	Förverkande av egendom	25
6.3	Lagstiftning om internationellt rättsligt samarbete	25
6.3.1	Internationell rättslig hjälp i brottmål	25
6.3.2	Internationell verkställighet av domar och slutliga beslut	27
6.4	Den nya Åklagarmyndigheten	27
7	Lagstiftningsbehovet	28
8	Lagstiftningens närmare innehåll	30
8.1	Tillämpningsområdet	30
8.2	Frysningsbeslut som meddelas i Sverige	32
8.3	Intyget	36
8.4	Behöriga myndigheter i Sverige	39
8.5	Översändande av ett frysningsbeslut	42
8.6	Åklagarens prövning.....	44
8.7	Skäl för att inte meddela en verkställbarhetsförklaring	46
8.8	Andra frågor som tas upp i en verkställbarhetsförklaring.....	60
8.9	Tidsfrist för och uppskjutande av verkställighet.....	63
8.10	Förfarandet vid verkställigheten	66
8.11	Upphävande av en verkställbarhetsförklaring	71
8.12	Rättens prövning och verkställighetens varaktighet	73
8.13	Det efterföljande förfarandet.....	76
9	Övriga frågor	78
9.1	Regressrätt för utgivet skadestånd	78
9.2	Sekretess	79

10	En ny lag införs om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningensbeslut.....	80	Prop. 2004/05:115
11	Förklaring till rambeslutet	81	
12	Ikraftträdande	81	
13	Ekonomiska konsekvenser	82	
14	Författningskommentar	83	
Bilaga 1	Rådets rambeslut	102	
Bilaga 2	Intyg enligt artikel 9	114	
Bilaga 3	Rådets uttalande i anslutning till rambeslutet.....	121	
Bilaga 4	Promemorians lagförslag.....	122	
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser	128	
Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag	129	
Bilaga 7	Lagrådets yttrande	135	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 2005	140	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:115

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

2 Förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Prop. 2004/05:115

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial¹.

2 § Med frysningsbeslut avses i denna lag

1. ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, eller ett beslut om beslag enligt 2 kap. 1 § denna lag,

2. ett beslut som har meddelats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial, och som har översänts till Sverige för erkännande och verkställighet.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

2 kap. Beslut i Sverige om beslag enligt denna lag och översändande från Sverige av frysningsbeslut

Beslut i Sverige om beslag enligt denna lag

1 § Åklagare får, under de förutsättningar som anges i 27 kap. 1 § tredje stycket samt 2 och 3 §§ rättegångsbalken, besluta om beslag av föremål, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan antas komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt vid beslutet. Ett sådant beslut får inte verkställas i Sverige.

Vad som i detta kapitel sägs om föremål skall också gälla i fråga om skriftlig handling.

Översändande av frysningsbeslut

2 § Ett frysningsbeslut enligt 1 kap. 2 § 1 som översänds från Sverige till en medlemsstat i Europeiska unionen för erkännande och verkställighet skickas av åklagare direkt till en behörig myndighet i den andra staten.

¹ EUT L 196, 2.8.2003, s. 45 (Celex 32003F0577).

3 § När ett beslut om beslag som avses i 1 § har verkställts i den andra medlemsstaten tillämpas följande bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken:

6 § första stycket om rättsens prövning,

7 § om tid för åtals väckande,

8 § första och fjärde styckena om hävande av beslag,

11 § om underrättelse, och

13 § om protokoll och om rätt för den som drabbats av ett beslag att erhålla bevis om beslaget.

Om ett föremål som tagits i beslag enligt 1 § överlämnas till Sverige, skall det tas i förvar av åklagaren och anses vara taget i beslag enligt rättegångsbalken.

Även om föremålet inte har överlämnats till Sverige när målet avgörs skall rätten med tillämpning av 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken pröva om beslaget fortfarande skall bestå.

4 § I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om överlämnande till Sverige av egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

5 § I lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. och i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om verkställighet utomlands av förverkandebeslut, som avser egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

3 kap. Erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut

Inledande bestämmelse

1 § Ett frysningsbeslut som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen skall erkännas och verkställas i Sverige enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Hur ärendet inleds

2 § Ett frysningsbeslut skall skickas direkt till behörig åklagare. Frysningsbeslutet skall åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilagan till rambeslutet.

Frysningsbeslutet och intyget skall översändas skriftligen genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får dock översändandet ske på annat sätt.

3 § Det intyg som avses i 2 § första stycket skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet, skall åklagaren ge den andra medlemsstatens myndighet möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering.

Verkställbarhetsförklaring

4 § Om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige, skall åklagaren meddela en verkställbarhetsförklaring.

5 § Verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet,

2. om en sådan förklaring skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,

3. om frysningsbeslutet avser en skriftlig handling eller ett skriftligt meddelande och det enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken hade funnits hinder mot att ta handlingen eller meddelandet i beslag, eller

4. om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för den gärning som i den andra medlemsstaten är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har meddelats.

Andra frågor som tas upp i en verkställbarhetsförklaring

6 § Åklagaren skall i verkställbarhetsförklaringen ange att frysningsbeslutet skall verkställas

1. med tillämpning av 27 kap. 10–13 §§ rättegångsbalken, om frysningsbeslutet avser ett föremål eller en skriftlig handling som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkad, eller

2. som ett kvarstadsbeslut i brottmål, om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom.

7 § Om den andra medlemsstatens myndighet har begärt att ett visst förfarande skall tillämpas när ett frysningsbeslut verkställs enligt 6 § 1, skall åklagaren i verkställbarhetsförklaringen ange att det begärda förfarandet skall tillämpas. Detta gäller dock inte om förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Tidsfrist för verkställigheten

8 § Ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och det intyg som avses i 2 § första stycket.

9 § Åklagaren får bestämma att verkställigheten av ett frysningsbeslut skall skjutas upp på viss tid

1. om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning om brott, eller

2. om frysningsbeslutet avser egendom som i ett annat straffrättsligt förfarande är tagen i beslag eller belagd med kvarstad.

Åklagaren får förlänga den bestämda tiden.

Förfarandet vid verkställigheten

10 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 får husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning göras enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken.

Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befodringsföretag, får åklagaren begära rättens förordnande om att försändelsen, när den kommer in, skall hållas kvar till dess att verkställighet har skett. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen rättegångsbalken skall tillämpas.

Husrannsakan får göras enligt första stycket och en försändelse får hållas kvar enligt andra stycket även om den gärning som frysningsbeslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det för gärningen kan dömas till fängelse i den andra medlemsstaten.

11 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 2 får åklagaren ta lös egendom i förvar till dess frysningsbeslutet har verkställts.

12 § Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen skall biträda åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 och när egendom skall tas i förvar enligt 11 §.

Åklagarens tillgång till register

13 § Åklagaren skall vid utredning och prövning av ärenden enligt denna lag ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret enligt vad som är föreskrivet om tillgång till sådana uppgifter i verksamhet hos åklagarmyndighet för beslut om förundersökning och åtal.

Upphävande av en verkställbarhetsförklaring

14 § Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring

1. om det framkommer att ett frysningsbeslut inte får verkställas i Sverige,

2. om egendomen inte kan påträffas här, eller

3. om begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas.

Åklagaren får inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter att ett frysningsbeslut har verkställts och verkställbarhetsförklaringen prövats av rätten.

Om åklagaren upphäver en verkställbarhetsförklaring, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

Motivering av beslut

15 § Åklagarens beslut att inte meddela eller att upphäva en verkställbarhetsförklaring eller att skjuta upp verkställigheten skall innehålla skälen för beslutet.

Rättens prövning

16 § När ett frysningsbeslut har verkställts, skall åklagaren skyndsamt begära rättens prövning av verkställbarhetsförklaringen. Behörig är varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts eller, om flera frysningsbeslut har verkställts, en tingsrätt inom vars domkrets något av frysningsbesluten har verkställts.

Vid rättens handläggning tillämpas reglerna om domstols handläggning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag. Tingsrätten skall så snart det kan ske hålla förhandling i ärendet, om en förhandling inte uppenbart skulle sakna betydelse för prövningen. Vid en förhandling tillämpas bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken.

17 § Om rätten fastställer åklagarens verkställbarhetsförklaring, skall rätten bestämma hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå. Rätten får förlänga den bestämda tiden. Om det inte längre finns tillräckliga skäl för att verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, skall verkställbarhetsförklaringen upphävas av rätten.

Om en verkställbarhetsförklaring upphävs, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

När rätten bestämmer hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå får rätten uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt.

Rätten får inte ändra ett beslut enligt första stycket eller ett villkor som har ställts upp enligt tredje stycket utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

Det efterföljande förfarandet

18 § En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. Något beslut om beslag skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar att egendomen skall överlämnas till den ansökande staten, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att beslutet om överlämnande har verkställts.

19 § En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. eller enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Något beslut om beslag eller kvarstad skall inte meddelas i ett sådant ärende.

En ansökan enligt första stycket får skickas till den åklagare som har handlagt ärendet enligt denna lag. Åklagaren skall vidarebefordra ansökan till Skatteverket, om ansökan gjorts av en myndighet i Danmark eller Finland, och till Justitiedepartementet, om ansökan gjorts av en myndighet i en annan medlemsstat.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar om verkställighet av ett beslut om förverkande, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att domen om förverkande vinner laga kraft.

Överklagande av rättsens beslut

20 § Vid överklagande av rättsens beslut enligt 16 och 17 §§ samt av beslut enligt 18 och 19 §§, såvitt avser frågan om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av domstols beslut angående en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

Vid Europeiska rådets möte i Tammerfors år 1999 slogs fast att principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden skall vara en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet inom unionen. Denna princip – dvs. att medlemsstaterna inte skall ifrågasätta varandras rättsliga avgöranden – skall avse såväl domar som andra avgöranden som fattas av rättsliga myndigheter. När det gäller beslut som föregår en rättegång angavs särskilt sådana beslut som gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att snabbt säkra bevismaterial och beslagta tillgångar. I slutsatserna uppdrogs åt rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande. Ett åtgärdsprogram med denna inriktning antogs av ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 29 november 2000 (EGT C 12, 15.1.2001, s. 10). Programmet innehåller en rad olika åtgärder som skall vidtas på det straffrättsliga området för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande. I åtgärdsprogrammet gavs högsta prioritet åt framtagandet av ett instrument som gäller erkännande av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

I december 2000 tog Frankrike, Sverige och Belgien initiativ till ett rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (EGT C 75, 7.3.2001, s. 3). EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor nådde den 28 februari 2002 en politisk överenskommelse om innehållet i rambeslutet. Europaparlamentet godkände den 11 juni 2002 rådets förslag till rambeslut. Riksdagen godkände rambeslutet den 14 maj 2003 (prop. 2002/03:67, bet. 2002/03:JuU15, rskr. 2002/03:169). Rambeslutet antogs av EU:s ministerråd den 22 juli 2003 (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45). Rambeslutet finns intaget som *bilaga 1–2*. I *bilaga 3* finns ett särskilt uttalande från rådet i anslutning till rambeslutet.

Inom Justitiedepartementet har därefter utarbetats en promemoria, Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian innehåller förslag till de lagändringar som krävs för att Sverige skall uppfylla åtagandena enligt rambeslutet. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2004/11207/BIRS).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 februari 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*. Lagrådet har i huvudsak godtagit förslagen, men har också föreslagit vissa justeringar. Regeringen har på de flesta punkter följt Lagrådets förslag. Regeringen återkommer till Lagrådets synpunkter i avsnitten 8.4, 8.7, 8.8, 10 och 12.

4.1 Europeiska unionen

4.1.1 Allmänt om straffrättsligt samarbete

Genom Maastrichtfördraget utvidgades EU-samarbetet till att omfatta även rättsliga och inrikes frågor (den s.k. tredje pelaren). Därmed blev också straffrättsliga frågor föremål för samarbete inom ramen för EU. I den av Europeiska rådet godkända handlingsplanen från år 1997 mot den organiserade brottsligheten (EGT C 251, 15.8.1997, s. 1) betonas vikten av att det rättsliga samarbetet blir mer effektivt och att medlemsstaternas möjligheter att spåra och beslagta olagliga tillgångar förbättras. Amsterdamfördragets ikraftträdande år 1999, med det uttalade målet att inom unionen skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, har medfört ett intensifierat samarbete på området för de straffrättsliga frågorna. Medlemsstaterna har under de senaste åren utarbetat ett flertal handlingsplaner med riktlinjer för hur brottslighet skall bekämpas och flera rättsliga instrument för att förbättra det straffrättsliga samarbetet har antagits.

Den 3 december 1998 antog rådet en gemensam åtgärd om penningtvätt och identifiering, spårande, spärrande, frysning, beslag och förverkande av vinning som härrör från brott (EGT L 333, 9.12.1998, s. 1). Åtgärdens huvudsakliga syfte var att komplettera Europarådets konvention från år 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen, SÖ 1996:19). Den gemensamma åtgärden behandlar förändringar i medlemsstaternas förverkandelagstiftning, bl.a. att lagstiftningen inte skall vara begränsad till vissa brottstyper och att misstänkt vinning av brott på ett så tidigt utredningsstadium som möjligt skall kunna identifieras och spåras om en annan medlemsstat begär detta. Förverkandeutredningen har i betänkandet Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147) lämnat förslag till de lagändringar som krävs för att leva upp till den gemensamma åtgärden. Därefter har rådet den 26 juni 2001 antagit ett rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott (EGT L 182, 5.7.2001, s. 1). Rambeslutets främsta syfte är att i relevanta delar ersätta den gemensamma åtgärden, eftersom ett rambeslut anses innebära en starkare förpliktelse för medlemsstaterna än en gemensam åtgärd. Genom prop. 2004/05:135 Utökade möjligheter att förverka utbyte av och hjälpmedel vid brott m.m., som i dag har beslutats av regeringen, genomförs delar av Förverkandeutredningens förslag samt rambeslutet från år 2001.

Slutligen nådde rådet i december 2002 en politisk överenskommelse om EU:s rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Rambeslutet syftar till att skapa nya gemensamma minimiregler i medlemsstaterna när det gäller förverkande av bl.a. egendom som har anknytning till brott. Medlemsstaterna åläggs bl.a. att införa bestämmelser om utökade möjligheter till förverkande av egendom vid vissa allvarliga brott, då egendomen härrör från den dömdes brottsliga verksamhet. Vidare innehåller rambeslutet åtaganden

som i sak motsvaras av åtaganden i 2001 års rambeslut. Riksdagen godkände rambeslutet om förverkande den 27 oktober 2004 (prop. 2003/04:166, bet. 2004/05:JuU5, rskr. 2004/05:22). Rambeslutet, som antogs den 24 februari 2005 (EUT L 68, 15.3.2005 s. 49), genomförs i de delar som motsvaras av 2001 års rambeslutet genom ovan nämnda prop. 2004/05:135.

När det gäller det straffrättsliga samarbetet antog rådet den 29 maj 2000 en konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Ett tilläggsprotokoll till konventionen antogs i oktober 2001. Dessa instrument syftar till att förbättra det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna, bl.a. genom att göra viss information mer tillgänglig (t.ex. bankinformation) och genom att tillåta direktkontakter mellan medlemsstaternas myndigheter. Vidare innebär instrumenten en förbättrad möjlighet att använda nya tekniker, t.ex. förhör genom videokonferens och hemlig telefonavlyssning. En promemoria för att tillträda och genomföra dessa instrument remitterades i början av december 2004, Internationell rättslig hjälp i brottmål: Tillträde till 2000 års konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater m.m. (Ds 2004:50). Förslagen har lagradsbehandlats. En proposition kommer att överlämnas till riksdagen i slutet av mars 2005.

4.1.2 Ömsesidigt erkännande

Begreppet ömsesidigt erkännande introducerades vid Europeiska rådets möte i Cardiff år 1998. Vid rådsmötet den 3 december 1998 antogs en handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget (Wien-handlingsplanen). Inledandet av en process med sikte på att underlätta ömsesidigt erkännande av beslut och verkställighet av domar i brottmål angavs som en prioriterad åtgärd.

Frågan om ömsesidigt erkännande behandlades särskilt av Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999. Europeiska rådet fastslog att principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden skall vara en hörnsten inom det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området. Vidare angavs att principen skall gälla även beslut som föregår en rättegång och särskilt de beslut som gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att snabbt säkra bevismaterial och beslagta tillgångar. Europeiska rådet uppmanade rådet och kommissionen att senast i december 2000 anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

Den 30 november 2000 antog rådet ett åtgärdsprogram för genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut på straffrättens område. Programmet innehöll såväl åtgärder som tar sikte på beslut före dom som åtgärder med anledning av eller efter dom. Åtgärderna avsåg beslut och domar mot såväl egendom som mot personer. Högsta prioritet gavs till antagandet av ett instrument som gör det möjligt att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande inom EU på beslut om frysning av tillgångar och bevismaterial. I december 2000 tog Sverige, Frankrike och Belgien initiativ till ett sådant instrument.

Vid Europeiska rådets möte den 4–5 november 2004 antogs det s.k. Haagprogrammet. Haagprogrammet bygger vidare på Tammerfors-slutsatserna och syftar bl.a. till att vidareutveckla det rättsliga samarbetet inom unionen enligt principen om ömsesidigt erkännande. I Haagprogrammet uppmanas kommissionen att under år 2005 återkomma med en konkret handlingsplan för genomförande av programmet.

Syftet med ett system som bygger på principen om ömsesidigt erkännande är att stärka och förbättra det straffrättsliga samarbetet mellan stater. Ett annat syfte är att förstärka den enskildes skydd och rättigheter. Vid ömsesidigt erkännande i sin mest utvecklade form skall stater verkställa varandras domar och beslut utan att ompröva den bedömning som ligger till grund för det avgörande som begärs verkställt. Ömsesidigt erkännande mellan EU:s medlemsstater förutsätter att medlemsstaterna har förtroende för varandras rättssystem, trots att det kan förekomma skillnader mellan dessa. Det är en målsättning att genom ömsesidigt erkännande skapa ett mervärde i förhållande till nuvarande system. Den stat som vill ha rättslig hjälp får i dag ansöka om att t.ex. viss egendom skall beslagtas eller att ett slutligt förverkandebeslut skall verkställas. Den stat som skall vidta åtgärden måste då ofta fatta ett eget beslut om att egendom skall beslagtas eller om förverkande av egendomen. I ett system som bygger på principen om ömsesidigt erkännande är utgångspunkten att beslutet fattas i en stat, för att sedan verkställas i en annan stat, utan att något nytt beslut behöver fattas eller någon materiell prövning behöver ske i den verkställande staten.

Det nu aktuella rambeslutet var det första initiativ som bygger på principen om ömsesidigt erkännande av straffrättsliga beslut. Rambeslutet var tänkt att vara ett pilotprojekt på området för ömsesidigt erkännande. Ytterligare ett antal initiativ har lagts fram sedan dess. Rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna är ett av dessa. Det rambeslutet förhandlades under hösten 2001 och antogs i juni 2002 (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1). Den lagstiftning som krävdes för att Sverige skulle kunna tillämpa rambeslutet trädde i kraft den 1 januari 2004 (prop. 2003/04:7, bet. 2003/04:JuU8, rskr. 2003/04:107). Ett annat initiativ som bör nämnas i detta sammanhang är ett rambeslut om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff. Rambeslutet bygger på ett förslag som lades fram av Storbritannien, Frankrike och Sverige i juli 2001. Den 22 mars 2004 överlämnade regeringen till riksdagen propositionen Sveriges antagande av rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff (prop. 2003/04:92). Riksdagen godkände rambeslutet den 15 juni 2004 (bet. 2003/04:JuU28, rskr. 2003/04:279). Målsättningen är att rambeslutet kan antas av rådet under våren 2005. Vidare kan nämnas att det danska ordförandeskapet i juni 2002 tog initiativ till ett rambeslut om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande (EGT C 184, 2.8.2002, s. 8). Vid ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 28 april 2004 nåddes en principöverenskommelse om innehållet i rambeslutet. En proposition med förslag om Sveriges godkännande av rambeslutet överlämnades till riksdagen den 22 december 2004 (prop. 2004/05:55).

Slutligen kan nämnas ett förslag till rambeslut om ett europeiskt bevisupptagningsbeslut avseende föremål, handlingar eller uppgifter som företes i brottmål, som presenterades av kommissionen i november 2003. Förslaget är tänkt som ett första steg i ett större arbete vars målsättning är att all rättslig hjälp i brottmål ersätts med instrument som bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Enligt förslaget skall en rättslig myndighet i en medlemsstat kunna utfärda ett bevisupptagningsbeslut i syfte att få översänt till sig bevismaterial som finns tillgängligt i en annan medlemsstat. Förslaget kan till viss del sägas vara en utveckling av frysningsrambeslutet, bl.a. genom att det reglerar såväl erkännande och verkställighet av en annan medlemsstats beslut som översändande av bevismaterialet till den medlemsstaten. Förhandlingarna om förslaget inleddes i juni 2004 och det återstår ännu mycket arbete innan en politisk överenskommelse kan uppnås om ett utkast till rambeslut.

4.2 Förenta nationerna och Europarådet

FN:s konvention från år 1988 mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (narkotikabrottskonventionen, SÖ 1991:41) syftar till att förstärka det internationella samarbetet och effektivisera insatserna mot den internationella narkotikahandeln. I konventionen finns bestämmelser som syftar till att förbättra det straffrättsliga samarbetet bl.a. när det gäller att beslagta och överlämna egendom som kan utgöra bevismaterial eller vinning av brott. FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet från år 2000 (Palermo-konventionen) kompletterar narkotikabrottskonventionen och utgör ett led i det inom FN bedrivna arbetet att bekämpa den internationella och gränsöverskridande brottsligheten. Även denna konvention innehåller bestämmelser om samarbete om beslag och överlämnande av egendom som kan utgöra bevismaterial eller vinning av brott samt förverkande.

Ett flertal instrument har utarbetats i syfte att förstärka det straffrättsliga samarbetet mellan Europarådets medlemsstater. Redan år 1959 antogs inom Europarådet en konvention om ömsesidig rättslig hjälp (tidigare benämnt inbördes rättshjälp) i brottmål (SÖ 1968:15). Till denna konvention finns två tilläggsprotokoll från 1978 (SÖ 1979:12) och 2001. Dessa instrument reglerar ett stort antal frågor i vilka de brottsutredande myndigheter kan få och lämna bistånd till varandra. Samarbetet enligt dessa instrument kan omfatta bl.a. beslag av föremål som kan utgöra bevismaterial och överlämnande av sådana föremål. År 1990 antogs förverkandekonventionen (SÖ 1996:19). I de delar som rör förverkande bygger förverkandekonventionen i stora delar på narkotikabrottskonventionens bestämmelser. Ett av förverkandekonventionens huvudsakliga syften är att utveckla det internationella samarbetet i fråga om förverkande av vinning av brott och egendom som använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott. Konventionen skapar även möjligheter till rättsligt samarbete under alla stadier i förfarandet, t.ex. i fråga om åtgärder som behöver vidtas för att hitta egendom som kan bli föremål för förverkande och för att säkerställa en framtida verkställighet av ett förverkandebeslut.

5 Rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial

Prop. 2004/05:115

5.1 Bakgrund

Inom ramen för EU:s samarbete i den tredje pelaren har det utarbetats ett förslag till rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Rambeslutet bygger på ett initiativ från Sverige, Frankrike och Belgien, som lades fram i december 2000.

EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor nådde den 28 februari 2002 en politisk överenskommelse om innehållet i rambeslutet. Europaparlamentet godkände den 11 juni 2002 rådets förslag till rambeslut. Riksdagen godkände rambeslutet den 14 maj 2003 (godkännandepropositionen, prop. 2002/03:67, bet. 2002/03:JuU15, rskr. 2002/03:169). Rambeslutet antogs av EU:s ministerråd den 22 juli 2003 (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45).

Den 25 mars 2004 utfärdade Europeiska rådet en deklaration med anledning av de terroristattentat som ägt rum i Madrid två veckor tidigare. I deklarationen uppmanade Europeiska rådet medlemsstaterna bl.a. att före utgången av år 2004 ha genomfört frysningsrambeslutet.

Det bör vidare poängteras att frysningsrambeslutet är ett generellt instrument, tillkommet för att inom EU kunna tillämpas vid brottsutredningar av i princip vilket slag som helst, där bevismaterial eller förverkad egendom finns utomlands. Rambeslutet har inget samband med spärrande av bankkonton och andra åtgärder som följer av olika FN-resolutioner eller EG-beslut, utan syftar till att säkerställa bevis och tillgångar i straffrättsliga förfaranden.

5.2 Rambeslutets innehåll

Rambeslutet innehåller bestämmelser om verkställighet av frysningsbeslut som har fattats i EU-stater för att hindra att egendom som kan bli föremål för förverkande eller som kan utgöra bevismaterial förstörs eller försvinner. Bestämmelserna skall kunna användas t.ex. under en förundersökning i den utfärdande staten (dvs. den stat där en förundersökning eller ett liknande rättsligt förfarande pågår), när en åklagare eller domstol snabbt behöver hindra att bevismaterial förstörs eller försvinner, eller säkra verkställigheten av ett kommande förverkandebeslut. En åklagares eller domstols beslut som fattas i ett sådant syfte är i rambeslutets mening att anse som ett frysningsbeslut. Den verkställande statens myndigheter (dvs. den stat där egendomen finns eller tros finnas) skall därefter verkställa detta beslut. Tanken är att egendomen eller bevismaterialet skall förbli fryst i den verkställande staten till dess att antingen bevismaterialet har överlämnats till den utfärdande staten, i enlighet med bestämmelserna om rättslig hjälp i brottmål, eller till dess att egendomen har förverkats och detta beslut har verkställts i den verkställande staten. De nya bestämmelserna kommer att komplettera

nuvarande regler om internationell rättslig hjälp i brottmål och verkställighet av beslut om förverkande på begäran av en annan stat. Rambeslutet innebär i jämförelse med nuvarande system bl.a. att förfarandena blir snabbare och effektivare, eftersom utgångspunkten är att tvångsmedelbeslut fattas i en stat och verkställs i en annan stat, utan att det i den andra staten fattas något nytt tvångsmedelsbeslut.

Syfte och definitioner

Artikel 1 anger att syftet med rambeslutet är att fastställa regler för när en stat skall erkänna och verkställa ett beslut om frysning, som har utfärdats av en rättslig myndighet i en annan stat i samband med ett straffrättsligt förfarande.

I *artikel 2* finns ett antal definitioner av betydelse för tillämpningen av rambeslutet. Artikeln innehåller definitioner av vad som är utfärdande respektive verkställande stat. Med *utfärdande stat* avses en stat där en, enligt den statens definition, rättslig myndighet har beslutat om frysning i samband med ett straffrättsligt förfarande. Med *verkställande stat* avses en stat på vars territorium egendomen eller bevismaterialet finns. Vidare innehåller artikeln en definition av vad som är ett *frysningsbeslut*. Därmed avses en åtgärd som företas av en behörig rättslig myndighet i den utfärdande staten i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av sådan egendom som kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial. Som framgår av definitionen är begreppet frysning ett samlingsbegrepp för olika typer av beslut i medlemsstaterna (i svensk rätt kvarstad och beslag, se avsnitten 6.1.1 och 6.1.2) som har fattas i det syfte som anges i definitionen. I artikeln definieras begreppet *egendom* som varje typ av egendom, materiell eller immateriell, fast eller lös, som den utfärdande staten anser utgör vinning av brott eller som motsvarar värdet av denna vinning eller som utgör hjälpmedel eller föremål för ett brott. Bevismaterial definieras som föremål, dokument eller data som kan läggas fram som bevis i ett brottmål.

Tillämpningsområde och kravet på dubbel straffbarhet

Enligt *artikel 3* (första punkten) skall rambeslutet tillämpas på frysningsbeslut som utfärdats i syfte att säkra bevismaterial eller för att säkra ett senare förverkandebeslut som avser egendomen. Rambeslutet har ett generellt tillämpningsområde, dvs. det gäller för alla typer av brott. Den verkställande staten får, som huvudregel, uppställa krav på att brottet skall utgöra ett brott också där, dvs. det får uppställas ett krav på dubbel straffbarhet (fjärde punkten). Om frysningsbeslutet syftar till att säkerställa verkställighet av ett framtida förverkandebeslut får den verkställande staten därutöver uppställa krav på att brottet möjliggör ett frysningsbeslut enligt den statens lagstiftning. Dessa krav får dock inte ställas upp om den utfärdande staten anger att ett brott i ett visst fall motsvarar något av de gärningstyper som räknas upp i artikel 3.2 ("listan"), förutsatt att brottet kan medföra fängelse i tre år eller mer i den utfärdande staten. Tanken är att det inte skall ha någon betydelse hur

medlemsstaterna definierar brotten i listan. Listan omfattar flera av de brott som regleras i brottsbalken (t.ex. mord, grov misshandel, våldtäkt, bedrägeri och olika förfalskningsbrott), liksom brott och brottstyper inom specialstraffrätten (t.ex. narkotikabrott, miljöbrott och vissa brott enligt vapenlagen och utlänningslagen). Listan är identisk med den lista som finns i rambeslutet om den europeiska arresteringsordern (se vidare om denna fråga i samband med genomförandet av den europeiska arresteringsordern, prop. 2003/04:7 s. 76 ff.).

Avslagsgrunder

I *artikel 7* anges de avslagsgrunder en medlemsstat får åberopa för att inte verkställa ett frysningsbeslut. Avslagsgrunderna i artikel 7 är fakultativa, dvs. det är upp till medlemsstaterna att avgöra om och i vilken utsträckning de skall genomföras i nationell rätt. Erkännande eller verkställighet får vägras om (a) det intyg som skall skickas med frysningsbeslutet saknas, är ofullständigt eller uppenbart inte motsvarar innehållet i frysningsbeslutet. Vidare får erkännande eller verkställighet vägras om (b) det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa frysningsbeslutet. Om det omedelbart framgår av uppgifterna i intyget att erkännande eller verkställighet skulle strida mot principen om *ne bis in idem* – dvs. att ingen får dömas två gånger för samma sak – får erkännande eller verkställighet vägras (c). Därutöver får (d) den verkställande myndigheten vägra att erkänna eller verkställa ett frysningsbeslut om den gärning som ligger till grund för beslutet inte motsvaras av ett brott i den verkställande staten, dvs. kravet på dubbel straffbarhet är inte uppfyllt. Avslag på denna grund förutsätter att gärningen inte faller in under någon av de gärningstyper som räknas upp i artikel 3.2 ("listan"). När det gäller s.k. fiskaliska brott – dvs. brott mot bestämmelser om bl.a. skatter och avgifter – finns en tolkningsregel vid tillämpningen av kravet på dubbel straffbarhet. Enligt den får erkännande eller verkställighet inte vägras med hänvisning till att den verkställande statens lagstiftning inte innehåller samma slags bestämmelser som den utfärdande statens lagstiftning i fråga om skatter, avgifter, tullar eller valutatransaktioner. Slutligen innehåller artikeln en bestämmelse för det fallet att det visar sig vara praktiskt omöjligt att verkställa ett frysningsbeslut, t.ex. på grund av att egendomen är förstörd eller inte kan återfinnas på den angivna platsen. I ett sådant fall skall samråd äga rum mellan de berörda myndigheterna.

Artikel 7 är inte helt uttömmande i fråga om vilka möjligheter en verkställande stat har att avstå från att erkänna och verkställa ett frysningsbeslut. Det framgår av *punkt 6* i skälen till rambeslutet att rambeslutet inte hindrar medlemsstaterna från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning samt i fråga om föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier. Rambeslutet skall, enligt samma punkt, inte heller hindra medlemsstaterna från att vägra erkännande och verkställighet om det finns skäl att tro att frysningsbeslutet har utfärdats i syfte att åtala eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller om

personens ställning kan skadas till följd av något av dessa skäl. I *artikel 1* inskräps att rambeslutet inte påverkar medlemsstaternas skyldighet att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen.

Förfaranderegler

Enligt *artikel 4* skall ett beslut om frysning översändas direkt till den rättsliga myndighet i den verkställande staten som är behörig att verkställa beslutet. Frysningsbeslutet skall skickas tillsammans med ett särskilt upprättat intyg, som finns intaget som en bilaga till rambeslutet, se *bilaga 2*. Intyget skall enligt *artikel 9* vara översatt till den verkställande statens officiella språk eller till ett språk som den staten har förklarat sig godta. Den rättsliga myndigheten i den verkställande staten skall utan att pröva frysningsbeslutet i sak godta detta och skall sedan vidta nödvändiga åtgärder för att beslutet omedelbart skall kunna verkställas (*artikel 5*). Verkställighet skall ske på samma sätt som för ett motsvarande nationellt beslut enligt den verkställande statens nationella processuella bestämmelser. Beslut om erkännande och verkställighet skall som regel fattas inom 24 timmar från mottagandet av frysningsbeslutet. Alla beslut om tvångsåtgärder som är nödvändiga för att verkställa beslutet om frysning skall fattas i enlighet med de regler som gäller i den verkställande staten.

Efter att ett frysningsbeslut har verkställts skall enligt *artikel 10* den utfärdande staten ansöka hos den verkställande staten om att egendomen skall överlämnas till den utfärdande staten eller att ett beslut om att förverka egendomen verkställs i den verkställande staten. En sådan ansökan skall göras och prövas utifrån de regler som gäller mellan medlemsstaterna i fråga om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål respektive internationellt samarbete rörande verkställighet av beslut om förverkande. Vid prövningen av en ansökan om att överlämna bevismaterialet till den utfärdande staten får dock en ansökan som avser något av brotten i listan i artikel 3.2 inte avslås på den grunden att ansökan avser en gärning som inte motsvarar brott enligt den verkställande statens lagstiftning, om det för brottet kan följa ett frihetsstraff på tre år eller mer i den utfärdande medlemsstaten.

Verkställigheten av egendom eller bevismaterial skall enligt *artikel 6* bestå till dess att en ansökan enligt artikel 10 har prövats. Den verkställande staten får dock efter samråd med den utfärdande staten ställa upp villkor för att verkställigheten skall bestå. En medlemsstat kan i vissa fall som anges i *artikel 8* skjuta upp verkställigheten, bl.a. om verkställigheten skulle skada en pågående brottsutredning eller om egendomen eller bevismaterialet redan omfattas av ett annat tvångsmedelsbeslut.

Överklagande och regressrätt

I *artikel 11* anges att medlemsstaterna skall se till så att alla parter, inklusive tredje part i god tro, har tillgång till rättsmedel för att kunna tillvarata sina rättigheter, dvs. det skall finnas en rätt att överklaga i båda

medlemsstaterna. En sådan talan skall kunna väckas vid domstol i den utfärdande eller i den verkställande staten i enlighet med den nationella lagstiftningen i respektive stat. Grunden för frysningsbeslutet får dock överklagas endast i den utfärdande staten.

Den utfärdande staten är enligt *artikel 12* skyldig att ersätta kostnader för skadestånd som den verkställande staten kan ha betalat ut till följd av skador vid verkställigheten av frysningsbeslutet. En sådan skyldighet finns dock inte om skadeståndsskyldigheten har uppkommit till följd av den verkställande statens agerande vid verkställigheten av frysningsbeslutet.

Övriga frågor

Av artikel 14 följer att medlemsstaterna före den 2 augusti 2005 skall ha vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra rambeslutet. Enligt artikel 15 träder rambeslutet i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning.

6 Nuvarande svenska regler

6.1 Straffprocessuella tvångsmedel

Rättegångsbalken innehåller bestämmelser om straffprocessuella tvångsmedel som kan tillämpas i samband med en förundersökning om brott. Av särskilt intresse för det nu aktuella rambeslutet är de reella tvångsmedlen, i synnerhet reglerna om kvarstad i 26 kap. och beslag i 27 kap. rättegångsbalken. Av relevans är också 28 kap. rättegångsbalken, som innehåller bestämmelser om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Dessa tvångsmedel kan användas för att eftersöka föremål som är underkastade beslag. För samtliga tvångsmedel gäller proportionalitetsprincipen. Med det menas att åtgärden får vidtas endast om skälen för tvångsmedlet uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär.

Kvarstad och beslag gör det möjligt att säkerställa verkställighet av ett redan meddelat eller kommande förverkandebeslut. Kvarstad används för att säkerställa ett värdeförverkande medan beslag används när det är fråga om ett sakförverkande. Beslag används även för att ta i förvar föremål som kan antas äga betydelse för utredning om brott, t.ex. sådana föremål som kan användas som bevisning.

6.1.1 Kvarstad

Den grundläggande bestämmelsen om kvarstad finns i 26 kap. 1 § rättegångsbalken. Syftet med kvarstad är att säkerställa verkställighet av en betalningsskyldighet som kan antas komma att ådömas den misstänkte. Kvarstad kan beviljas oavsett brottets beskaffenhet. En förutsättning är dock att det skäligen kan befaras att den misstänkte undandrar sig att fullgöra sin betalningsskyldighet, som kan avse t.ex.

värdet av förverkad egendom. Kvarstad innebär att så mycket av den misstänktes egendom får omhändertas att fordringen kan antas bli täckt vid utmätning. Själva kvarstadsbeslutet behöver inte utpeka den egendom som skall omhändertas. Detta kan i stället bli en verkställighetsfråga. Kvarstad kan inte förordnas på någon annan persons egendom än den misstänktes.

I 26 kap. 2–7 §§ rättegångsbalken finns regler om handläggningen av en fråga om kvarstad. Kvarstad beslutas av rätten och frågan kan tas upp redan på förundersökningsstadiet. Väcks en fråga om kvarstad skall förhandling äga rum inför rätten. Vid fara i dröjsmål, t.ex. om det finns en risk att den egendom som förväntas bli föremål för kvarstad försvinner, får rätten interimistiskt besluta om kvarstad även innan en förhandling har ägt rum. I avvaktan på beslut om kvarstad kan den misstänktes lösa egendom tas i förvar av undersökningsledare eller åklagare. Även en polis får vid fara i dröjsmål ta egendom i förvar. Beslutar rätten om kvarstad skall förvarstagen egendom, om rätten inte bestämmer annat, bli kvar i myndighetens vård tills beslutet har verkställts. Vidare skall domstolen, om inte åtal har väckts, sätta ut den tid inom vilken åtal skall väckas. Denna tid kan förlängas. När målet avgörs skall rätten pröva om åtgärden skall bestå. Ett beslut om kvarstad skall genast gå i verkställighet, men kan överklagas särskilt till hovrätten.

Den part som har fått kvarstad beviljad måste själv begära hos kronofogdemyndigheten att åtgärden verkställs. I 26 kap. 8 § rättegångsbalken hänvisas till bestämmelserna om verkställighet i utsökningsbalken (16 kap. utsökningsbalken). Kronofogdemyndighetens beslut om verkställighet av kvarstad kan överklagas till tingsrätt av den som berörs av beslutet.

6.1.2 Beslag

Bestämmelser om beslag finns i 27 kap. 1–17 §§ rättegångsbalken. De grundläggande förutsättningarna för beslag regleras i 1 §. För att ett föremål skall kunna tas i beslag krävs att det skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara någon avhänt genom brott eller vara på grund av brott förverkat. Beslag syftar således bl.a. till att säkra bevisning eller ett förverkande. För att beslag som avses i 27 kap. skall få ske, måste föremålet vara tillgängligt för sådan åtgärd, dvs. beslutet om beslag skall omedelbart kunna gå i verkställighet. Beslag kan användas oberoende av brottets beskaffenhet och förutsätter inte att en viss person kan misstänkas för brottet. Föremålet kan också ägas eller innehas av någon annan än den misstänkte.

Enligt 27 kap. 2–3 §§ rättegångsbalken gäller särskilda regler för beslag av vissa skriftliga handlingar och försändelser. Beslag får inte läggas på en skriftlig handling vars innehåll kan antas vara sådant att en befattningshavare eller någon annan som avses i 36 kap. 5 § inte får höras som vittne om det, om handlingen innehas av denne eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller. Vidare får ett skriftligt meddelande mellan den misstänkte och någon honom närstående, som avses i 36 kap. 3 §, eller mellan sådana närstående inbördes inte tas i beslag hos den misstänkte eller den närstående. Det sistnämnda gäller dock inte när det

är fråga om brott, för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Brev, telegram eller annan försändelse som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag får tas i beslag endast om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver och försändelsen hade kunnat tas i beslag hos mottagaren. I 27 kap. 12 § anges vissa begränsningar i fråga om vem som får hantera sådana handlingar när de har tagits i beslag.

I 27 kap. 4 § rättegångsbalken finns bestämmelser om vem som får ta föremål i beslag. Ett beslag avser ofta ett föremål som påträffas i samband med en annan tvångsåtgärd, t.ex. husrannsakan. Huvudregeln är att den som med laga rätt verkställer en sådan tvångsåtgärd får ta föremål i beslag. Undersökningsledaren eller åklagaren får besluta att ett föremål som påträffas i annat fall än vid verkställighet av en tvångsåtgärd skall tas i beslag. Även utan ett föregående beslut av undersökningsledaren eller åklagaren får en polisman i vissa fall, om fara är i dröjsmål, ta ett påträffat föremål i beslag. Ett sådant beslag skall skyndsamt anmälas till undersökningsledaren eller åklagaren, som har att pröva om beslaget skall bestå. Enligt 5 § kan rätten i vissa fall besluta om beslag. Har ett beslag verkställts utan rättens förordnande, får enligt 6 § den som har drabbats av beslaget utan inskränkning i tiden begära rättens prövning av beslaget. Om rätten beslutar om beslag går beslutet enligt 30 kap. 12 § i omedelbar verkställighet, men beslutet kan överklagas särskilt till hovrätten.

I 27 kap. 8 § rättegångsbalken finns bestämmelser om hävande av beslag och om omprövning av beslagsfrågan när målet avgörs. Enligt 9 § kan rätten besluta att en försändelse som kommer in till ett befordringsföretag (t.ex. posten eller ett tele-, järnvägs- eller bussföretag) skall hållas kvar till dess frågan om beslag av försändelsen har hunnit prövas. En förutsättning är att det rör sig om en försändelse som kan beslagtas enligt 1–3 §§. I 10 § anges hur beslagtagna föremål skall tas om hand. Bland annat föreskrivs att sådana föremål skall tas i förvar av den som har verkställt beslaget. Om det kan ske utan fara och det är lämpligt får dock ett beslagtaget föremål lämnas kvar hos innehavaren. I sådant fall skall föremålet normalt förseglas eller märkas som beslagtaget. I 11 § anges att det i vissa fall skall lämnas underrättelse om verkställt beslag till den från vilken beslag har skett. Enligt 11 a § skall en underrättelse även lämnas om åklagaren överväger att enligt 4 a § besluta om utlämnande av föremålet till någon som bedöms ha bättre rätt till detta.

Bestämmelser om beslag finns även i andra författningar. De flesta sådana bestämmelser innebär endast smärre avvikelser från rättegångsbalkens regelsystem, t.ex. i fråga om vem som får ta egendom i beslag. I övrigt gäller rättegångsbalkens regler. På det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området finns dock en särreglering. I 10 kap. tryckfrihetsförordningen finns bestämmelser som möjliggör beslag av egendom som inte är tillgänglig. Dessa bestämmelser bygger på en omvänd ordning i förhållande till vad som gäller enligt rättegångsbalken. Bestämmelserna är så konstruerade att justitiekanslern, i avvaktan på att tryckt skrift som på grund av tryckfrihetsbrott kan konfiskeras, får lägga skriften under beslag (1 §). Även innan åtal för tryckfrihetsbrott har väckts eller ansökan gjorts hos rätten om skriftens konfiskering, får justitiekanslern

företa ett sådant beslag (2 §). Den som drabbas av beslaget får begära rättens prövning av det (3 §). När åtal har väckts kan rätten förordna om beslag (5 §). Beslag verkställs av polismyndigheten (7 §). Bestämmelser med ungefär motsvarande innehåll finns i 7 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

6.1.3 Husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Ett av de huvudsakliga syftena med bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning är att möjliggöra att föremål skall kunna tas i beslag. Det kan noteras att dessa bestämmelser inte kan tillämpas för att göra egendom tillgänglig för kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken.

Med husrannsakan avses eftersökande i hus, rum eller slutet förvaringsställe. Förutsättningarna för husrannsakan anges i 28 kap. 1–3 §§ rättegångsbalken. Enligt 1 § krävs att det förekommer anledning att tro att brott har begåtts där fängelse ingår i straffskalan. Husrannsakan hos annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet får ske endast om brottet förövats hos denne eller den misstänkte gripits där eller att det förekommer synnerlig anledning att det genom husrannsakan skall anträffas föremål som är underkastat beslag. Husrannsakan får enligt 2 § även ske hos en person som eftersöks för att han eller hon skall underkastas kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. I lokaler som är tillgängliga för allmänheten är enligt 3 § möjligheterna till husrannsakan i viss mån större än som nu har sagts. Särskilda regler finns också för husrannsakan i lokaler som brukar användas gemensamt av personer som kan antas ägna sig åt brottslig verksamhet. De reglerna kan tillämpas om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller mer.

Enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken kan undersökningsledare, åklagare eller rätten besluta om husrannsakan. En polisman kan dock företa husrannsakan utan ett sådant beslut, om det är fara i dröjsmål. Om husrannsakan kommer att bli omfattande eller medföra synnerlig olägenhet bör rätten fatta beslutet i frågan. I 28 kap. 6–9 §§ finns bestämmelser om verkställighet av husrannsakan.

I 28 kap. 11–13 §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Kroppsvisitation innebär undersökning av någons kläder eller vad han eller hon bär på sig eller av väskor, paket eller föremål som personen har med sig. En kroppsbesiktning innebär undersökning av kroppen, tagande av prov från kroppen eller undersökning av sådana prov. Dessa tvångsmedel får endast vidtas mot den som skäligen kan misstänkas för brott på vilket fängelse kan följa för att eftersöka föremål som kan tas i beslag. Kroppsvisitation, men inte kroppsbesiktning, får dock i vissa fall även ske mot någon annan än den misstänkte. Undersökningsledare, åklagare och rätten, samt vid fara i dröjsmål, en polisman får besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Frysning av egendom kan enligt rambeslutet ske i syfte att säkerställa framtida verkställighet av ett beslut om förverkande. Förverkande av egendom innebär att en person genom ett straffrättsligt förfarande berövas viss egendom eller rätten till egendomen. Bestämmelser om förverkande finns i 36 kap. brottsbalken samt i flera specialstraffrättsliga författningar, t.ex. i narkotikastrafflagen (1968:64) och lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Förverkande kan ske antingen genom sakförverkande, som innebär att viss egendom förklaras förverkad, eller genom värdeförverkande, som innebär att förverkandet i stället avser värdet av viss egendom.

I 36 kap. 1 § brottsbalken föreskrivs att utbyte av brott enligt balken skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Med utbyte avses såväl den konkreta egendom som mottagits – en sak eller en rättighet – som det i pengar uppskattade värdet av det mottagna. Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt brottsbalken kan också förklaras förverkad, om det krävs för att förebygga brott eller om det finns särskilda skäl (2 §). I 4 § finns en särskild bestämmelse om förverkande av ekonomiska fördelar som uppkommit för en näringsidkare till följd av ett brott som är begånget i utövningen av näringsverksamhet.

I 36 kap. 5 § brottsbalken anges hos vem förverkande får ske. Personkretsen omfattar framför allt gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet samt den i vars ställe dessa var, t.ex. en arbetsgivare. Även den person omfattas som beretts vinning genom brottet, liksom den som efter brottet har förvärvat egendomen eller särskild rätt till egendomen och haft vetskap eller skälig anledning att anta att egendomen haft samband med brottet.

6.3 Lagstiftning om internationellt rättsligt samarbete

Det finns flera lagar som innehåller bestämmelser om internationellt rättsligt samarbete. Av särskilt intresse är bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål och internationell verkställighet av domar och slutliga beslut. En redogörelse för dessa lämnas mot bakgrund av att frysning utgör ett förstadium till överlämnande av bevismaterial från en stat till en annan eller verkställighet i en stat av ett beslut om förverkande som har meddelats i en annan stat.

6.3.1 Internationell rättslig hjälp i brottmål

I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser som reglerar under vilka förutsättningar Sverige kan lämna rättslig hjälp i brottmål eller begära sådan hjälp utomlands. När det gäller rättslig hjälp i Sverige bygger lagen på grundtanken att samtliga åtgärder som kan vidtas i en svensk förundersökning eller rättegång också skall kunna vidtas av svenska åklagare och domstolar för att bistå utländska myndigheter. Utifrån samma synsätt skall åtgärderna dessutom vidtas

under samma förutsättningar som gäller vid en svensk förundersökning eller rättegång. I vissa fall kan emellertid svenska åklagare och domstolar lämna bistånd även med åtgärder som inte regleras i svensk lag, så länge det inte är fråga om en tvångsåtgärd. Dessutom kan svenska åklagare och domstolar på begäran från den ansökande staten acceptera att ett visst förfarande skall tillämpas när en åtgärd vidtas, under förutsättning att ett sådant förfarande inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

När det gäller svenska myndigheters ansökningar om rättslig hjälp utomlands finns endast några få regler i den svenska lagstiftningen. Skälet till det är att det är den andra statens regler som avgör under vilka förutsättningar bistånd kan lämnas till en svensk åklagare eller domstol.

I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om rättslig hjälp i Sverige. Där anges vem som får ansöka om rättslig hjälp, vad en sådan ansökan skall innehålla, till vem ansökan skall skickas samt vem som har behörighet att handlägga en sådan ansökan. Utgångspunkten är att den instans som handlägger ärendet också prövar om förutsättningarna för att vidta åtgärden är uppfyllda. Om så inte är fallet, skall ansökan avslås. I 2 kap. anges vissa andra förutsättningar för att en ansökan skall kunna bifallas. En sådan förutsättning är kravet på dubbel straffbarhet. Detta krav gäller generellt för samtliga åtgärder som innebär användande av tvångsmedel, t.ex. husrannsakan och beslag. När det gäller ansökningar om husrannsakan och beslag görs emellertid ett undantag från detta krav om ansökan kommer från en medlemsstat i EU eller från Norge eller Island. I samma kapitel finns även vissa andra generella avslagsgrunder, t.ex. att en ansökan skall avslås om ett bifall skulle kränka Sveriges suveränitet, medföra fara för rikets säkerhet eller strida mot allmänna rättsprinciper eller andra väsentliga intressen. Föreligger något av dessa fall, är det regeringen – och inte åklagare eller domstol – som skall avslå en ansökan om rättslig hjälp i Sverige.

För kvarstad, beslag samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken, t.ex. kroppsvisitation och kroppsbesiktning, finns särskilda bestämmelser i 4 kap. 14–24 §§. Ansökningar om sådana åtgärder i Sverige handläggs av åklagare och prövas i vissa fall av domstol. Det är alltid domstol som prövar om ett beslag är lagligen grundat och om egendomen skall överlämnas till den ansökande staten. Själva beslutet att överlämna beslagtagna egendom till en annan stat verkställs av åklagaren.

Sverige kan enligt 4 kap. 23 § bistå en annan stat genom att ta egendom i beslag eller besluta om kvarstad för att säkerställa verkställighet av ett beslut om förverkande som har meddelats eller som kommer att meddelas i den andra staten. En förutsättning är att det utländska beslutet om förverkande i ett senare skede kommer att kunna verkställas i Sverige och att det skäligen kan befaras att verkställigheten annars skulle försvåras. När domstolen i dessa fall beslutar om kvarstad eller fastställer ett verkställt beslag, skall den bestämma hur länge åtgärden längst får bestå. Den bestämda tiden får förlängas om det finns anledning till det. Åtgärden skall bestå till dess att ansökan om verkställighet har prövats (24 §).

Bestämmelser om verkställighet av domar och slutliga beslut i Sverige eller utomlands finns i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen) och i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen).

Den internationella verkställighetslagen gör det möjligt att verkställa utländska domar och slutliga beslut, inklusive beslut om förverkande, i Sverige. Även det omvända förhållandet regleras, dvs. verkställighet av svenska domar och slutliga beslut utomlands. När det gäller verkställighet av förverkandebeslut kan detta endast ske i förhållande till en stat som Sverige har ingått ett avtal med – bilateralt eller multilateralt – om sådan verkställighet. De avtal som i realiteten kan bli tillämpliga är främst FN:s narkotikabrottskonvention och Palermokonventionen samt förverkandekonventionen. En ansökan om att verkställa ett förverkandebeslut i Sverige görs hos Justitiedepartementet (8 §). Regeringen kan under vissa förhållanden avslå en ansökan direkt. Om det inte sker skall ärendet överlämnas till Riksåklagaren för handläggning. Riksåklagaren skall ansöka hos rätten om prövning av framställningen (9 §). I stället för att ansöka vid domstol om att verkställa förverkandebeslutet, kan Riksåklagaren i vissa fall genom strafföreläggande besluta om förverkande (16 §). Bestämmelser om tvångsmedel i avvaktan på att ett utländskt förverkandebeslut verkställs i Sverige finns i 18 § samt i 4 kap. 23–24 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. När det gäller verkställighet utomlands av förverkandebeslut som har meddelats i Sverige, är det Skatteverket som prövar om sådan verkställighet skall ske.

Genom enhetlig nordisk lagstiftning är det möjligt att inom Norden verkställa domar och beslut i brottmål i annat nordiskt land än domslandet. Ett förverkandebeslut som har meddelats i ett annat nordiskt land kan verkställas i Sverige enligt bestämmelserna i den nordiska verkställighetslagen. Även beslut om kvarstad eller beslag till säkerställande av förverkande av egendom kan verkställas enligt den lagen. På motsvarande sätt kan förverkandebeslut som har meddelats i Sverige verkställas i andra nordiska länder. Begäran om verkställighet görs av Skatteverket. Skatteverket är även mottagare av framställningar om verkställighet här i Sverige som görs av behöriga myndigheter i de nordiska länderna. Den nordiska verkställighetslagen hänvisar i fråga om tvångsmedel till bestämmelserna om beslag och kvarstad i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

6.4 Den nya Åklagarmyndigheten

En genomgripande reform av åklagarväsendets organisation genomfördes år 2004 med ikraftträdande den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:26, bet. 2004/05:JuU11, rskr. 2004/05:107). Reformen innebar att den centrala förvaltningsmyndigheten Riksåklagaren och de sex regionala åklagarmyndigheterna inom åklagarorganisationen avvecklades och att

en ny myndighet – Åklagarmyndigheten – bildades. Åklagarmyndigheten leds av riksåklagaren. Under myndighetens centrala ledning finns för närvarande 41 lokala åklagarkammare. Organisationsförändringen påverkar inte Ekobrottsmyndighetens organisation eller ställning.

Prop. 2004/05:115

7 Lagstiftningsbehovet

Regeringens bedömning: Ny lagstiftning krävs för att genomföra rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Bestämmelser bör införas om förutsättningarna för och förfarandet vid erkännande och verkställighet av frysningsbeslut som har översänts till Sverige från en annan EU-stat. Det bör även införas bestämmelser om förutsättningarna för och förfarandet vid översändande från Sverige av sådana beslut.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt om behovet av en ny lagstiftning

Det finns i dag, bortsett från viss reglering inom Norden, inte några bestämmelser som reglerar erkännande och verkställighet av beslut som fattas på förundersökningsstadiet och som rör säkerställande av egendom. Den reglering som tillämpas inom Norden, och som finns intagen i den nordiska verkställighetslagen (se avsnitt 6.3.2), har ett begränsat tillämpningsområde och omfattar t.ex. inte beslut i syfte att säkra bevismaterial.

Rambeslutet bygger i flera avseenden vidare på de internationella överenskommelser om straffrättsligt samarbete som finns i dag. En avgörande skillnad jämfört med nuvarande ordning är att en medlemsstat, i stället för att ansöka om rättslig hjälp i brottmål – t.ex. att viss egendom skall tas i beslag – beslutar själv om beslaget. Därefter verkställs beslaget i en annan medlemsstat. Det förfarande som beskrivs i rambeslutet, och som Sverige och andra medlemsstater har att genomföra, har i förhållande till nuvarande svenska lagbestämmelser en annan utgångspunkt och förutsätter därför en helt ny lagreglering. I en sådan ny reglering bör det finnas bestämmelser om vilka myndigheter i Sverige som skall vara behöriga att handlägga ärenden enligt rambeslutet och vilka förfaranderegler som skall tillämpas i sådana ärenden. Vidare krävs bestämmelser om under vilka förutsättningar ett frysningsbeslut får verkställas i Sverige och vilka svenska beslut som skall kunna översändas till annan stat för verkställighet.

I godkännandepropositionen redogjorde regeringen för den lagstiftning som bedömdes vara nödvändig för att genomföra rambeslutet i svensk lag. De förslag som presenteras utgår i allt väsentligt från de bedömningar och beskrivningar som finns intagna i godkännandepropositionen. I detta kapitel beskrivs därför lagstiftningsbehovet

översiktligt med angivande av de olika frågor som behandlas i ärendet. Tillämpningsområdet för den nya lagstiftningen behandlas i avsnitt 8.1.

Utgångspunkten för den nya regleringen bör vara att nuvarande bestämmelser i rättegångsbalken och i andra författningar, t.ex. lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och internationella verkställighetslagen, skall användas så långt det är möjligt. Även bestämmelserna i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder bör i vissa delar kunna tjäna som förebild för den nya regleringen, särskilt mot bakgrund av att även den lagstiftningen bygger på principen om ömsesidigt erkännande och att bestämmelser från rambeslutet om en europeisk arresteringsorder i vissa delar motsvarar bestämmelser i frysningsrambeslutet.

Förfarandebestämmelser

Det krävs en sammanhållen och överskådlig reglering för förfarandena vid erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut i Sverige och vid översändande av ett sådant beslut härifrån. Närmare regler om förfarandet vid översändande av ett frysningsbeslut bör till övervägande del kunna meddelas i förordningsform. Samma bedömning gjorde regeringen i godkännandepropositionen.

När Sverige är verkställande stat krävs bestämmelser om vilka myndigheter som är behöriga att handlägga och besluta i ärenden om erkännande och verkställighet av utländska frysningsbeslut. I avsnitt 8.4 behandlas frågan om vilken myndighet som skall vara behörig att besluta om att ett frysningsbeslut skall verkställas i Sverige. Frågor om rättens prövning, verkställighetens bestånd och om överklagande behandlas i avsnitt 8.12. Frågan om vem som skall vara behörig att utfärda ett frysningsbeslut i Sverige för verkställighet i en annan stat behandlas i avsnitt 8.4.

I rambeslutet finns särskilda bestämmelser om hur ett frysningsbeslut skall sändas över och innehållet i det intyg som skall bifogas en framställning. Vidare innehåller rambeslutet bestämmelser om konsekvenserna av att ett intyg är bristfälligt. Frågor om frysningsbeslutet och vilka krav som skall ställas på innehållet i intyget behandlas i avsnitt 8.3. I avsnitt 8.5 behandlas frågor om översändande av frysningsbeslut.

Vidare föreslås att frysningsbeslut skall verkställas i Sverige enligt i huvudsak de bestämmelser som gäller för verkställighet här av beslut om beslag eller kvarstad i brottmål. Förslaget sammanfaller i den delen med de överväganden regeringen gjorde i godkännandepropositionen. Förslaget innebär att nuvarande bestämmelser om verkställighet av beslut om beslag och kvarstad i brottmål till stor del kan tillämpas även vid verkställighet av frysningsbeslut. Det krävs dock särskilda bestämmelser som kompletterar och till viss del ersätter nuvarande regler om sådan verkställighet. Sådana bestämmelser är t.ex. regler om uppskov med och tidsfrister för verkställighet. Det krävs även särskilda överväganden i fråga om i vilken utsträckning bestämmelser om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning bör kunna tillämpas i samband med att ett frysningsbeslut verkställs. Bestämmelser om förfarandet vid verkställighet och därmed sammanhängande frågor, bl.a. tidsfrister och

skäl för uppskjutande av verkställigheten, behandlas i avsnitt 8.9–8.10. De efterföljande åtgärderna, dvs. när egendomen skall överlämnas eller bli föremål för verkställighet av ett beslut om förverkande, behandlas i avsnitt 8.13.

Prop. 2004/05:115

Förutsättningar för översändande och verkställighet av ett frysningsbeslut

I godkännandepropositionen framhöll regeringen behovet av att det införs en möjlighet att besluta om beslag även när det gäller föremål som inte är tillgängliga vid beslutet. Syftet med en sådan möjlighet var enligt regeringen att svenska åklagare ges möjlighet att komma i åtnjutande av de fördelar som rambeslutet ger när det gäller att få svenska beslagsbeslut verkställda i andra EU-länder (prop. s. 36). Frågan om möjligheten till beslag avseende föremål som inte är tillgängliga behandlas i avsnitt 8.2.

I rambeslutet anges under vilka förutsättningar de rättsliga myndigheterna i den verkställande staten får vägra att verkställa ett frysningsbeslut (artikel 7.1). Frågor om den prövning som skall ske och om förutsättningarna för erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut – inbegripet bl.a. frågorna om hur avslagsgrunderna skall genomföras och regleras och i vilken mån ett krav på dubbel straffbarhet skall uppställas för att verkställa ett frysningsbeslut – behandlas i avsnitt 8.6 och 8.7. I avsnitt 8.11 redogörs för åklagarens möjlighet att häva sitt beslut att ett utländskt frysningsbeslut får verkställas i Sverige.

8 Lagstiftningens närmare innehåll

8.1 Tillämpningsområdet

Regeringens förslag: Den föreslagna lagstiftningen skall tillämpas på frysningsbeslut som med stöd av rambeslutet översänds till Sverige för erkännande och verkställighet här. Lagstiftningen skall vidare tillämpas på de svenska beslut som skall anses utgöra frysningsbeslut (se avsnitt 8.2) och som översänds från Sverige till en annan medlemsstat i EU för erkännande och verkställighet i den staten.

Med frysningsbeslut avses ett beslut av en rättslig myndighet i en medlemsstat i Europeiska unionen, vilket översänds för erkännande och verkställighet i en annan sådan stat, och som har meddelats i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den först nämnda staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial.

Begreppet ”frysningsbeslut” skall definieras i lag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut inom EU. Principen innebär

ett nytt sätt att samarbeta och förutsätter ett stort förtroende mellan medlemsstaterna. Den prövning som skall ske i den verkställande staten är begränsad. Utgångspunkten är att den staten inte skall ifrågasätta det beslut som översänds för erkännande och verkställighet. Den nya lagstiftningen bör därför begränsas till att endast omfatta frysningsbeslut som har meddelats i Sverige eller en annan medlemsstat i EU och som med stöd av rambeslutet översänds för att erkännas och verkställas i en annan sådan stat. På så sätt klargörs också att lagstiftningen inte skall tillämpas i förhållande till medlemsstater som inte har genomfört rambeslutet när den svenska lagstiftningen träder i kraft.

Begreppet ”frysning” är inte vedertaget i svensk rätt och förekommer endast i ett tillkännagivande till lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner som avser spärrande av ekonomiska tillgångar i andra förfaranden än straffrättsliga förfaranden. Det skall dock nämnas att Penningtvättutredningen i sitt betänkande ”Bekämpande av penningtvätt” (SOU 1997:36) föreslog att det införs en möjlighet för åklagare att ”frysa” tillgångar genom att en penningtransaktion som misstänks ha samband med penningtvätt kan fördröjas i avvaktan på ytterligare utredning och eventuella åtgärder. Utredningens förslag om frysning har dock ännu inte resulterat i någon lagstiftning.

Frysningsbegreppet förekommer också i vissa internationella överenskommelser på området för det straffrättsliga samarbetet, t.ex. förverkandekonventionen och 2001 års konvention om IT-relaterad brottslighet. Begreppet har dock inte någon enhetlig innebörd i dessa instrument.

Under förhandlingarna med rambeslutet introducerades ”frysning” som ett samlingsbegrepp för åtgärder med viss effekt, vilket framgår av definitionen av begreppet i artikel 2 (c) i rambeslutet. Med frysning avses en åtgärd som syftar till att hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom. Begreppet kan således sägas åskådliggöra innebörden av den åtgärd som åsyftas. I svensk rätt är beslag och kvarstad sådana åtgärder som faller in under begreppet frysning.

Det beslut som översänds till Sverige med stöd av rambeslutet för erkännande och verkställighet här kommer att vara ett utländskt beslut om en temporär säkerhetsåtgärd som är betecknat frysningsbeslut. På motsvarande sätt kommer det förväntas att en svensk myndighet, som översänder ett svenskt tvångsmedelsbeslut till en annan EU-stat för erkännande och verkställighet där, i framställningen betecknar beslutet ”frysningsbeslut”. Regeringen anser mot denna bakgrund att det är lämpligt att begreppet i lagstiftningen används som beteckning på sådana beslut som syftar till att uppnå den effekt som anges i artikel 2 (c) och som översänds mellan EU-staterna för erkännande och verkställighet i enlighet med rambeslutet.

För att precisera tillämpningsområdet bör det framgå av lag vad som avses med ett frysningsbeslut. Kravet på hur en sådan precisering skall vara utformad skiljer sig dock mellan det fallet att Sverige skall översända ett frysningsbeslut till en annan medlemsstat och att ett frysningsbeslut har översänts hit för erkännande och verkställighet. I det senare fallet krävs, för den prövning som skall äga rum i Sverige, att det är tydligt vid vilka förfaranden ett frysningsbeslut får översändas, vem

som får översända ett sådant beslut och i vilka syften detta får ske. För det krävs att det i lag tas in en uttrycklig definition av begreppet frysningsbeslut för de fall där sådana beslut har översänts hit för erkännande och verkställighet. En sådan definition bör utgå från den som finns i artikel 2 (c) i rambeslutet.

Vidare föreslås att det införs lagbestämmelser om vilka svenska beslut som skall anses utgöra frysningsbeslut i rambeslutets mening och som med stöd av rambeslutet får översändas till en annan EU-stat för verkställighet (se avsnitt 8.1). I den definition av begreppet frysningsbeslut som föreslås bör det även anges vilka svenska beslut som skall anses som frysningsbeslut enligt rambeslutet.

8.2 Frysningsbeslut som meddelas i Sverige

Regeringens förslag: En bestämmelse införs om att åklagare får ta ett föremål eller en skriftlig handling i beslag, trots att dessa inte är tillgängliga vid beslutet, om föremålet eller handlingen skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara förverkad på grund av brott. Bestämmelsen skall vara tillämplig endast när ett föremål eller en skriftlig handling kan komma att påträffas i en annan EU-stat.

Beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, och beslut enligt den nya bestämmelsen om beslag skall anses vara frysningsbeslut enligt rambeslutet. Detta skall framgå av den definition av ”frysningsbeslut” som föreslås i avsnitt 8.1.

Sådana beslags- och kvarstadsbeslut som nu sagts skall anses vara frysningsbeslut och får översändas till en annan EU-stat för verkställighet.

Bestämmelserna om beslag i 27 kap. rättegångsbalken skall med vissa undantag tillämpas när ett sådant beslag har verkställts i den andra staten.

När ett beslagtaget föremål eller en beslagtagen handling överlämnas till Sverige skall den tas i förvar och anses vara tagen i beslag enligt rättegångsbalken.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. Enligt *Åklagarmyndigheten*, *Tullverket* och *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* hade det varit att föredra att införa en generell regel i rättegångsbalken för att möjliggöra beslag av föremål som inte är tillgängliga. Frågan bör, enligt remissinstanserna, utredas vidare. Åklagarmyndigheten har vidare efterlyst ett klargörande i frågan om ett interimistiskt beslut om kvarstad kan översändas från Sverige som ett frysningsbeslut.

Skälen för regeringens förslag

Syftet med rambeslutet är att de rättsliga myndigheterna i en medlemsstat snabbt skall kunna säkra ett framtida överlämnande av bevismaterial från den andra staten eller verkställighet i den andra staten av ett beslut om förverkande. Detta skall ske genom att den medlemsstat som har behov

av säkerställandet fattar ett beslut om frysning. Den andra, verkställande, medlemsstaten skall erkänna och verkställa detta beslut, utan att själv företa en materiell prövning av de omständigheter som ligger till grund för frysningsbeslutet. Den materiella prövningen förutsätts redan ha ägt rum i den stat som har meddelat frysningsbeslutet. För att svenska brottsutredande myndigheter skall kunna utnyttja rambeslutet bör det klargöras vilka svenska beslut som skall anses utgöra frysningsbeslut enligt rambeslutet och som kan översändas till en annan medlemsstat i EU för verkställighet där.

En reglering om beslag av föremål som inte är tillgängliga

I avsnitt 6.1.2 redogörs för rättegångsbalkens bestämmelser om beslag. Beslag kan bl.a. syfta till att säkra bevismaterial eller framtida förverkanden. Av redogörelsen framgår att beslag enligt rättegångsbalken får ske endast ifråga om föremål som är tillgängliga (se Fitger, Rättegångsbalken s. 27:5). Detta krav motiverades ursprungligen bl.a. av att det ansågs skydda den enskildes intressen och att det också ansågs erbjuda bättre möjligheter att bedöma föremålets behövlighet för utredningen än vad som skulle vara fallet om ett sådant krav inte uppställdes (Processkommissionens betänkande SOU 1926:32 s. 105). Vissa undantag till denna huvudregel finns i bl.a. tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

När det gäller sådana beslut om frysning enligt rambeslutet, som till sitt syfte motsvarar beslut om beslag enligt svensk rätt, är emellertid förutsättningen att föremålen inte är tillgängliga när beslagsbeslutet fattas. Föremålen finns inte i Sverige. Rambeslutets huvudsakliga syfte är att skapa förutsättningar för att ett nationellt beslut om beslag eller motsvarande ges effekt i en annan medlemsstat. För att Sverige fullt ut skall kunna tillämpa och dra nytta av rambeslutets bestämmelser krävs därför att det införs en möjlighet att företa beslag av föremål som inte är tillgängliga. I godkännandepropositionen föreslog därför regeringen att det borde övervägas ny lagstiftning för att möjliggöra sådana beslag (prop. 2002/03:67 s. 36). Flera av de remissinstanser som yttrade sig över ett utkast till godkännandepropositionen uttryckte sitt stöd för att en sådan möjlighet införs. Enligt regeringen skulle en möjlighet vara att ändra det nuvarande systemet för beslag, så att det även i nationella förhållanden blev möjligt att företa beslag av föremål som inte är tillgängliga. En alternativ lösning var enligt regeringen att inskränka möjligheten till sådana beslag till internationella förhållanden.

Det som i internationella ärenden motiverar beslag av föremål som inte är tillgängliga är att föremålen finns i ett annat land. En generell reglering skulle få ett vidare tillämpningsområde. I ett nationellt förfarande skulle man då kunna tänka sig att beslag av föremål som inte är tillgängliga motiverades av t.ex. fara i dröjsmål eller att det sker i en känslig miljö, där man vill undvika andra ingrepp än just det aktuella beslaget. Antalet möjliga situationer skulle sannolikt vara betydligt fler vid en generell reglering och svårigheterna att avgränsa tillämpningsområdet därmed större.

För att kunna införa en generell möjlighet att företa beslag av föremål som inte är tillgängliga, i syfte att beslagsbeslutet därefter skall befordras

till verkställighet, torde krävas en omfattande analys av såväl beslagsbestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken som t.ex. bestämmelserna om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 28 kap. samma balk. Vid en sådan analys skulle behöva övervägas bl.a. de förutsättningar som skall gälla för beslag av föremål som inte är tillgängliga samt frågor om vem som kan besluta om sådant beslag och under vilka förhållanden beslutet skulle kunna överprövas.

Regeringen kan ansluta sig till vad *Åklagarmyndigheten* har anfört om att utgångspunkten i det internationella straffrättsliga samarbetet bör vara att samma regler skall gälla nationellt och internationellt. Frågan om en generell reglering om beslag av föremål som inte är tillgängliga är emellertid en så komplex och omfattande fråga att den inte låter sig bedömas i detta ärende. En generell reglering är inte heller nödvändig för att en svensk åklagare skall kunna använda sig av rambeslutet. Den lösning som sålunda föreslås bör enligt regeringen begränsas till beslag av föremål som finns utomlands och som därmed inte är tillgängliga för åklagaren vid tidpunkten för beslagsbeslutet. En bestämmelse bör därför införas i den nya lagstiftningen som gör det möjligt att, i de fall ett föremål finns utomlands, besluta om beslag utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt när beslagsbeslutet fattas. För att en sådan bestämmelse skall få samma tillämpningsområde som i ett nationellt fall, bör med föremål jämföras skriftlig handling (se 27 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken).

Närmare om utformningen av en reglering om beslag av föremål som inte är tillgängliga

En ny bestämmelse om beslag av föremål som inte är tillgängliga bör enligt regeringens uppfattning ha sin utgångspunkt i de bestämmelser om beslag som finns i 27 kap. rättegångsbalken och de skäl som låg till grund för den reglering som nu finns, bl.a. såvitt avser behovet av att tillvarata den enskildes intressen. De bestämmelser som införs bör därför så långt det är möjligt anknyta till de allmänna förutsättningar för beslag som anges i 27 kap. rättegångsbalken. Utgångspunkten bör givetvis vara att ett beslag i utlandet fattas med motsvarande krav på behov och proportionalitet som när beslag företas i ett nationellt förfarande och att de begränsningar som anges i 2 och 3 §§ beaktas. Vissa avvikelser bör emellertid göras för att ett sådant beslagsbeslut skall vara i överensstämmelse med rambeslutet.

I rambeslutet förutsätts att det är en rättslig myndighet som beslutar om frysning. En sådan begränsning av vilka myndigheter som skall vara behöriga i det straffrättsliga samarbetet är vanlig. När det gäller rättslig hjälp har Sverige pekat ut åklagare och domstolar som rättsliga myndigheter (se bl.a. prop. 1999/2000:61 s. 77). Det saknas enligt regeringen anledning att göra en annan bedömning i detta fall. En bestämmelse om beslag som införs i den nya lagstiftningen bör därför begränsas till beslut av åklagare.

Rambeslutet förutsätter vidare att frysningsbeslut avser föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredningen om brott eller egendom som skäligen kan antas vara förverkad på grund av brott. Möjligheten att förordna om beslag av egendom i utlandet bör inskränkas till dessa två

kategorier. Detta bör framgå av bestämmelser i lag. Det innebär att beslag som syftar till att återföra egendom till rättmätig ägare inte kommer att omfattas av de nya bestämmelserna. Detta framgår också uttryckligen i ett uttalande av rådet i samband med att rambeslutet antogs att instrumentets tillämpningsområde inte täcker denna situation.

Vidare bör det av den nya bestämmelsen framgå att åklagare får besluta om beslag när föremål kan komma att påträffas i en annan medlemsstat. Föremål som kan tas i beslag kan i vissa fall förflyttas snabbt och utan problem mellan medlemsstaterna. Det bör därför inte ställas upp alltför stränga krav på vetskap om var föremålen finns vid det tillfälle när beslutet om beslag fattas. Det får dock förutsättas att det innan ett beslut fattas finns vissa indikationer om var föremålen finns. Om det skulle visa sig att föremålen finns kvar i Sverige, skall bestämmelserna i rättegångsbalken i stället tillämpas. Ett beslut om beslag enligt den bestämmelse som nu föreslås bör därför inte kunna verkställas i Sverige. Detta bör framgå av den nya bestämmelsen.

Vidare bör särskilda bestämmelser införas för att göra vissa andra bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken om beslag tillämpliga när de beslut om beslag som nu föreslås verkställs och i flertalet fall överlämnas till Sverige. Det bör framgå av dessa bestämmelser att 27 kap. 6 § rättegångsbalken, om att rätten skall pröva ett beslag på begäran av den som drabbas av beslaget, skall tillämpas. En sådan prövning bör på den drabbades begäran kunna ske så snart beslaget har verkställts i den andra staten. Enligt artikel 11 i rambeslutet krävs också att det finns en sådan rätt till prövning. Bestämmelserna i 27 kap. 7 § rättegångsbalken om frist för att väcka åtal och om möjligheterna att förlänga en sådan frist, och i 27 kap. 8 § rättegångsbalken om hävande av beslag bör i tillämpliga delar bli gällande så snart beslaget har verkställts. Även bestämmelser om bl.a. underrättelseskyldighet och beslagsprotokoll bör bli tillämpliga så snart beslaget har verkställts (27 kap. 11 och 13 §§ rättegångsbalken). När det beslagtagna föremålet har överlämnats till Sverige bör det tas i förvar av åklagaren och anses vara taget i beslag enligt rättegångsbalken. Rättegångsbalkens beslagsbestämmelser blir därefter fullt ut tillämpliga.

I de fall ett beslagsbeslut har översänts i syfte att säkerställa verkställigheten av ett svenskt förverkandebeslut i den andra staten, bör den svenska domstol som prövar förverkandefrågan i Sverige, när den avgör målet även pröva om beslaget skall bestå. Bestämmelsen i 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken bör därför göras tillämplig i dessa fall.

Sammanfattningsvis bör det i den nya lagstiftningen införas bestämmelser som möjliggör beslag av föremål som finns i en annan EU-stat och som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller skäligen antas vara förverkat på grund av brott. Åklagaren bör kunna besluta om ett sådant beslag. Rättegångsbalkens beslagsregler bör i allt väsentligt vara tillämpliga på sådana beslag.

Svenska tvångsmedel som skall utgöra frysningsbeslut enligt rambeslutet

Enligt de bestämmelser som föreslås ovan kommer vissa beslagsbeslut av åklagare att kunna verkställas utomlands. Ett sådant beslut har samma syfte som det för vilket ett frysningsbeslut kan utfärdas – nämligen att

säkerställa bevismaterial eller verkställighet av ett framtida sakförverkande – och bör därför anses vara ett frysningsbeslut i rambeslutets mening.

Frysningsbeslut kan emellertid utfärdas även för att säkerställa ett framtida värdeförverkande. I sådant fall är kvarstad det tvångsmedel som kan tillämpas. Bestämmelser om kvarstad finns i 26 kap. rättegångsbalken. Bestämmelserna redovisas i avsnitt 6.1.1. Kvarstad kan beslutas för att säkerställa verkställighet av ett framtida värdeförverkande. Kvarstaden innebär i dessa fall att så mycket av den misstänktes egendom omhändertas att den fordran som uppstår i och med förverkandebeslutet kan antas bli täckt vid verkställighet. Domstol beslutar om kvarstad. Det finns inte, så som är fallet med beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken, något hinder mot att besluta om kvarstad av egendom som finns utomlands. Ett beslut om kvarstad bör således kunna anses vara ett sådant beslut om frysning enligt rambeslutet och bör således kunna bli föremål för verkställighet utomlands. Det saknas anledning att i detta avseende göra någon skillnad på kvarstad som har beslutats efter en förhandling och kvarstad som vid fara i dröjsmål beviljats interimistiskt av rätten innan en förhandling har ägt rum (26 kap. 2 § fjärde stycket rättegångsbalken). Med förslaget kommer således även ett interimistiskt beslut om kvarstad att kunna översändas till en annan EU-stat för verkställighet.

Sammanfattningsvis innebär den nya bestämmelsen om beslag att Sverige fullt ut kommer att kunna tillämpa de möjligheter rambeslutet ger till verkställighet utomlands av svenska tvångsmedelsbeslut. Det bör framgå av den definitionsbestämmelse som föreslås i avsnitt 8.1 att ett sådant beslut, samt beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, skall anses utgöra frysningsbeslut enligt rambeslutet. Det bör även framgå av en bestämmelse i lag att sådana beslut får översändas till en annan EU-stat för verkställighet där. Förutsättningen för översändande är givetvis att det kan antas att beslutet kan verkställas i den andra staten. Denna förutsättning kräver dock inte någon reglering i lag.

8.3 Intyget

Regeringens förslag: Det intyg som översänds till Sverige tillsammans med frysningsbeslutet skall vara upprättat i enlighet med formuläret i bilagan till rambeslutet. Intyget skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

När ett intyg saknas eller är så bristfälligt till form eller innehåll att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om frysningsbeslutet kan erkännas och verkställas här, skall den andra statens myndighet ges möjlighet att inom viss tid inkomma med komplettering.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Hovrätten över*

Skåne och Blekinge och *Helsingborgs tingsrätt* har ansett att det bör uppställas krav på att inte bara intyget men också frysningsbeslutet översätts till något av de språk som Sverige förklarat sig godta. Vidare har samma hovrätt ifrågasatt varför det skall finnas en möjlighet att ge in ett intyg som är avfattat på norska språket. *Hovrätten för Övre Norrland* har ansett att det är i princip riktigt att godta ett intyg skrivet på eller översatt till något av de nordiska språken, inklusive finska.

Skälen för regeringens förslag: Ett frysningsbeslut skall enligt artikel 4.1 översändas till den verkställande staten tillsammans med det intyg som avses i artikel 9 till rambeslutet och som finns intaget som bilaga till detta. Intyget har formen av ett standardformulär, där det i förtryckta fält anges var vissa uppgifter skall fyllas i. Intyget har både till form och funktion stora likheter med det formulär som skall användas i ärenden om överlämnande enligt rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, se prop. 2003/04:7.

Intyget är av central betydelse vid prövningen av om ett översänt frysningsbeslut kan erkännas och verkställas i den verkställande staten. I intyget finns i princip all den information som skall tillhandahållas den verkställande myndigheten inför denna prövning. Rambeslutet uppställer inte något krav på att själva frysningsbeslutet översätts till ett språk som den verkställande staten har förklarat sig godta. Ett sådant krav finns endast för intyget. Mot bakgrund av den begränsade prövning som sker i ett ärende om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut är en sådan ordning naturlig och ändamålsenlig – prövningen omfattar inte de bakomliggande omständigheterna eller någon bedömning av om frysningsbeslutet som sådant är materiellt riktigt eller ej. De uppgifter som skall tas upp i intyget återger de delar av frysningsbeslutet som är av betydelse för prövningen av frågan om erkännande och verkställighet av beslutet i en annan stat. Sådana uppgifter är bl.a. vem som har fattat beslutet, vem beslutet är riktat mot, vilken egendom beslutet avser och de brott som ligger till grund för beslutet.

Det kan antas att det som regel finns ett krav på skyndsamhet vid en begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut. Det är mot den bakgrunden angeläget att handläggningen och beslutsfattandet i ett sådant ärende kan ske snabbt och effektivt. Användandet av ett standardformulär – intyget – underlättar en sådan hantering. Detta förutsätter dock att intyget är korrekt ifyllt och på ett riktigt sätt återger de omständigheter som är av betydelse för den verkställande myndighetens prövning. För att inskräpa betydelsen av att intyget är fullständigt och korrekt ifyllt innehåller rambeslutet en möjlighet för den verkställande myndigheten att vägra erkännande och verkställighet i de fall där intyget saknas eller är ofullständigt eller om intyget uppenbart inte motsvarar beslutet om frysning (artikel 7.1 a). Vidare skall intyget översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande staten (artikel 9.2). Varje medlemsstat skall vid antagandet av rambeslutet eller därefter avge en förklaring om till vilket språk ett intyg skall vara översatt för att godtas (artikel 9.3).

Innehållet i intyget har en avgörande betydelse såväl för bedömningen av om ett frysningsbeslut skall verkställas som för hur verkställigheten skall gå till. Det bör därför införas bestämmelser i lag om vilka krav som ställs på form och innehåll i ett intyg som översänds till Sverige för

erkännande och verkställighet här. Om intyget saknas eller är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om frysningsbeslutet kan erkännas och verkställas i Sverige, bör den andra statens myndighet ges möjlighet att avhjälpa bristen. Om en sådan brist trots detta kvarstår, bör frysningsbeslutet inte erkännas eller verkställas här (se avsnitt 8.7). Det bör enligt regeringen framgå av den nya lagstiftningen att den andra statens myndighet skall ges tillfälle att komplettera ett bristfälligt intyg. En sådan bestämmelse torde kunna utformas efter förebild av motsvarande regler i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Regeringen kan inte se att det finns skäl att, som några remissinstanser har förordat, införa ett krav på att även frysningsbeslutet översätts till svenska. En sådan ordning är inte heller förutsedd i rambeslutet. En svensk åklagare kommer således inte att kunna kompletteringsförelägga en utländsk myndighet eller avslå en begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut på den grunden att frysningsbeslutet inte är översatt till ett språk som Sverige har förklarat sig godta. Uppgifterna i intyget bör i flertalet fall vara tillräckligt för de bedömningar som krävs i ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut. I allmänhet torde det heller inte finnas skäl att närmare undersöka om ett frysningsbeslut och innehållet i detta verkligen motsvarar uppgifterna i intyget. Det finns dock inte något som hindrar åklagaren eller domstolen att vid behov översätta även frysningsbeslutet till svenska. Det skall i detta sammanhang också påpekas att avsikten med förslagen inte är att domstolarnas handläggning av ärenden om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut, i frågan om vilket språk som används, skall skilja sig från andra mål och ärenden där det i dag förekommer handlingar på främmande språk (se 5 kap. 6 § och 33 kap. 9 § rättegångsbalken).

Utgångspunkten i rambeslutet är att en begäran om verkställighet av ett frysningsbeslut skall följas av en framställan om överlämnande av egendomen eller om verkställighet i den verkställande staten av ett förverkandebeslut som kommer att meddelas i den andra staten. En framställan om överlämnande av egendom från Sverige bör enligt vad som föreslås i avsnitt 8.13 prövas enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Enligt den lagen skall en framställan och bifogade handlingar vara skrivna på svenska, danska eller norska eller åtföljas av en översättning till något av de språken (2 kap. 5 §). Den handläggande myndigheten får dock medge undantag från det kravet. En framställan om verkställighet i Sverige av ett förverkandebeslut som har meddelats i en annan stat bör, som också föreslås i avsnitt 8.13, prövas enligt internationella verkställighetslagen eller, i nordiska förhållanden, enligt nordiska verkställighetslagen. I förordningen till internationella verkställighetslagen, förordningen (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, föreskrivs att en framställan skall vara avfattad på danska, norska eller svenska eller översatt till svenska eller engelska. Något motsvarande krav finns inte för ärenden enligt nordiska verkställighetslagen.

I såväl ärenden om överlämnande av egendom som i ärenden om verkställighet i Sverige av förverkandebeslut meddelade i andra länder

godtas att framställningar ges in på, förutom svenska, även danska eller norska. Regeringen har viss förståelse för *Hovrättens för Övre Norrland* principiella synpunkt, att ett intyg skrivet på eller översatt till ett nordiskt språk, inbegripet finska, bör godtas. Det kan emellertid antas att ett godtagande av intyg avfattade på finska skulle försena handläggningen av denna typ av ärenden då det regelmässigt skulle krävas översättning till svenska av sådana intyg. Enligt regeringens uppfattning framstår det mot den bakgrunden som en rimlig och lämplig ordning att en begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut kan godtas om den ges in på något av språken svenska, danska eller norska.

I ärenden enligt internationella verkställighetslagen godtas dessutom framställningar som är avfattade på eller översatta till engelska. Frågan är då om även intyg avfattade på eller översatta till engelska bör godtas som grund för en begäran om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut. Vid införandet av lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder övervägdes frågan om på vilket språk en arresteringsorder skall vara avfattad eller översatt till (se prop. 2003/04:7 s. 107 f.). I propositionen konstaterades att översättningar till svenska i utlämningsärenden i många fall håller en låg kvalitet och att det kan förorsaka problem vid prövningen av utlämningsärenden. Det ansågs samtidigt finnas goda skäl att anta att kunskapen i engelska och tillgången till översättare till engelska var god i hela Europa. Även det förhållandet att svenska åklagare och domare i allt större utsträckning arbetar med frågor som har internationell anknytning ansågs tala för att framställningar på engelska borde kunna godtas.

De skäl som låg till grund för bedömningen i språkfrågan för en arresteringsorder är enligt regeringens uppfattning relevanta även i ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut. Även om ärendetyperna skiljer sig något åt finns det också stora likheter, bl.a. mellan intyget och det formulär som ligger till grund för en begäran om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Ett intyg som är avfattat på eller översatt till engelska bör därför kunna godtas som grund för en begäran om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut.

8.4 Behöriga myndigheter i Sverige

Regeringens förslag: Åklagare skall vara behöriga att översända svenska frysningsbeslut till andra medlemsstater i EU för erkännande och verkställighet där och att handlägga ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av utländska frysningsbeslut.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att Åklagarmyndigheten bestämmer vilka åklagare som skall vara behöriga att handlägga ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Ekobrottsmyndigheten* har ansett att även den myndigheten bör bemyndigas att utse åklagare som

Skälen för regeringens förslag

Behörig myndighet i Sverige vid översändande av frysningsbeslut

I avsnitt 8.2 föreslås att det införs bestämmelser som möjliggör beslag av föremål som inte är tillgängliga vid tidpunkten för beslutet. Dessa beslagsbeslut och beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som syftar till att säkerställa en framtida verkställighet av ett beslut om värdeförverkande, föreslås utgöra frysningsbeslut enligt rambeslutet som i den egenskapen får översändas från Sverige till andra EU-stater för erkännande och verkställighet. Enligt artikel 4.1 i rambeslutet skall ett frysningsbeslut och intyget översändas av den rättsliga myndighet som har fattat beslutet direkt till den rättsliga myndighet som är behörig att verkställa det. De beslut som översänds från Sverige kommer att vara meddelade av domstol när det är fråga om kvarstad. Beslut om beslag som översänds från Sverige kommer att vara meddelade av åklagare. Om bestämmelserna i rambeslutet tillämpas strikt skall alltså – i fråga om svenska frysningsbeslut – såväl domstolar som åklagare vara behöriga att översända frysningsbeslut.

I ärenden om internationell rättslig hjälp i brottmål är det åklagare som ansöker om beslag och överlämnande till Sverige av egendom som kan utgöra bevismaterial eller om beslag eller kvarstad i syfte att säkerställa en framtida verkställighet av ett svenskt förverkandebeslut. Detta följer av bestämmelserna i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, som i sin tur bygger på de internationella överenskommelser som reglerar denna typ av rättsligt samarbete, t.ex. Europarådets konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och förverkandekonventionen.

Översändande av frysningsbeslut är en åtgärd som har stora likheter med framställningar som nu sagts. En åklagares kontakt och samarbete med utländska myndigheter i sådana ärenden ligger i linje med åklagarens funktion i den svenska brottmålsprocessen. En motsvarande ordning tillämpas också i ärenden om internationell rättslig hjälp i brottmål. Artikel 4.1 föreskriver emellertid att den myndighet som har fattat ett beslut också skall översända beslutet till den verkställande staten. Den funktionsfördelning som finns mellan åklagare och domstolar i den svenska brottmålsprocessen talar dock emot en sådan ordning. Det kan även finnas praktiska skäl till att inte olika myndigheter har ansvar för översändandet från Sverige av frysningsbeslut som skall verkställas i utlandet. Därigenom främjas en enhetlig praxis och en enklare och smidigare hantering av ärendena. Denna fråga uppmärksammades i slutskedet av förhandlingarna av rambeslutet genom att det i det formulär som är intaget som en bilaga till rambeslutet (ruta b) klargörs att det kan vara en annan behörig myndighet i den utfärdande staten som översänder ett beslut om frysning än den myndighet som fattat själva beslutet. Regeringen anser därför att det bör vara åklagare som översänder beslut om beslag och kvarstad för verkställighet i andra EU-stater, oavsett om det är åklagare eller domstol som har fattat beslutet.

Frågan är då om kretsen av åklagare som skall vara behöriga att översända frysningsbeslut bör inskränkas genom en bestämmelse i lag.

En sådan inskränkning skulle begränsa möjligheten för åklagare i allmänhet att inhämta bevis från utlandet. Det framstår som en onödig omgång om den åklagaren som handlägger ett visst ärende skulle vara tvungen att vända sig till särskilda åklagare, t.ex. vid de internationella åklagarkamrarna, för att få beslagsbeslutet verkställt i ett annat land. Några lagbestämmelser om vilka åklagare som skall vara behöriga att sända över beslut om frysning bör därför inte införas. I de fall begränsningar bör göras kan det ske inom ramen för den nya Åklagarmyndighetens organisation (se nedan angående Lagrådets synpunkter).

Behörig myndighet i Sverige vid verkställighet av frysningsbeslut

Enligt rambeslutet är det upp till varje medlemsstat att avgöra vilka myndigheter som är behöriga att besluta om verkställighet av frysningsbeslut som har översänts från andra medlemsstater (artikel 4.1). Den behöriga myndigheten skall pröva om frysningsbeslutet skall erkännas och verkställas i den verkställande staten och omgående vidta de åtgärder som behövs för verkställighet av beslutet, på samma sätt som för ett beslut fattat i den verkställande staten (artikel 5.1).

Ett frysningsbeslut och det intyg som skall bifogas detta skall innehålla alla de uppgifter som krävs för prövningen av om beslutet skall erkännas och verkställas i den verkställande staten. Prövningen kommer därmed att ske utifrån ett relativt begränsat underlag och inom en kort tidsrymd, normalt 24 timmar (artikel 5.3). Den materiella prövningen av förutsättningarna för frysningsbeslutet skall ha skett i den andra staten. Den verkställande statens myndigheter skall endast pröva om det finns förutsättningar för erkännande och verkställighet av frysningsbeslutet.

Utgångspunkten i rambeslutet är att ett frysningsbeslut som översänds skall följas av en ansökan om överlämnande av den egendom som blivit föremål för åtgärden eller en begäran om verkställighet i Sverige av ett utländskt förverkandebeslut som avser egendomen (artikel 10.1). I ärenden om rättslig hjälp i brottmål är det åklagare som tar emot och utreder förutsättningarna för om rättslig hjälp kan lämnas. Även i ärenden enligt den internationella verkställighetslagen om verkställighet i Sverige av utländska beslut om förverkande är det åklagare som utreder om förutsättningar finns för verkställighet här av utländska förverkandebeslut innan frågan överlämnas till domstol för slutlig prövning.

Mot bakgrund av att det i flertalet fall kommer att vara åklagare som tar emot och utreder den efterföljande framställningen, framstår det för regeringen som den mest praktiska ordningen att åklagare anförtros uppgiften att ta emot och pröva frågor om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut som översänds från andra EU-stater. Även ärendenas karaktär och det skyndsamhetskrav som kan antas föreligga i flertalet fall talar för en sådan ordning.

Lagrådet har förordat att det inte införs in någon lagbestämmelse som anger vilka åklagare som är behöriga att pröva om ett frysningsbeslut skall erkännas och verkställas. Enligt *Lagrådet* kan en sådan bestämmelse felaktigt uppfattas som ett bemyndigande direkt från riksdagen till Åklagarmyndigheten. *Lagrådet* anser att frågor om åklagares behörighet, både vad gäller handläggningen av svenska frysningsbeslut och sådana

beslut från andra medlemsstater som handläggs här i landet för erkännande och verkställighet, kan lösas inom ramen för de tillämpningsföreskrifter som regeringen meddelar till den nya lagen. Enligt Lagrådet bör det i den nya lagen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av den nya lagen. Regeringen delar Lagrådets uppfattning, att det bör finnas en bestämmelse som informerar om regeringens möjligheter att meddela tillämpningsföreskrifter. Det kan i detta sammanhang nämnas att regeringen i åklagarförordningen (2004:1265) och i förordningen (2004:1266) med instruktion för Åklagarmyndigheten har meddelat föreskrifter som innebär att den myndigheten bestämmer vilka åklagare som är behöriga att handlägga ärenden enligt denna lag.

En underrättelse om behöriga myndigheter i Sverige

Ovan föreslås att åklagare skall vara behöriga att såväl översända svenska frysningsbeslut som att ta emot och fatta beslut om erkännande och verkställighet i Sverige av utländska frysningsbeslut. Det bör övervägas att från Sveriges sida lämna en underrättelse om vilka myndigheter här som är behöriga att översända respektive erkänna och verkställa frysningsbeslut. Till skillnad från t.ex. rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna innehåller inte frysningsrambeslutet någon bestämmelse om sådana underrättelser. Detta bör inte hindra att Sverige lämnar en sådan information i samband med att en underrättelse avges enligt artikel 14.2, om att rambeslutets bestämmelser har genomförts i Sverige.

8.5 Översändande av ett frysningsbeslut

Regeringens förslag: Ett frysningsbeslut som översänds för erkännande och verkställighet i en annan medlemsstat i EU skall skickas direkt till behörig myndighet i den staten.

Ett frysningsbeslut som översänds för erkännande och verkställighet i Sverige skall, tillsammans med intyget, översändas direkt till behörig åklagare. Frysningsbeslutet och intyget skall översändas i skriftlig form genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får översändandet ske på annat sätt.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Direkt kontakt mellan rättsliga myndigheter

Artikel 4 i rambeslutet innehåller bestämmelser om översändande av beslut om frysning. Frysningsbeslutet och intyget skall översändas direkt från den rättsliga myndighet som har fattat frysningsbeslutet, eller annan behörig rättslig myndighet, till den rättsliga myndighet som är behörig att verkställa beslutet i den verkställande staten (punkt 1). Det är upp till

varje medlemsstat att avgöra vilka rättsliga myndigheter som där skall vara behöriga att sända och ta emot frysningsbeslut (för svenskt vidkommande föreslås åklagare vara de behöriga myndigheter som avses, se avsnitt 8.4). Någon möjlighet att sända ett frysningsbeslut via en central myndighet, t.ex. centralmyndigheten vid Justitiedepartementet, finns inte enligt rambeslutet. Förenade kungariket och Irland får dock under en övergångsperiod begära att ett frysningsbeslut översänds för erkännande och verkställighet i dessa stater via staternas centralmyndigheter eller andra myndigheter som anges i en förklaring (punkt 2). Det innebär att i förhållande till dessa två stater blir behörig myndighet respektive stats centralmyndighet eller den myndighet som anges i en förklaring.

En direkt kommunikation mellan rättsliga myndigheter är för svenskt vidkommande inget nytt. Inom Norden har sedan länge gällt att domstolar och andra myndigheter får kommunicera direkt med varandra i ärenden om rättslig hjälp i brottmål utan anlitande av någon centralmyndighet. Detta gäller som huvudregel även i förhållande till EU:s medlemsstater (se 2 kap. 6 § andra stycket och 3 kap. 2 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). Kravet på direkt kommunikation mellan myndigheter är något som blir alltmer framträdande i det straffrättsliga samarbetet. I ärenden om överlämnande mellan EU:s medlemsstater skickas en europeisk arresteringsorder direkt till behörig åklagare i den stat som skall verkställa en sådan order (se 4 kap. 1 § lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder). Tanken med direkt kommunikation är främst att påskynda hanteringen av ärenden. Genom direkt kontakt undviks mellanhänder i handläggningen och de berörda myndigheterna kan direkt och formlöst utbyta den information som krävs i ärendet.

Regeringen anser med hänsyn till vad som ovan sagts att det bör införas bestämmelser i lag om att ett frysningsbeslut som översänds från Sverige för erkännande och verkställighet i en annan EU-stat skall skickas direkt till behörig myndighet i den staten. Ett frysningsbeslut som översänds till Sverige för erkännande och verkställighet skall översändas till den åklagare som här är behörig att handlägga ärenden om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut. Även detta bör framgå av en bestämmelse i lag.

Översändande av frysningsbeslutet och intyget

Enligt artikel 4.1 i rambeslutet skall ett frysningsbeslut och intyget översändas på ett sådant sätt att den verkställande medlemsstaten kan få en skriftlig uppteckning och fastställa att de översända handlingarna är äkta. Bestämmelsen har närmast sin förebild i artikel 6.1 i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan EU:s medlemsstater från år 2000 och återspeglas i 2 kap. 4 § fjärde stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (se prop. 1999/2000:61 s. 95). När Sverige står som utfärdande stat är det, i likhet med vad som gäller vid rättslig hjälp i brottmål, den verkställande statens lagstiftning som reglerar i vilken form frysningsbeslutet och intyget skall översändas (se även avsnitt 8.3 om kravet på översättning av intyget). De närmare formerna för detta bör därför inte regleras i svensk lag.

När Sverige är verkställande stat är det dock enligt regeringen rimligt att uppställa krav på vilket sätt frysningsbeslutet och intyget skall översändas och att översändandet bör ske med artikel 4.1 i rambeslutet som utgångspunkt. Ett traditionellt sätt att översända framställningar om rättsligt samarbete är genom post eller bud. Ett annat sätt är via telefax. Dessa möjligheter bör framgå av bestämmelser i lag, med bl.a. 2 kap. 4 § fjärde stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål som förebild. På samma sätt som den bestämmelsen i det enskilda fallet möjliggör översändande på annat sätt än nu sagts, bör det även vid översändande av frysningsbeslut vara möjligt att i det enskilda fallet översända ett frysningsbeslut och ett intyg t.ex. med elektronisk post.

8.6 Åklagarens prövning

Regeringens förslag: Åklagare prövar om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige. Om beslutet är verkställbart i Sverige, skall åklagaren meddela en verkställbarhetsförklaring.

Åklagarens beslut att inte meddela verkställbarhetsförklaring, att upphäva en sådan förklaring eller ett beslut att skjuta upp verkställigheten skall innehålla de skäl som bestämt utgången.

Åklagaren skall vid utredning och prövning av frysningsärenden ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag innehöll inte någon bestämmelse som ger åklagaren tillgång till belastnings- eller misstankeregister i ett frysningsärende.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Åklagarmyndigheten* har gjort gällande att nuvarande regelverk inte medger att åklagare får tillgång till belastningsregister och misstankeregister i ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut. Åklagarmyndigheten har vidare ifrågasatt om det finns skäl att uppställa krav för åklagaren att motivera ett beslut att meddela verkställbarhetsförklaring.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 5.1 skall de behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten erkänna ett frysningsbeslut som översänds enligt rambeslutet och vidta de åtgärder som behövs för omedelbar verkställighet av beslutet. Av samma artikel framgår att erkännande och verkställighet får vägras endast i de fall som anges i artikel 7 (se avsnitt 8.7). Verktälligheten kan skjutas upp om det finns något sådant skäl till uppskjutande som anges i artikel 8 (se avsnitt 8.9).

Den prövning som skall ske i Sverige, dvs. om frysningsbeslutet skall erkännas och verkställas här, är begränsad till de omständigheter som särskilt anges i rambeslutet. Utöver de uttryckliga avslagsgrunder som anges i artikel 7, kan en framställning avslås på vissa andra grunder som följer av rambeslutet. I avsnitt 5.2 redogörs för de avslagsgrunder som kan förekomma enligt rambeslutet. Förekomsten av en sådan

omständighet som kan medföra uppskjutande bör inte påverka beslutet att bevilja verkställighet i Sverige av frysningsbeslutet (se avsnitt 8.9).

Åklagarens beslut att erkänna och bevilja verkställighet innefattar inte någon materiell bedömning av de omständigheter och rättsliga överväganden som ligger bakom frysningsbeslutet – prövningen är snarare en kontroll av att det inte föreligger vissa i rambeslutet angivna omständigheter, som i flertalet fall är sådana att de om de varit kända för den utfärdande myndigheten hade medfört att något frysningsbeslut inte hade meddelats. För att understryka karaktären av denna prövning anser regeringen att termen ”verkställbarhetsförklaring” bör användas för att beteckna ett beslut som går ut på att ett frysningsbeslut får verkställas i Sverige. Termen används i annan lagstiftning för att beteckna en prövning av formellt slag – exekvatur – som även i dessa sammanhang går ut på att ett utländskt avgörande skall kunna verkställas i Sverige (se 16 § lagen [1990:272] om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden och 4 § lagen [2001:394] med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen).

Åklagarmyndigheten har påpekat att nuvarande regler inte medger att åklagaren vid handläggningen av ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut får tillgång till uppgifter ur belastningsregister enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och misstankeregister enligt lagen (1998:621) om misstankeregister. Åklagarmyndigheten har gjort gällande att uppgifter ur dessa register är helt avgörande för att åklagaren skall kunna bedöma om det på grund av en tidigare dom finns hinder mot att meddela en verkställbarhetsförklaring (avsnitt 8.7) eller om det finns skäl att skjuta upp verkställigheten (avsnitt 8.9). Regeringen delar Åklagarmyndighetens bedömning att uppgifter av nu angivet slag är avgörande för åklagarens prövning i ett ärende om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut. Regeringen anser att ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut visserligen har vissa likheter med, men ändå inte direkt kan hänföras till en sådan verksamhet som anges i 2 § lagen om belastningsregister eller 2 § lagen om misstankeregister, dvs. verksamhet hos åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal. Det bör därför införas en bestämmelse som gör det möjligt för en åklagare som handlägger ett sådant ärende att inhämta uppgifter ur dessa register. Denna möjlighet bör framgå av en bestämmelse i lag.

Den nya lagstiftningen bör innehålla en bestämmelse om att åklagaren skall meddela en verkställbarhetsförklaring avseende frysningsbeslut som har översänts till Sverige för erkännande och verkställighet. Innebörden av att en verkställbarhetsförklaring meddelas är att åklagaren därigenom i rambeslutets mening erkänner frysningsbeslutet och lämnar klartecken till att beslutet får verkställas här, låt vara att verkställigheten kan vara beroende av särskilda villkor eller att den enligt särskilt beslut skall skjutas upp.

Flera artiklar i rambeslutet föreskriver en skyldighet för den verkställande staten att skriftligen redovisa de åtgärder som vidtagits (artikel 5.1, 7.3 och 8.2). När ett frysningsbeslut har översänts till Sverige för verkställighet är det närmast de beslut som åklagare och domstol meddelar som bör redovisas till den andra staten. I avsnitt 8.12

föreslås att reglerna om domstols handläggning i brottmål skall gälla för rättsens beslut. Därav följer att rättsens beslut skall motiveras (30 kap. 11 § rättegångsbalken). För åklagarens beslut finns inte någon motsvarande regel. Regeringen anser därför att en bestämmelse bör tas in i lag om att åklagarbeslut, såväl i fråga om verkställbarhetsförklaring som i fråga om uppskjutande av verkställighet, skall innehålla de skäl som bestämt utgången. I enlighet med *Åklagarmyndighetens* förslag bör emellertid skyldigheten att motivera ett beslut begränsas till fall där åklagaren beslutar att inte meddela en verkställbarhetsförklaring. Vidare bör åklagaren vara skyldig att motivera ett beslut att upphäva en verkställbarhetsförklaring och att skjuta upp verkställigheten av ett frysningsbeslut.

8.7 Skäl för att inte meddela en verkställbarhetsförklaring

Regeringens förslag: En verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om intyget saknas eller är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet i Sverige,
2. om det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,
3. om frysningsbeslutet avser en skriftlig handling eller ett skriftligt meddelande och det enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken hade funnits hinder mot att ta handlingen eller meddelandet i beslag, eller
4. om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för den gärning som är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har meddelats.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon bestämmelse som erinrar om grundlagarnas eller Europakonventionens betydelse i ärenden om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut i Sverige. Det bör inte heller införas någon bestämmelse om att erkännande av ett frysningsbeslut skall kunna avslås på den grunden att det inte föreligger dubbel straffbarhet.

Rambeslutet innebär ett åtagande för Sverige att verkställa utländska frysningsbeslut. Utgångspunkten är att erkännande och verkställighet skall ske. Erkännande och verkställighet får vägras endast i de fall där en sådan möjlighet följer av rambeslutet. I artikel 7.1 räknas ett antal situationer upp där den verkställande myndigheten får vägra att erkänna och verkställa ett frysningsbeslut. Dessa är (a) att intyget saknas, är ofullständigt eller inte motsvarar frysningsbeslutet, (b) att det finns hinder mot erkännande och verkställighet på grund av regler om immunitet och privilegier, (c) att det skulle strida mot principen om *ne bis in idem* – dvs. förbudet mot att döma någon två gånger för samma sak – och (d) att det, i vissa fall, inte föreligger dubbel straffbarhet. Det bör noteras att dessa avslagsgrunder är fakultativa. Det innebär att det är upp till varje medlemsstat att avgöra om man vill införa avslagsgrunderna och om de i så fall skall vara obligatoriska eller fakultativa för de rättsliga myndigheter som tillämpar dem. Utöver vad som anges i artikel 7.1 finns i artikel 1 en erinran om att rambeslutet inte påverkar medlems-

staternas skyldighet att respektera de grundläggande rättsprinciperna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen. Därtill fastslås i punkt 6 i rambeslutets skäl bl.a. att det inte får hindra en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, pressfrihet och frihet att yttra sig i andra medier.

Ett frysningsbeslut är avsett att följas av en begäran enligt reglerna om rättslig hjälp i brottmål om överlämnande av egendom eller av en begäran om verkställighet i den verkställande staten av ett förverkandebeslut som avser den egendom som är föremål för frysning. Bestämmelser om rättslig hjälp i brottmål finns i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Bestämmelser om verkställighet av utländska förverkandebeslut finns i internationella verkställighetslagen och nordiska verkställighetslagen. I 2 kap. 14 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål finns en uppräknning av de avslagsgrunder som kan komma i fråga vid rättslig hjälp i brottmål. I paragrafens första stycke föreskrivs en skyldighet att avslå en framställan, om ett bifall till den skulle kränka Sveriges suveränitet, medföra fara för rikets säkerhet eller strida mot svenska allmänna rättsprinciper. Det andra stycket innehåller ett antal fakultativa avslagsgrunder. En framställning får avslås om gärningen har karaktären av politiskt eller militärt brott, om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för gärningen eller om omständigheterna annars är sådana att ansökan inte bör bifallas. Utöver avslagsgrunderna finns det i lagen angivet ett antal förutsättningar som skall vara uppfyllda för att en begäran skall kunna bifallas, bl.a. ett krav i vissa fall på att det föreligger dubbel straffbarhet. Även internationella verkställighetslagen innehåller såväl obligatoriska som fakultativa avslagsgrunder. I 5 § finns en omfattande katalog över obligatoriska avslagsgrunder, bl.a. krav på dubbel straffbarhet (p. 2) och förbud mot *ne bis in idem* (p. 7). I 6 § finns en likaledes omfattande katalog över fakultativa avslagsgrunder. Bland dessa märks bl.a. att påföljden avser ett politiskt eller militärt brott (p. 1), att det finns välgrundad anledning att anta att domen föranletts eller skärpts med hänsyn till den dömdes ras, religion, nationalitet eller politiska åsikt (p. 2) och att påföljden inte kan verkställas i Sverige (p. 5).

Det skall understrykas att rambeslutet inte lämnar något utrymme för att vägra erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut på den grunden att det inte finns förutsättningar att bifalla en senare framställan om överlämnande av egendom eller av en begäran om verkställighet i den verkställande staten av ett förverkandebeslut som avser den egendom som är föremål för frysning. Lika lite ålägger rambeslutet medlemsstaterna att införa regler som gör det möjligt att bifalla sådana framställningar i större utsträckning än vad som är fallet i dag (jfr dock artikel 10.3).

Grundlagarna

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet hindrar inte att en medlemsstat tillämpar sina konstitutionella regler om prövning i laga

ordning, om föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier (skäl 6 till rambeslutet). Grundlagarna innehåller bestämmelser som i dessa hänseenden kan utgöra hinder mot att ett frysningsbeslut verkställs i Sverige.

Bestämmelser om tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier än tryckta skrifter finns i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa grundlagar är exklusiva i den meningen att det allmänna inte får ingripa mot innehållet i de skyddade medierna i annat fall och i annan ordning än som föreskrivs i de båda grundlagarna. Bl.a. anges där uttömmande vilka yttranden i de grundlagsskyddade medierna som är otillåtna och vem som vid en överträdelse bär det straffrättsliga ansvaret. Vidare föreskrivs att endast justitiekanslern får inleda förundersökning för brott som avses i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och att endast justitiekanslern får besluta om tvångsmedel med anledning av misstanke om sådant brott (9 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 7 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen). Om rättegången i mål som rör brott mot dessa två grundlagar finns dessutom särskilda bestämmelser (12 kap. tryckfrihetsförordningen och 9 kap. yttrandefrihetsgrundlagen).

Vid genomförandet av rambeslutet om en europeisk arresteringsorder konstaterade regeringen att överlämnande skall vägras om det skulle stå i strid med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen (prop. 2003/04:7 s. 71 f.). Regeringen konstaterade också att det skydd som dessa grundlagar ger medför att Sverige inte kan bistå med överlämnande i fall där andra staters rättsliga myndigheter har inlett lagföring eller utdömt straff för gärningar på det grundlagsskyddade området. Vidare anförde regeringen följande.

”Gärningar som omfattas och skyddas av TF och YGL kan alltså, enligt regeringens bedömning, lagföras och bestraffas endast i den ordning och omfattning som föreskrivs i dessa grundlagar. Denna uppfattning har regeringen gett uttryck för såväl i tidigare lagstiftningsarbete rörande det internationella rättsliga samarbetet (se prop. 1999/2000:61 s. 73) som i ett antal beslut angående internationell rättslig hjälp. Det finns dock skäl att här nämna att frågan om internationellt rättsligt samarbete inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området nu är föremål för utredning (dir. 2003:58). Det sagda innebär således att om en myndighet i en annan stat har inlett lagföring eller meddelat dom rörande en gärning som i Sverige regleras av TF eller YGL, får dessa grundlagar anses hindra ett överlämnande som syftar till att sådan lagföring genomförs eller att en sådan dom verkställs. En motsatt ordning skulle innebära en urholkning av det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga skyddet som inte varit åsyftad.”

Justitiekanslern föreslog i sitt yttrande över godkännandepropositionen om antagandet av frysningsrambeslutet (se prop. 2002/03:67 s. 28 f.) att det i samband med genomförande av rambeslutet borde övervägas särskilda lagstiftningsåtgärder på grundlagarnas område. Frågan om internationellt rättsligt samarbete inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området är emellertid alltså föremål för översyn. I december 2004 överlämnade tryck- och yttrandefrihetsberedningen ett delbetänkande, i vilket det föreslås vissa utökade möjligheter att lämna internationellt rättsligt bistånd för gärningar på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (SOU 2004:114 – Vissa tryck- och

yttrandefrihetsrättsliga frågor). Det framstår mot den bakgrunden som inte lämpligt att i detta ärende föreslå de särskilda lagstiftningsåtgärder som justitiekanslern har efterlyst.

Regeringen vill här hänvisa till sin tidigare bedömning i frågan om grundlagarnas verkan som hinder mot överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder för gärningar som omfattas och skyddas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen i det ovan redovisade avsnittet. Bedömningen i det fallet gör sig i lika hög grad gällande i ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut. I likhet med vad vi anförde i det ärendet krävs inte heller i fråga om frysningsbeslut någon erinran i den nya lagstiftningen om tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens betydelse. Detsamma gäller i fråga om behovet av att i den nya lagstiftningen erinra om att även regeringsformen innehåller bestämmelser som kan utgöra hinder mot att erkänna och verkställa ett frysningsbeslut (se prop. 2003/04:7 s. 72).

Det bör här framhållas att ett samråd med justitiekanslern alltid bör ske så snart fråga uppkommer om huruvida frysningsbeslutet gäller en gärning som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. En sådan skyldighet torde dock kunna regleras i förordningsform (jfr 5 § förordningen [2003:1179] om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder).

Avslag med stöd av Europakonventionen

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* har ansett att det bör framgå av lagtexten att ett frysningsbeslut inte får verkställas om det skulle strida mot Europakonventionen.

Skälen för regeringens bedömning: I artikel 1 i rambeslutet anges att det inte ändrar medlemsstaternas skyldighet att respektera de grundläggande rättigheterna och rättsprinciperna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen. Den sistnämnda artikeln innehåller i sin tur en hänvisning till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Respekten för grundläggande friheter och mänskliga rättigheter inskräps även i skäl 6 till rambeslutet. Där fastslås också att rambeslutet inte hindrar medlemsstaterna från att vägra att verkställa ett frysningsbeslut om det finns objektiva skäl att tro att beslutet om frysning utfärdats för att åtala eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, politiska uppfattning eller sexuella läggning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl. Ett beslut i strid med detta diskrimineringsförbud torde som regel utgöra brott mot Europakonventionens bestämmelser.

Europakonventionen har sedan den 1 januari 1995 ställning som lag i Sverige (prop. 1993/94:117, bet. 1993/94:KU24, rskr. 1993/94:246). Av 2 kap. 23 § regeringsformen framgår vidare att lag eller föreskrift inte får meddelas i strid mot Europakonventionen. Konventionen, som innehåller bestämmelser om skydd för bl.a. privat- och familjeliv (artikel 8),

tankefrihet, samvets- och religionsfrihet (artikel 9) och yttrandefrihet (artikel 10), förbjuder diskriminering vid tillämpning av konventionens fri- och rättigheter. Åtnjutande av de fri- och rättigheter som anges i konventionen skall enligt artikel 14 säkerställas utan någon åtskillnad så som på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt. Uppräkningen i konventionen är inte uttömmande.

I artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen stadgas att varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

Till konventionen finns en omfattande rättspraxis som skall iakttas av de stater som tillträtt konventionen. Alla EU:s medlemsstater har tillträtt Europakonventionen. Det finns därför skäl att utgå från att medlemsstaterna iakttar Europakonventionens bestämmelser innan ett beslut om frysning meddelas. Vad nu sagts gäller även tilläggsprotokollen till Europakonventionen. Detta utesluter inte att erkännande och verkställighet i Sverige av ett utländskt frysningsbeslut i ett enskilt fall kan komma i konflikt med de åtaganden Sverige har enligt Europakonventionen. Om det inträffar, skall erkännande och verkställighet alltid vägras. Den skyldighet att erkänna och verkställa utländska frysningsbeslut som införs genom den föreslagna lagstiftningen skall ställas mot Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen, vilken gäller som lag här i landet. Om den lagen i ett enskilt fall skulle förefalla stå i strid med en regel i den nu föreslagna lagstiftningen, torde tolkningen av de motstridiga bestämmelserna regelmässigt medföra att Europakonventionens bestämmelser ges företräde (a. prop. s 37 f.).

Det kan i detta sammanhang anmärkas att det i 2 kap. 4 § 2 lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder finns en bestämmelse som föreskriver att överlämnande inte får beviljas om det skulle strida mot Europakonventionen eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet. Efter att inledningsvis ha konstaterat att det i lagtext ytterst sällan hänvisas direkt till Europakonventionen, fann regeringen i det ärendet att det i ärenden om överlämnande kan finnas anledning att hos tillämparen inskräpa vikten av att vid prövningen beakta Europakonventionens bestämmelser (prop. 2003/04:7 s. 74 f.). En sådan erinran ansågs kunna vara särskilt viktig t.ex. om den som begärs överlämnad riskerar tortyr eller förföljelse. I ärenden om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut är endast fråga om ett tillfälligt säkerställande av egendom i avvaktan på en framställan om en efterföljande åtgärd. Det kan därför inte anses finnas samma starka behov av en särskild erinran om Europakonventionen som i ärenden om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Det kan också noteras att någon sådan erinran inte ansetts krävas i den lagstiftning som reglerar de åtgärder som följer på förfarandet för erkännande och verkställighet av frysningsbeslut, dvs. lagstiftningen om internationell rättslig hjälp i brottmål och om internationell verkställighet av domar och beslut. Enligt regeringen krävs av nu anförda skäl inte någon ytterligare bestämmelse för att

säkerställa att Europakonventionen tillämpas i ärenden enligt den nya lagstiftningen. Det bör därför inte införas någon särskild bestämmelse i den nya lagstiftningen om att ett frysningsbeslut inte får erkännas och verkställas om det skulle stå i strid med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen. Även *Lagrådet* har i sitt yttrande anslutit sig till den slutsatsen.

Dubbel straffbarhet

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran. *Riksdagens ombudsmän (JO)* har ansett att promemorians förslag, med ett generellt avstående från krav på dubbel straffbarhet, går för långt och att avståndet bör motsvara det som rambeslutet kräver. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Sveriges Advokatsamfund* anser att kravet på dubbel straffbarhet vid erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut bör motsvara de krav som uppställs för att lämna hjälp med den åtgärd som frysningsbeslutet avser att säkra. En motsvarande synpunkt har lämnats av *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, som dock anser att det i första hand bör avskaffas krav på dubbel straffbarhet i sådana förfaranden som frysningsbeslutet avser att säkra. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser att kravet på dubbel straffbarhet bör kunna ställas upp i vissa fall.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet innebär en begränsad möjlighet för den verkställande staten att ställa krav på dubbel straffbarhet. Ett sådant krav får inte ställas upp om den utfärdande staten anger att frysningsbeslutet avser en gärning som motsvarar någon av de gärningstyper som räknas upp i artikel 3.2 i rambeslutet och gärningen i den utfärdande staten kan medföra fängelse eller en annan frihetsberövande påföljd i tre år eller mer. Det saknar betydelse vilket straff eller vilken påföljd som kan påräknas i det enskilda fallet. Det saknar också betydelse vad som är minimistraff för gärningen; det avgörande är att det finns tre års fängelse i straffskalan i den utfärdande staten.

I godkännandepropositionen bedömde regeringen att kravet på dubbel straffbarhet måste begränsas. För gärningstyperna i listan kan således något krav på dubbel straffbarhet inte uppställas. Detta följer direkt av rambeslutet. Regeringen anförde vidare att det inte kunde uteslutas att kravet på dubbel straffbarhet borde begränsas ytterligare (se prop. 2002/03:67 s. 28).

Ett frysningsbeslut syftar till att säkerställa åtgärder i ett efterföljande förfarande: överlämnande av bevismaterial enligt bestämmelserna om rättslig hjälp i brottmål och verkställighet av förverkandebeslut enligt reglerna för verkställighet av utländska domar och beslut. Kravet på dubbel straffbarhet skiljer sig åt i dessa förfaranden. I 5 § 2 internationella verkställighetslagen uppställs ett generellt krav på dubbel straffbarhet för att ett utländskt förverkandebeslut skall kunna verkställas i Sverige. För att ett sådant beslut skall kunna verkställas i Sverige krävs således alltid att gärningen som förverkandebeslutet avser också är straffbar i Sverige. Enligt 2 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp

i brottmål är huvudregeln att ett krav på dubbel straffbarhet gäller vid rättslig hjälp som avser kvarstad, beslag, husrannsakan och andra åtgärder i 28 kap. rättegångsbalken. I de fall åtgärden avser husrannsakan och beslag i syfte att överlämna egendomen till den ansökande staten gäller dock inte något krav på dubbel straffbarhet när en sådan åtgärd sker på begäran av en medlemsstat i EU eller Norge eller Island, förutsatt att det för gärningen kan dömas till fängelse i den ansökande staten (4 kap. 20 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). Om däremot åtgärden avser kvarstad eller beslag i syfte att säkerställa verkställighet i Sverige av ett utländskt förverkandebeslut, gäller enligt 4 kap. 23 § samma lag ett krav på dubbel straffbarhet. Kravet följer av att ett utländskt beslut om förverkande endast får verkställas i Sverige om gärningen är straffbar i Sverige.

Erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut är en temporär och i allmänhet kortvarig åtgärd i avvaktan på en efterföljande framställning om rättslig hjälp eller verkställighet av ett förverkandebeslut som avser den frysta egendomen. Beslut om erkännande av ett frysningsbeslut och verkställighet av beslutet skall normalt ske inom 24 timmar från mottagandet av frysningsbeslutet (se avsnitt 8.9). Erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut innebär inte i sig någon bedömning av frågan om egendomen i det senare förfarandet skall överlämnas till den andra staten eller om ett förverkandebeslut som avser egendomen kan verkställas här. Någon sådan bedömning är inte heller tillåten enligt rambeslutet.

En möjlighet skulle kunna vara att vid erkännande av frysningsbeslut uppställa motsvarande krav på dubbel straffbarhet som gäller i det efterföljande förfarandet, låt vara att det för brotten i den s.k. listan inte får uppställas något krav på dubbel straffbarhet. En sådan lösning har förordats av *Riksdagens ombudsmän*. Detta alternativ skulle innebära att ett frysningsbeslut som utfärdats i syfte att säkerställa verkställighet i Sverige av ett framtida värdeförverkande skulle kunna erkännas först om det stod klart att det inte fanns hinder på grund av bristande dubbel straffbarhet. Erkännande skulle dock inte kunna vägras på grund av bristande dubbel straffbarhet om frysningsbeslutet avsåg en gärning i listan. Fördelen med en sådan lösning är att man därigenom i viss utsträckning undviker att frysningsbeslut verkställs när det står klart att en efterföljande framställning kommer att avslås med hänvisning till att det inte föreligger dubbel straffbarhet. Det skall dock understrykas att en sådan lösning skulle få en mycket begränsad verkan, eftersom erkännande aldrig får vägras på denna grund för gärningar som upptas i listan. Det finns samtidigt betydande svårigheter med en sådan lösning. Åklagaren – i första hand – skulle på ett begränsat underlag och inom en kort tidsrymd behöva göra en preliminär bedömning av om det krav på dubbel straffbarhet som gäller i det efterföljande förfarandet är uppfyllt. En sådan bedömning skulle dock inte få göras om den gärning det är fråga om finns upptagen i listan och det för gärningen är föreskrivet fängelse i tre år eller mer i den begärande staten.

En annan möjlighet skulle kunna vara att avskaffa kravet på dubbel straffbarhet i de efterföljande förfarandena i ärenden som föregåtts av erkännande och verkställighet av frysningsbeslut. En sådan lösning har förordats av *Hovrätten över Skåne och Blekinge*. Detta alternativ skulle

innebära att ärenden om rättslig hjälp i brottmål och om verkställighet i Sverige av förverkandebeslut som föregåtts av frysningsärenden skulle särbehandlas i så måtto att något krav på dubbel straffbarhet över huvud taget inte ställdes upp. Man skulle i och för sig kunna överväga att förenkla dessa förfaranden eller att införa avvikande bestämmelser för ärenden som har inletts genom verkställighet av frysningsbeslut. Det skulle som skäl för en sådan ordning kunna hävdas att den prövning som har skett genom erkännandet och verkställigheten av ett frysningsbeslut helt eller delvis ersätter den prövning som sker i ärenden om rättslig hjälp eller verkställighet av förverkanden. Mot detta talar dock det förhållandet att de förfaranden och förutsättningar för rättsligt samarbete som regleras i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, nordiska verkställighetslagen och internationella verkställighetslagen till stor del bygger på internationella överenskommelser. Att i detta sammanhang förändra det regelverket och därmed förutsättningarna för samarbetet är en svår uppgift.

Ytterligare en möjlighet skulle kunna vara att inte uppställa något krav på dubbel straffbarhet för att erkänna ett frysningsbeslut som har översänts till Sverige. Kravet på dubbel straffbarhet vid rättslig hjälp i brottmål och verkställighet av förverkandebeslut skulle dock behållas i dessa efterföljande förfaranden. Detta är det alternativ som föreslogs i promemorian. Enligt promemorians förslag skall det inte göras någon prövning av dubbel straffbarhet för att erkänna ett frysningsbeslut. Den prövning av dubbel straffbarhet som kan aktualiseras i ett efterföljande förfarande skall prövas i det ärendet, inte i frysningsärendet.

Regeringen vill inledningsvis klargöra att det inte kan komma ifråga att i strid med rambeslutet underlåta att erkänna ett frysningsbeslut av det skälet att kravet på dubbel straffbarhet som uppställs i ett efterföljande ärende om rättslig hjälp i brottmål eller om verkställighet i Sverige av förverkandebeslut som avser den frysta egendomen inte är uppfyllt. En sådan ordning skulle stå i strid med rambeslutet och riksdagens beslut att godkänna detta.

Enligt regeringens uppfattning framstår den här ovan först angivna lösningen som mindre ändamålsenlig i den typ av förfarande som det nu är fråga om. Frysningsrambeslutet syftar till att medlemsstaterna skall bistå varandra med verkställighet av varandras frysningsbeslut för att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som kan behövas som bevismaterial eller som kan komma att förverkas. Det är då naturligt att prövningen i den verkställande staten är begränsad till ett fåtal frågor av omedelbar betydelse för erkännandet och verkställigheten av ett frysningsbeslut och att prövningen låter sig göras inom en begränsad tid och på grundval av uppgifterna i intyget till ett frysningsbeslut som översänds.

Regeringen ser fördelarna med en lösning som går ut på att kravet på dubbel straffbarhet inte uppställs i ett frysningsärende och att kravet dessutom avskaffas i de efterföljande förfarandena i de fall ett ärende har initierats som ett frysningsärende. En sådan lösning ligger i linje med utvecklingen inom EU:s straffrättsliga samarbete – se förslagen till ett europeiskt bevisupptagningsbeslut, avsnitt 4.1.2, och förverkanderambeslutet nedan). Samtidigt är, som ovan sagts, en sådan lösning svår att åstadkomma i det förevarande lagstiftningsärendet.

Promemorians förslag har kritiserats av några remissinstanser för att den kan komma att leda till att ett frysningsbeslut erkänns och verkställs trots att det står klart att en efterföljande framställan inte kan bifallas på grund av att det inte föreligger dubbel straffbarhet. När den efterföljande åtgärden är överlämnande av bevismaterial enligt reglerna om rättslig hjälp i brottmål är den farhågan enligt regeringens uppfattning försumbar, eftersom kravet på dubbel straffbarhet för sådana åtgärder är avskaffat i förhållande till andra EU-stater. Det enda krav som ställs upp är att det för gärningen kan dömas till fängelse i den ansökande staten, vilket regelmässigt torde vara fallet vid denna typ av framställningar. Enligt regeringens bedömning kommer det vidare att vara ytterst få fall där ett frysningsbeslut erkänns trots att verkställighet av ett beslut om förverkande inte kan ske. I flertalet av dessa fall torde det röra sig om brott i listan. I de fallen medger rambeslutet inte att erkännande vägras ens om det inte finns dubbel straffbarhet. Det skall i detta sammanhang framhållas att en likalydande lista finns i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande (förverkanderambeslutet, prop. 2004/04:55). Om det rambeslutet genomförs inom EU, kommer beslut om förverkande som avser gärningarna i listan att kunna verkställas i Sverige även i de fall då det inte finns dubbel straffbarhet. I de fall där det står klart för åklagaren att ett efterföljande förverkande inte kommer att kunna verkställas i Sverige torde den andra staten, efter att ha uppmärksammats på detta av åklagaren, inte ha något intresse av att vidhålla en begäran om verkställighet av ett frysningsbeslut. Åklagarens underrättelseskyldighet till den andra staten i sådana fall kan regleras i förordning.

Sammanfattningsvis anser regeringen att den lösning som föreslogs i promemorian bäst genomför rambeslutet. Att inte uppställa krav på dubbel straffbarhet ligger i linje med och utvecklar principen om ömsesidigt erkännande inom EU. Sverige har i EU-arbetet förespråkat en sådan utveckling och verkat för ett successivt avskaffande av krav på dubbel straffbarhet i det straffrättsliga samarbetet. Frysningsrambeslutet är, som tidigare nämnts, ett delvis svenskt initiativ. Det framstår mot den bakgrunden som rimligt att Sverige nu genomför det rambeslutet i den anda som är avsedd. De nackdelar som det kan innebära att ett frysningsbeslut någon gång kommer att verkställas, trots att den åtgärd som frysningsbeslutet är avsett att säkerställa inte kan vidtas på grund av att kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt, uppvägs enligt regeringens mening av de fördelar som finns med att inte komplicera förfarandet genom att tynga åklagarens prövning med frågan om det föreligger dubbel straffbarhet.

Intyget

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 7.1 (a) får erkännande och verkställighet vägras om intyget saknas eller är ofullständigt eller om intyget uppenbarligen inte motsvarar frysningsbeslutet. För att skapa en flexibel reglering och för att undvika onödiga avslag finns vissa

bestämmelser i punkt 2 för att råda bot på de brister som finns beträffande intyget. Den verkställande myndigheten kan föreskriva en tidsfrist inom vilken den utfärdande myndigheten skall lämna in eller komplettera intyget. Den verkställande myndigheten kan i stället välja att godta ett likvärdigt dokument eller – om den anser sig ha tillräckliga uppgifter för att ändå verkställa frysningsbeslutet – befria den utfärdande myndigheten från kravet att åtgärda bristen.

I avsnitt 8.3 redogörs för intyget och vilka krav som bör ställas för att det skall godtas som grund för prövningen av frågan om frysningsbeslutets verkställbarhet här. I enlighet med den bedömning som görs där, bör utgångspunkten vara att den verkställande myndigheten i Sverige inte kan godta att intyget saknas eller är så bristfälligt att det inte kan ligga till grund för prövningen av frågan om frysningsbeslutets verkställbarhet här. Regeringen anser att den lösning som finns i lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder bör kunna tjäna som förebild i detta sammanhang. Enligt 4 kap. 1 § i den lagen skall – i likhet med vad som föreslås i avsnitt 8.3 – den utfärdande myndigheten lämnas möjlighet att inom viss tid inkomma med en godtagbar komplettering, om intyget saknas eller är så bristfälligt till form eller innehåll att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Om den utfärdande myndigheten trots detta inte inkommer med en komplettering får enligt 2 kap. 3 § 1 överlämnande inte beviljas. På motsvarande vis bör det av den nya lagstiftningen framgå att en verkställbarhetsförklaring inte får meddelas om intyget saknas eller är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet. Det förhållandet att ett intyg ”uppenbarligen inte motsvarar beslutet om frysning”, vilket i rambeslutet anges som ett skäl för avslag, bör enligt regeringen kunna omfattas av en sådan bestämmelse så som varande en sådan brist som medför att intyget inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet. Någon särskild bestämmelse om detta behövs därför inte.

Immunitet och privilegier

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Hovrätten för Övre Norrland* har ifrågasatt om det är förenligt med rambeslutet att vägra erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut med hänvisning till 27 kap. 2 § rättegångsbalken. *Advokatsamfundet* anser att rambeslutet bör kunna tolkas så att immunitet även föreligger i de situationer som avses i 27 kap. 3 § rättegångsbalken.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 7.1 (b) får den verkställande myndigheten vägra erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut, om det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som omöjliggör detta.

I svensk lag förekommer olika slags immunitetsbestämmelser. Sådana bestämmelser tar i allmänhet sikte på personer som i olika ämbeten eller situationer åtnjuter immunitet. Det bör dock anmärkas att bestämmelser

om immunitet och privilegier som regel hindrar att det över huvud taget görs något ingripande mot den som har en sådan status. Immunitet tillkommer bl.a. riksdagsledamot (4 kap. 8 § regeringsformen) och statsråd (12 kap. 3 §) för brott i utövandet av tjänsten eller uppdraget.

Bestämmelser om immunitet och privilegier finns också i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, vars tillämpningsområde främst är utländska diplomater och företrädare för vissa särskilt angivna internationella organ. En annan slags immunitet är den som tillkommer bl.a. personer som kommer till Sverige för att höras i brottmål (5 kap. 5–8 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). I de nu nämnda fallen föreligger immunitet och privilegier på grund av grundlagsbestämmelser eller internationella åtaganden som är bindande för Sverige. En utförligare redogörelse för bestämmelserna om immunitet och privilegier finns i prop. 2003/04:7 om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (s. 72 f.). Regeringens bedömning i den propositionen var att överlämnande inte borde kunna ske om det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier. Det är naturligt att inte heller erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut bör kunna ske i strid med sådana bestämmelser. En särskild bestämmelse om detta bör därför tas in i den nya lagstiftningen.

Utgångspunkten i rambeslutet är att den verkställande staten vid prövningen av om erkännande och verkställighet skall ske inte skall tillämpa sina nationella regler om under vilka förutsättningar ett beslut om frysning får meddelas. Detta är själva grundtanken med principen om ömsesidigt erkännande. Tillämpningen av den principen kan därför leda till att Sverige i vissa fall ställs inför situationen att erkänna och verkställa ett frysningsbeslut som under motsvarande förhållanden inte hade varit möjligt att tillgripa i en svensk förundersökning. Detta är inte någon nyhet i det straffrättsliga samarbetet, där det enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål t.ex. finns möjligheter att företa beslag och husrannsakan även för gärningar som inte är straffbara i Sverige (4 kap. 20 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål) eller att tillämpa förfaranden som annars inte förekommer här (2 kap. 11 §). Att vissa olikheter finns bör således kunna accepteras på samma sätt som sker i dag. Beträffande tillämpningen av vissa bestämmelser i rättegångsbalken krävs dock närmare överväganden. Frågan är om rambeslutet ger en möjlighet att vägra erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut, om det skulle komma i konflikt med 27 kap. 2 § rättegångsbalken, som innehåller förbud i vissa fall mot beslag av skriftliga handlingar och meddelanden i en svensk förundersökning. Enligt bestämmelsen får beslag inte ske av en skriftlig handling om dess innehåll kan antas vara sådant att en befattningshavare eller annan person som avses i 36 kap. 5 § samma lag – t.ex. advokat, läkare eller psykolog – inte får höras som vittne om innehållet i handlingen, om handlingen innehas av en sådan person eller av en person till vars förmån tystnadsplikten gäller. Vidare sägs i paragrafens andra mening att beslag hos en misstänkt person eller en närstående som avses i 36 kap. 3 § samma lag, som avser ett skriftligt meddelande mellan sådana personer, får ske endast när det är fråga om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.

I godkännandepropositionen gjorde regeringen bedömningen att avslagsgrunden i artikel 7.1 b om immunitet och privilegier ger utrymme att vägra verkställighet av ett frysningsbeslut om det skulle strida mot bestämmelserna i 27 kap. 2 § rättegångsbalken (s. 30 f.). Vissa remissinstanser uttryckte sin tveksamhet till en sådan tolkning. Det kan dock hävdas att de angivna avslagsgrunderna i bl.a. artikel 7 inte bör tolkas alltför snävt. Varje medlemsstat bör enligt regeringen anses ha ett visst utrymme att anpassa rambeslutets bestämmelser till sitt nationella system. Även andra avslagsgrunder är av sådant slag att en sådan anpassning bör anses kunna ske. Ett exempel är avslagsgrunden om *ne bis in idem* ("icke två gånger för samma sak"). Medlemsstaterna tillämpar den principen olika och kommer, när de genomför rambeslutet, att anpassa avslagsgrunden så att den passar in i det nationella systemet. Samma sak torde komma att gälla genomförandet i medlemsstaterna med avseende på kravet på dubbel straffbarhet.

Enligt regeringen bör avslagsgrunden om immunitet och privilegier av nu angivna skäl kunna genomföras i svensk rätt med en inte alltför snäv innebörd eller utifrån den juridisk-tekniska innebörd som begreppen "immunitet" och "privilegier" annars har i svensk lagstiftning. Bestämmelsen bör kunna anses omfatta skriftliga handlingar och meddelanden som innehas av personer som i viss omfattning är skyddade mot de åtgärder som nu avses i en svensk förundersökning eller rättegång. Det bör därför införas en särskild bestämmelse om att en verkställbarhetsförklaring inte får meddelas om frysningsbeslutet avser en sådan skriftlig handling eller skriftligt meddelande som anges i 27 kap. 2 § rättegångsbalken. Det kan antas att flertalet medlemsstater har bestämmelser som motsvarar de som finns i 27 kap. 2 § rättegångsbalken. Avslagsgrunden torde därför bli aktuell endast i de fall där den andra statens bestämmelser avviker från de svenska.

Advokatsamfundet har väckt frågan om strafftröskeln i 27 kap. 2 § skall bedömas utifrån strafftröskeln i Sverige eller i den andra staten. Enligt 4 kap. 20 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål får husrannsakan och beslag företas på ansökan av en annan EU-stat eller Norge eller Island även om den gärning ansökan avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det för gärningen kan dömas till fängelse i den andra staten. I motiven till bestämmelsen angavs att rättslig hjälp med husrannsakan och beslag borde lämnas andra staters myndigheter under samma förutsättningar som sådana tvångsåtgärder kan beslutas i en motsvarande förundersökning och rättegång i Sverige. De trösklar, t.ex. i form av krav på att brottet skall vara av viss svårhet som gäller för att husrannsakan skall få ske i en svensk förundersökning, blir tillämpliga också i förhållande till den utländska förundersökningen (prop. 1999/2000:61 s. 107 f.). Enligt regeringens bedömning är innebörden av detta att strafftröskeln i 27 kap. 2 § rättegångsbalken också skall gälla för en annan stat när beslag eller husrannsakan företas i Sverige på den statens begäran. Om gärningen är straffbar endast i den andra staten, kan bestämmelsen inte uppfattas på annat sätt än att det är strafftröskeln i den andra staten som skall tillämpas – någon tillämplig strafftröskel finns inte i svensk lag.

Redan i godkännandepropositionen (s. 30 f.) bedömde regeringen att rambeslutet inte medger att avslag meddelas i det fall som anges i

27 kap. 3 § rättegångsbalken – dvs. att en försändelse som är under befordran inte får tas i beslag om det inte sker för en gärning för vilken det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer och beslag hade kunnat ske hos mottagaren. Regeringen ser här inte skäl att, oavsett vad en remissinstans har anfört, frånga sin tidigare bedömning i denna fråga.

Ne bis in idem (ej två gånger för samma sak)

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har ansett att bestämmelsen om *ne bis in idem* bör motsvara de krav som uppställs för att lämna hjälp med den åtgärd som frysningsbeslutet avser att säkra.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 7.1 (c) följer att erkännande och verkställighet får vägras om det omedelbart av intyget framgår att överlämnande av bevismaterialet eller verkställighet av ett förverkandebeslut sedermera skulle inkräkta på principen om *ne bis in idem*. Med denna princip avses att samma gärning tidigare har prövats slutgiltigt i en stat på ett sådant sätt att saken inte får tas upp på nytt i en annan stat. Det framgår inte helt klart av bestämmelsens ordalydelse om den avser endast rättslig hjälp i brottmål eller om även verkställighet av förverkandebeslut omfattas. Mot bakgrund av att bestämmelsen hänvisar till hela artikel 10, som inbegriper såväl överlämnande av bevismaterial som verkställighet av förverkandebeslut, är det en rimlig tolkning att såväl rättslig hjälp i brottmål som verkställighet av förverkandebeslut omfattas. Bestämmelsen i artikel 7.1 (c) går således ut på att det görs en preliminär bedömning av om en efterföljande ansökan om rättslig hjälp eller om verkställighet av ett förverkandebeslut kommer att avslås på den grunden att det redan finns ett rättsligt avgörande rörande samma gärning som frysningsbeslutet gäller. Så som bestämmelsen är utformad finns det ett visst utrymme för medlemsstaterna att anpassa den till sina nationella system.

Både lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (2 kap. 14 § andra stycket 3) och internationella verkställighetslagen (5 § 6 och 7) innehåller bestämmelser som gör det möjligt att avslå en framställan som avser en gärning som redan har prövats. Bestämmelsen i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål – som är en fakultativ avslagsgrund – avser endast domar samt beslut om åtalsunderlåtelse som har meddelats i Sverige. Motsvarande regel i internationella verkställighetslagen – som är tvingande – avser såväl domar meddelade i Sverige som i utlandet. Nordiska verkställighetslagen innehåller ingen avslagsgrund av detta slag. Avslagsgrunden *ne bis in idem* regleras sålunda olika beroende på om egendomen skall överlämnas för att användas som bevismaterial eller om den i ett senare skede blir föremål för ett beslut om förverkande.

Regeringen konstaterar inledningsvis att frågan om hur avslagsgrunden *ne bis in idem* skall regleras har stora likheter med motsvarande fråga om dubbel straffbarhet, som har behandlats ovan. Även i detta sammanhang kan i huvudsak tre olika alternativ övervägas, nämligen (1) att det i frysningsförfarandet uppställs samma krav på *ne bis in idem* som kommer att gälla i de efterföljande förfarandena, vilket innebär att kravet

kommer att skilja sig åt beroende på vilket förfarande som följer, (2) att kravet på ne bis in idem i de efterföljande förfarandena anpassas och samordnas med kravet i frysningsförfarandet och (3) att kravet på ne bis in idem i frysningsförfarandet utformas självständigt.

Regeringen anser, av skäl som i huvudsak motsvarar dem som ovan har anförts i frågan om dubbel straffbarhet, att de två första alternativen inte bör väljas. I korthet går dessa skäl ut på att det första alternativet är svårtillämpligt och mindre ändamålsenligt och det andra alternativet kräver en mängd ytterligare överväganden som inte låter sig bedömas i detta sammanhang. Vad så gäller det tredje alternativet anser regeringen att det bör gå att finna en balans mellan reglerna om ne bis in idem i de efterföljande förfarandena och behovet av en enkel och samtidigt rättssäker prövning i ärendet om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut. Här kan inledningsvis konstateras att bestämmelserna om ne bis in idem i internationella verkställighetslagen bygger på konventionsbestämmelser som är mer än 30 år gamla och som i stort sett aldrig tillämpas. Reglerna (5 § 6 och 7 internationella verkställighetslagen) är relativt omfattande och inbegriper såväl avgöranden som har meddelats i EU-stater som avgöranden från andra stater. Motsvarande regler i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål förändrades vid sin tillkomst år 2000 i förhållande till äldre föreskrifter. Regeringen gjorde i det sammanhanget bedömningen att bestämmelserna om ne bis in idem borde begränsas, för att därigenom förbättra det rättsliga samarbetet (se prop. 1999/2000:61 s. 142 f). Enligt ne bis in idem-bestämmelsen i lagen om internationell rättslig hjälp får en ansökan om rättslig hjälp avslås om det i Sverige har meddelats dom eller beslut om åtalsunderlåtelse beträffande gärningen.

Rambeslutet kommer att tillämpas mellan medlemsstater i EU. Mot bakgrund av att frysningsförfarandet endast innefattar en begränsad prövning i Sverige, som skall ske på begränsad tid och ett begränsat underlag, framstår det som en rimlig avgränsning att endast domar och beslut som har meddelats i Sverige ges verkan som hinder mot erkännande. Information om sådana avgöranden kan åklagaren enkelt skaffa sig genom slagning i belastningsregistret. Enligt regeringen talar därför övervägande skäl för att den lösning som valts i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål bör tjäna som förebild när en motsvarande avslagsgrund införs i den nya lagstiftningen. Regeringen anser därför att det bör införas en bestämmelse om att verkställbarhetsförklaring inte får meddelas, om det i Sverige, mot den person som i den utfärdande staten är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har utfärdats, har meddelats dom över den gärning som frysningsbeslutet avser. Som *Riksdagens ombudsmän* har påpekat är ett godkänt strafföreläggande enligt 48 kap. 3 § rättegångsbalken att anse som en lagakraftvunnen dom. Efter förebild av motsvarande bestämmelse i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål bör det av den nya bestämmelsen framgå att även åtalsunderlåtelse som har meddelats i Sverige skall ha en sådan verkan.

I godkännandepropositionen förutskickade regeringen ytterligare överväganden om huruvida avslagsgrunderna bör vara obligatoriska eller fakultativa (a. prop. s. 29). Såväl lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål som internationella verkställighetslagen skiljer på obligatoriska och fakultativa avslagsgrunder. Rambeslutet överlåter till medlemsstaterna att själva avgöra om avslagsgrunderna görs obligatoriska eller fakultativa i den nationella lagstiftningen. Vissa avslagsgrunder, t.ex. immunitet eller avsaknad av ett intyg, lämnar av lätt insedda skäl inte utrymme för någon annan bedömning än den om huruvida avslagsgrunden föreligger eller inte. I andra fall, t.ex. om det redan har meddelats en dom i Sverige som rör den aktuella gärningen, torde utrymmet för en bedömning från fall till fall vara något större (se prop. 1999/2000:61 s. 142 f.).

Åklagarens prövning av om ett frysningsbeslut kan verkställas i Sverige är, som tidigare framhållits, begränsad. Det är enligt regeringen angeläget att prövningen kan ske snabbt och utan krav på någon mer omfattande utredning eller analys. Avslagsgrunderna bör därför vara tvingande. Om en vägransgrund föreligger hindrar det alltså åklagaren från att meddela en verkställbarhetsförklaring.

8.8 Andra frågor som tas upp i en verkställbarhetsförklaring

Regeringens förslag: Ett frysningsbeslut verkställs med tillämpning av bestämmelser om verkställighet av beslut om beslag eller – om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom – med tillämpning av vad som är föreskrivet om verkställighet av kvarstadsbeslut i brottmål. Åklagaren prövar och beslutar i verkställbarhetsförklaringen vilket förfarande som skall tillämpas.

Om myndigheten i den andra staten har begärt att ett visst förfarande skall tillämpas vid verkställigheten av ett beslut om frysning som syftar till att säkra bevismaterial, skall åklagaren i verkställbarhetsförklaringen besluta att det begärda förfarandet skall tillämpas, om ett sådant förfarande inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Skatteverket* och *Föreningen Sveriges Kronofogdar* har motsatt sig att åklagare skall kunna meddela föreskrifter om verkställighet av frysningsbeslut som skall verkställas som kvarstadsbeslut. *Åklagarmyndigheten* har å sin sida ansett att en sådan möjlighet är nödvändig.

Åklagarens angivande av tillämpligt förfarande

Ett frysningsbeslut kan enligt artikel 3.1 utfärdas i syfte att säkra bevismaterial eller att senare förverka egendom. Rambeslutet innebär ingen skyldighet att skapa nya särskilda verkställighetsformer för frysningsbeslut. Av artikel 5.1 framgår också att samma förfarande skall tillämpas vid verkställighet av ett utländskt frysningsbeslut som när en motsvarande åtgärd vidtas vid en svensk förundersökning eller rättegång. De åtgärder som i svensk rätt närmast kan komma i fråga för att uppnå det syfte som anges i artikel 3.1 är kvarstad och beslag enligt 26 och 27 kap. rättegångsbalken. Den slutsatsen sammanfaller med bedömningen i avsnitt 8.2 om vilka tvångsmedel som kan ligga till grund för ett frysningsbeslut som meddelas i Sverige. I likhet med vad som föreslås gälla för vilka beslut i Sverige som skall anses utgöra frysningsbeslut i rambeslutets mening, bör verkställighet av ett utländskt frysningsbeslut som utfärdats i syfte att säkra bevismaterial ske med tillämpning av rättegångsbalkens bestämmelser om verkställighet av beslagsbeslut. Dessa bestämmelser bör enligt regeringen även kunna tillämpas för att komma åt egendom som enligt frysningsbeslutet senare skall förverkas. Om frysningsbeslutet syftar till ett värdeförverkande, bör verkställigheten i stället kunna ske med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av kvarstad i brottmål. För att klargöra hur ett utländskt frysningsbeslut skall verkställas i Sverige bör det i den nya lagstiftningen införas en bestämmelse om att åklagaren i verkställbarhetsförklaringen beslutar enligt vilket av dessa förfaranden ett frysningsbeslut skall verkställas. Efter åklagarens föreskrift blir frysningsbeslutet i verkställighetshänseende att jämföras med ett svenskt beslut om beslag eller kvarstad. Lagrådet har i denna del föreslagit en lagtext vars lydelse innebär att det i lagen inte slås fast i vilka situationer förfarandet för verkställighet av beslagsbeslut eller förfarandet för verkställighet av kvarstadsbeslut skall tillämpas för att verkställa frysningsbeslut som har utfärdats i syfte att säkerställa bevismaterial eller förverkandebeslut. Enligt Lagrådet torde det inte föreligga någon tveksamhet om vilka regler som skall tillämpas i olika fall. Regeringen gör dock bedömningen att starka skäl talar för att det av lagen tydligt framgår om ett frysningsbeslut skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslag eller om verkställighet av beslut om kvarstad. Därigenom säkerställs att utländska tvångsmedelsbeslut verkställs enligt det förfarande och med tillämpning av de ytterligare tvångsmedel som kan vara nödvändiga, t.ex. husrannsakan, som hade kunnat användas för att verkställa ett motsvarande svenskt tvångsmedelsbeslut. Det bör av detta skäl, enligt regeringen, klart framgå av lagen att ett frysningsbeslut skall verkställas med tillämpning av bestämmelser om verkställighet av beslag, om frysningsbeslutet har utfärdats för att säkerställa ett bevisföremål eller verkställigheten av ett sakförverkande, och med tillämpning av bestämmelser om verkställighet av beslut om kvarstad, om frysningsbeslutet utfärdats för att säkerställa verkställigheten av ett värdeförverkande.

Enligt promemorians förslag borde åklagaren i verkställbarhetsförklaringen kunna ange föreskrifter som skall iakttas av den eller de

myndigheter som skall verkställa frysningsbeslutet, dvs. kronofogdemyndighet samt polismyndighet, Tullverket och Kustbevakningen. Åklagaren borde t.ex. kunna precisera var, när eller hur verkställighet får äga rum eller hur egendomen skall hanteras efter verkställigheten. *Skatteverket* och *Föreningen Sveriges Kronofogdar* har motsatt sig förslagen i denna del. *Åklagarmyndigheten* har å andra sidan framhållit att en sådan föreskrift är nödvändig vid verkställigheten och har som exempel på det angett det fallet att åklagaren uppger för kronofogdemyndigheten att verkställighet skall ske på ett konto med visst nummer i en viss angiven bank.

Regeringen konstaterar inledningsvis att det enligt 26 kap. 8 § rättegångsbalken finns en möjlighet för rätten att meddela närmare föreskrifter om verkställandet av ett kvarstadsbeslut som meddelats av rätten. En sådan föreskrift kan avse t.ex. vilken egendom som skall tas i anspråk eller hur egendomen skall omhändertas. Domstolen får i sådant fall samma befogenhet som annars tillkommer kronofogdemyndigheten (se Walin m.fl. Utsökningsbalken – En kommentar, tredje uppl. 1999 s. 632 ff.). Någon motsvarande föreskriftsmöjlighet finns av naturliga skäl inte till verkställigheten av ett beslut om beslag (jfr dock 10 kap. 6 § första stycket tryckfrihetsförordningen).

Det är enligt regeringen inte självklart att jämställa en domstols föreskrifter till ett kvarstadsbeslut – vilket regelmässigt föregåtts av en förhandling – med en åklagares anvisningar till ett beslut om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut. Ett sådant synsätt vinner också stöd av att exekvaturlagstiftning på det civilrättsliga området inte innehåller någon möjlighet för den domstol i Sverige, som fattar beslut om verkställighet här av ett utländskt avgörande, att meddela föreskrifter om verkställigheten (se bl.a. lagen [2002:460] med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av vissa utländska avgöranden). I strikt mening skulle det i stället vara de föreskrifter som har meddelats av den andra statens myndighet som skulle vara att jämställa med en svensk domstols föreskrift. I rättspraxis har dock en sådan utländsk föreskrift ansetts inte omfattas av beslutet om erkännande och verkställighet i Sverige och har därför inte kunnat efterkommas (NJA 1995 s. 495).

Den åklagare som prövar en begäran om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut som avser säkerställande av ett värdeförverkande torde endast undantagsvis ha anledning att anlägga synpunkter på hur verkställigheten skall gå till. I de fall ett frysningsbeslut skall verkställas som ett beslag kan det behovet antas vara något större. I båda dessa situationer är det naturligt att de verkställande myndigheterna iakttar de anvisningar åklagaren lämnat så långt detta är lagligen möjligt. Detta kräver dock inte någon lagreglering. Regeringen anser mot denna bakgrund att det inte bör införas en bestämmelse av det slag som föreslogs i promemorian rörande en åklagares rätt att meddela föreskrifter.

Flera remissinstanser har påpekat vikten av samråd och informationsutbyte mellan åklagaren och den myndighet som verkställer ett frysningsbeslut eller som biträder vid verkställigheten. Regeringen ser inte något skäl att anta att samråd och informationsutbyte i praktiken skulle vålla de inblandade myndigheterna något problem. Det kan

Tillämpning av ett visst förfarande vid verkställighet enligt beslagsreglerna

Enligt artikel 5.1 i rambeslutet skall, i de fall frysningsbeslutet meddelats i syfte att säkra överlämnande av bevismaterial, den verkställande myndigheten följa de formaliteter och förfaranden som den utfärdande myndigheten har begärt, om det är möjligt att följa sådana önskemål utan att det strider mot grundläggande rättsprinciper i den verkställande staten. Bestämmelsen har sin förebild främst i artikel 4.1 i konventionen från år 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan EU:s medlemsstater. I 2 kap. 11 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål finns en bestämmelse som gör det möjligt för svenska åklagare och domstolar att i ärenden om rättslig hjälp i brottmål tillämpa ett särskilt förfarande om detta har begärts av den andra staten, om inte det begärda förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen. När bestämmelsen infördes motiverades den bl.a. med att en sådan möjlighet typiskt sett minskar de olägenheter som en bevisupptagning i en annan stat är förenad med (prop. 1999/2000:61 s. 99 f.). Syftet med bestämmelsen var således att så långt som möjligt skapa förutsättningar för en begärande stat att inhämta bevis i Sverige under sådana förutsättningar att beviset kommer att godtas i den begärande statens rättsliga förfaranden. Motsvarande hänsyn gör sig gällande vid verkställighet av frysningsbeslut. I likhet med vad som gäller vid rättslig hjälp enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, måste dock möjligheten att tillmötesgå den utfärdande myndighetens önskemål om att vissa formaliteter och förfaranden skall tillämpas begränsas till åtgärder som inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Enligt regeringen bör det därför införas en bestämmelse i lag som ger åklagaren möjlighet att, när frysningsbeslutet syftar till att säkra bevisning, meddela anvisningar om att ett visst förfarande som den utfärdande myndigheten har begärt skall tillämpas vid verkställigheten. En förutsättning för att en sådan anvisning skall kunna meddelas är att den inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen. Även detta bör framgå av den föreslagna bestämmelsen.

8.9 Tidsfrist för och uppskjutande av verkställighet

Regeringens förslag: Ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och intyget.

Åklagaren får under viss tid skjuta upp verkställigheten av ett frysningsbeslut, om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning om brott eller om frysningsbeslutet avser egendom som här är tagen i beslag eller belagd med kvarstad i ett annat straffrättsligt förfarande. Tiden för uppskjutandet får förlängas av åklagaren.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Prop. 2004/05:115

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har ansett att skyndsamhetskravet i promemorians förslag är alltför långtgående och att tidsfristen inte bör sättas kortare än vad rambeslutet kräver. *Åklagarmyndigheten* har pekat på svårigheterna med en alltför kort tidsfrist och föreslår därför att skyndsamhetskravet bör utformas så att det anges att ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och intyget.

Skälen för regeringens förslag

En tidsfrist för verkställighet

Enligt artikel 5.3 i rambeslutet skall behörig rättslig myndighet i den verkställande staten snarast och, där det är praktiskt möjligt, inom 24 timmar från mottagandet av frysningsbeslutet, fatta beslut om verkställighet och underrätta den utfärdande myndigheten om beslutet. Det torde förutsätta att tidsfristen inte börjar löpa förrän frysningsbeslutet och ett korrekt ifyllt intyg har mottagits. Om kompletteringar krävs, får fristen anses börja löpa när framställningen är fullständig.

Ärenden om verkställighet av beslut om frysning är till sin natur brådskande. Tidsfristen i rambeslutet är emellertid endast ett riktmärke och utgör inte något absolut krav. Det finns inte heller någon sanktion som inträder om tidsfristen överskrids. En förutsättning för att rambeslutet skall ge ett mervärde för de brottsutredande myndigheterna i medlemsstaterna är dock att de på grundval av principen om ömsesidigt erkännande snabbt och effektivt bistår varandra med de säkerhetsåtgärder som efterfrågas. Det är därför följdriktigt att en svensk åklagare utan dröjsmål skall pröva om det finns förutsättningar att i Sverige verkställa ett frysningsbeslut som översänts hit för verkställighet och att ett frysningsbeslut som förklarats verkställbart skall verkställas så snart det kan ske.

Skyndsamhetskravet är centralt i förfarandet för erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut. Regeringen anser därför att kravet bör lagregleras. Tidsfristen bör dock, till skillnad från vad rambeslutet föreskriver, anknyta till när frysningsbeslutet bör vara verkställt. Även om 24-timmarsfristen i rambeslutet inte är tvingande, finns det fördelar med att i lag ange inom vilken tid ett frysningsbeslut normalt skall vara verkställt. Dessutom torde en uttrycklig tidsfrist, som anknyter till när ett frysningsbeslut skall vara verkställt, underlätta för de verkställande myndigheterna, som därigenom bättre kan bedöma vilken tid de har på sig att genomföra verkställigheten. Regeringen anser därför att det, med utgångspunkt i *Åklagarmyndighetens* förslag till lydelse, bör införas en bestämmelse i lag om att ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och intyget.

I praktiken kommer den tid som de verkställande myndigheterna har på sig att verkställa ett frysningsbeslut att vara avhängig av inom vilken tid åklagaren har prövat verkställbarheten. Detta fråntar inte de verkställande myndigheterna en skyldighet att beakta skyndsamhets-

kravet. En snabb och smidig handläggning förutsätter samarbete och kontakter mellan åklagare och de verkställande myndigheterna. Åklagaren bör i detta syfte tidigt i ärendet underrätta sig om förutsättningarna för verkställighet och vid behov samråda med de verkställande myndigheterna i hur verkställigheten bäst genomförs. Formerna för detta samarbete kräver dock inte någon lagreglering, men bör tas in i en förordningsbestämmelse.

Uppskjutande av verkställigheten

Enligt artikel 5.1 skall ett frysningsbeslut erkännas och verkställas i den verkställande staten, såvida det inte föreligger skäl för avslag eller skäl att skjuta upp verkställigheten. I artikel 8 anges tre fall där den verkställande statens myndigheter får skjuta upp verkställigheten. Det torde förutsättas att den verkställande statens myndigheter först har erkänt frysningsbeslutet innan det fattas beslut om att skjuta upp verkställigheten.

Det *första fallet* är att verkställigheten av ett frysningsbeslut skulle kunna skada en pågående brottsutredning i den verkställande staten (artikel 8.1 a). Verktälligheten får skjutas upp så länge den verkställande statens myndigheter anser det vara rimligt. Rambeslutet torde inte förutsätta att det görs någon mer omfattande utredning eller analys av risken för skada. Om det pågår en utredning om brott – i Sverige eller utomlands – bör det räcka att den åklagare som prövar frågan om verkställighet av frysningsbeslutet bedömer att det finns en sådan risk. Man skulle i och för sig kunna tänka sig en ordning där åklagaren alltid skall inhämta den ansvarige utredarens eller undersökningsledarens uppfattning i frågan om verkställigheten skulle kunna innebära skada för den brottsutredning som pågår. Med det skyndsamhetskrav som bör gälla för åklagarens prövning framstår dock en sådan ordning som otymplig. Det får i stället förutsättas att åklagaren så fort det är möjligt kontaktar den ansvarige utredaren eller undersökningsledaren och samråder med denne i frågan om verkställigheten av frysningsbeslutet bör ske eller om ett tidigare beslut om uppskjutandet av verkställigheten skall kvarstå. En möjlighet till uppskjutande bör även omfatta de utredningar som sker innan en förundersökning har inletts. Rambeslutet torde inte kräva att ett frysningsbeslut verkställs om verkställigheten skulle skada ett pågående spaningsarbete som polisen utför. En sådan tolkning vore inte rimlig.

Det *andra fallet* är att egendomen eller bevismaterialet redan är föremål för ett frysningsbeslut i ett straffrättsligt förfarande (artikel 8.1 b). Verktälligheten får i sådant fall skjutas upp till dess att det första frysningsbeslutet har hävts. Beslut som i ett svenskt straffrättsligt förfarande skulle kunna motivera ett uppskjutande är beslag och kvarstad. Om ett sådant beslut har meddelats i fråga om egendom som avses i frysningsbeslutet, bör detta hindra verkställighet av frysningsbeslutet.

Det *tredje fallet* avser frysningsbeslut som i ett straffrättsligt förfarande har utfärdats i syfte att säkra ett framtida förverkande. Verktälligheten av ett sådant frysningsbeslut får skjutas upp om det har meddelats en säkerhetsåtgärd i den verkställande staten i ett annat förfarande än ett straffrättsligt förfarande och en sådan åtgärd har företräde framför

nationella beslut som motsvarar frysningsbeslutet (artikel 8.1 c). Det kan här vara fråga om t.ex. utmättningsåtgärder för en civilrättslig fordran som enligt en stats rättsordning har företrädare framför ett beslut om beslag eller kvarstad som meddelats för att säkerställa en verkställighet av ett framtida beslut om sak- eller värdeförverkande. Om så är fallet är det enligt stadgandet möjligt att skjuta upp verkställigheten av frysningsbeslutet. De åtgärder som blir aktuella när ett frysningsbeslut skall verkställas i Sverige är vad som enligt svensk rätt motsvaras av kvarstad och beslag i syfte att säkerställa ett framtida förverkande. Om egendom som kan komma att förverkas även har blivit utmätt för en annan fordran, hindrar inte detta att samma egendom beläggs med kvarstad (se 16 kap. 15 § utsökningsbalken) eller tas i beslag (Berg m.fl. Brottsbalken Kap. 25–38, s. 36:50). Det saknas därför anledning att införa särskilda regler om uppskjutande av verkställighet av frysningsbeslut för det fall att det har inletts ett utmättningsförfarande i Sverige avseende den egendom som är föremål för frysningsbeslutet.

Sammanfattningsvis bör det enligt regeringen införas bestämmelser som gör det möjligt för åklagare att skjuta upp verkställighet av ett frysningsbeslut om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning av brott eller om frysningsbeslutet avser egendom som är tagen i beslag eller belagd med kvarstad när det blir aktuellt att verkställa frysningsbeslutet. Uppskjutande bör ske under så lång tid som åklagaren anser vara behövlig. Detta får avgöras från fall till fall. Om en viss tid utsatts och den tiden löper ut, bör åklagaren kunna besluta om förlängning.

I övriga bestämmelser i artikel 8 regleras förfarandet när verkställigheten skjuts upp, bl.a. att underrättelser skall skickas. Dessa bestämmelser kräver inte någon lagreglering.

8.10 Förfarandet vid verkställigheten

Regeringens förslag: När ett frysningsbeslut skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslut om beslag får husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning företas enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken. Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befordringsföretag, får försändelsen hållas kvar i avvaktan på att verkställighet sker.

Husrannsakan och kvarhållande av en försändelse får vidtas utan hinder av att den gärning som frysningsbeslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det kan dömas till fängelse för gärningen i den andra medlemsstaten.

När ett frysningsbeslut skall verkställas som ett kvarstadsbeslut i brottmål får åklagaren ta lös egendom i förvar i avvaktan på verkställigheten.

Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen skall biträda åklagaren vid verkställighet av ett frysningsbeslut som skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslut om beslag och vid förvarstagande av egendom.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens. Promemorian innehöll dock inte något förslag till bestämmelse om möjlighet att ta lös egendom i förvar i vissa fall.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag och bedömning eller lämnat dem utan erinran. *Skatteverket* har ansett att åklagaren bör åläggas en skyldighet att samråda med kronofogdemyndigheten om hur verkställigheten av de frysningsbeslut som skall verkställas som kvarstadsbeslut i brottmål bäst kan genomföras. Skatteverket har också, liksom *Hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Föreningen Sveriges Kronofogdar*, ansett att det bör införas en möjlighet att ta lös egendom i förvar i avvaktan på verkställighet med tillämpning av kvarstadsbestämmelserna.

Skälen för regeringens förslag

Rambeslutet har som utgångspunkt att ett frysningsbeslut verkställs på samma sätt som ett nationellt frysningsbeslut (artikel 5.1). I avsnitt 8.8 föreslås att ett frysningsbeslut skall verkställas i Sverige med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslag, om frysningsbeslutet avser föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller som är på grund av brott förverkat, eller som ett kvarstadsbeslut i brottmål, om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom. I 27 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser om verkställighet av beslagsbeslut. Enligt 26 kap. 8 § rättegångsbalken verkställs kvarstadsbeslut med tillämpning av bestämmelser i utökningsbalken.

Enligt artikel 5.2 skall alla ytterligare beslut om tvångsåtgärder som blir nödvändiga för att verkställa frysningsbeslutet företas i enlighet med den verkställande statens förfaranderegler. Bestämmelsen är en konsekvens av att rambeslutet är begränsat till erkännande och verkställighet av frysningsbeslut – i Sverige kvarstad och beslag – och inte andra tvångsåtgärder. Rambeslutet stadgar att de åtgärder som kan komma att krävas enligt den verkställande statens lagstiftning för att komma åt den frysta egendomen prövas i den staten. Denna uppdelning är dock inte helt oproblematis. Principen om ömsesidigt erkännande, som ligger till grund för erkännandet av ett frysningsbeslut, kan omintetgöras om den verkställande staten inte har möjlighet att verkställa beslutet eller om kraven för att vidta övriga tvångsåtgärder är så högt ställda att de i praktiken omöjliggör verkställighet. Sverige och andra EU-stater har ett gemensamt intresse av att rambeslutet blir ett effektivt redskap i brottsbekämpningen och att det också innebär en utveckling framåt i det rättsliga samarbetet. När Sverige är utfärdande stat är det den verkställande statens lagstiftning om sådana tvångsåtgärder som avgör om ett svenskt beslut om beslag eller kvarstad kan verkställas där. När Sverige är verkställande stat är det den svenska lagstiftningen med motsvarande villkor som avgör om ett frysningsbeslut kan verkställas här. I det följande lämnas förslag till hur ett utländskt frysningsbeslut kan verkställas i Sverige med tillämpning av vissa bestämmelser i 27 och 28 kap. rättegångsbalken.

När åklagaren i verkställbarhetsförklaringen anger att frysningsbeslutet skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslag blir vissa bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken tillämpliga. Egendomen skall tas i förvar (10 §), den från vilken beslag sker skall underrättas om beslaget (11 §) och över beslaget skall föras protokoll (13 §). Enligt 12 § får vissa handlingar, bl.a. post- eller telegraf-försändelser, inte granskas av andra än rätten, åklagare, förundersökningsledare eller sakkunnig som anlitats för utredningen.

För att kunna verkställa ett frysningsbeslut i Sverige torde i allmänhet krävas att egendomen eftersöks. För eftersökandet kan komma att krävas att tvångsåtgärder tillgrips. Utgångspunkten för en eftersökning är den information som skall finnas i intyget (se avsnitt 8.3) och där det i ruta (f) bl.a. skall lämnas en detaljerad beskrivning av egendomen samt uppgift om var egendomen finns. Vidare skall det i ruta (g) i förekommande fall lämnas uppgifter om den person som misstänks för det aktuella brottet. De tvångsåtgärder som ligger närmast till hands för eftersökandet är husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål får beslag och husrannsakan företas i Sverige på begäran av en annan stat. Utgångspunkten är att sådana åtgärder företas under de förutsättningar som gäller för en motsvarande åtgärd under ett straffrättsligt förfarande i Sverige (2 kap. 1 §). Om en ansökan om rättslig hjälp i brottmål avser en gärning som inte motsvarar ett brott enligt svensk lag, får husrannsakan och beslag göras på begäran av en EU-stat eller Norge eller Island, om det för gärningen kan dömas till fängelse i den ansökande staten (4 kap. 20 §). På motsvarande sätt bör husrannsakan kunna företas för att verkställa ett frysningsbeslut som verkställs med tillämpning av bestämmelserna om beslag. Den grundläggande förutsättningen för husrannsakan, att det skall förekomma anledning att brott har förövats, uppfylls redan av det förhållandet att ett frysningsbeslut beslutats i den andra staten och att beslutet översänts till Sverige för verkställighet.

På motsvarande sätt anser regeringen att det i regleringen bör ges förutsättningar att tillämpa kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt 28 kap. rättegångsbalken vid verkställigheten av ett frysningsbeslut. Även en sådan åtgärd får företas på begäran av en annan stat enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (4 kap. 18 §). Det finns dock inte någon möjlighet att företa kroppsvisitation eller kroppsbesiktning enligt den lagen, om frysningsbeslutet anser en gärning som inte motsvarar brott i Sverige. När lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål infördes bedömde regeringen att det borde uppställas krav på dubbel straffbarhet för sådana åtgärder (prop. 1999/2000:61 s. 108). Det kan hävdas att avsaknaden av en möjlighet att i sådana fall företa kroppsvisitation eller kroppsbesiktning vid verkställighet av ett frysningsbeslut i Sverige kan motverka rambeslutets syften. Problemet bör dock inte överdrivas, eftersom det här torde vara fråga om en relativt ovanlig situation. Av detta skäl, och då det inte finns anledning att nu göra en annan bedömning än regeringen gjorde i det nyssnämnda lagstiftningsärendet, anser regeringen att det inte bör införas någon

möjlighet att företa kroppsvisitation och kroppsbesiktning vid verkställighet av frysningsbeslut som avser gärningar som inte motsvarar brott enligt svensk lag.

Enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken får rätten, på begäran av åklagare eller förundersökningsledare, förordna att en försändelse som får tas i beslag och som väntas komma in till ett beforderingsföretag skall hållas kvar till dess att frågan om beslag har avgjorts. I ärenden om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut är den fråga som motsvarar beslaget redan avgjord genom frysningsbeslutet. Det torde kunna uppkomma behov av att en försändelse som omfattas av ett frysningsbeslut och som förväntas komma in till ett beforderingsföretag hålls kvar; dock inte i avvaktan på en prövning av ett beslag – någon sådan prövning skall inte ske i ärendet – men i avvaktan på att frysningsbeslutet verkställs. Om frysningsbeslutet avser en försändelse bör den därför, anser regeringen, kunna kvarhållas efter förordnande av rätten. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § rättegångsbalken bör i allt väsentligt tillämpas för ett sådant kvarhållande. Denna möjlighet bör framgå av en bestämmelse i lag. Det nära sambandet mellan beslag och en sådan åtgärd bör innebära att det i fråga om dubbel straffbarhet uppställs motsvarande krav för kvarhållande som de krav som gäller för beslag, när ett sådant företas på begäran av en annan stat enligt 4 kap. 20 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Kvarhållande skall därmed, och i likhet med vad som föreslås för husrannsakan, kunna företas utan hinder av att den gärning som frysningsbeslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det kan dömas till fängelse för gärningen i den andra medlemsstaten.

Polismyndighet, Tullverket eller Kustbevakningen bör kunna biträda vid verkställigheten

Vid förundersökning är det huvudsakligen polis som biträder vid verkställighet av tvångsmedelsbeslut (23 kap. 3 och 17 §§ rättegångsbalken). Även en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen är i vissa fall behörig att använda tvångsmedel (se t.ex. lagen [2000:1225] om straff för smuggling och lagen [2000:1219] om internationellt tullsamarbete).

Det är naturligt att polis biträder vid verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut, särskilt när verkställigheten innefattar husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. Detta motsvarar också den ordning som gäller vid rättslig hjälp i brottmål. I prop. 2003/04:7 Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (s. 117 f.) anförde regeringen att det kunde antas att personer som eftersöks enligt en europeisk arresteringsorder emellanåt skulle komma att anträffas i gränskontroller. Vidare konstaterade regeringen att Kustbevakningen till sjöss har ett självständigt ansvar för gränskontrollen avseende både personer och varor och att Kustbevakningen dessutom svarar för inre gränskontroll av och i anslutning till sjöfarten. Regeringen ansåg mot den bakgrunden att det var rimligt och i linje med nuvarande synsätt att tjänstemän vid dessa myndigheter, dvs. Tullverket och Kustbevakningen, gavs rätt att gripa någon som var efterlyst för överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Regeringen anser att den tidigare bedömningen i denna fråga är relevant även nu i fråga om

möjligheten för tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen att bistå vid verkställigheten av ett frysningsbeslut. Det bör därför införas bestämmelser i lag om vilka som kan ges rätt att biträda vid verkställighet av ett frysningsbeslut. Den som verkställer ett frysningsbeslut bör enligt regeringen kunna använda sig av husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning under de förutsättningar som har angetts ovan. Polismyndighet, och vid behov Tullverket eller Kustbevakningen, bör kunna biträda åklagaren vid verkställighet av frysningsbeslut som verkställs enligt bestämmelserna om verkställighet av beslut om beslag. Dessa myndigheter bör även kunna biträda åklagaren när denne tar lös egendom i förvar i avvaktan på att ett frysningsbeslut verkställs i Sverige med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av ett kvarstadsbeslut i brottmål, se vidare det som sägs nedan om denna möjlighet.

Verkställighet som ett kvarstadsbeslut i brottmål

I avsnitt 8.8 föreslår regeringen att det införs bestämmelser i lag om att åklagaren i en verkställighetsförklaring skall ange om ett frysningsbeslut skall verkställas med tillämpning av bestämmelser om beslag eller som ett kvarstadsbeslut i brottmål. Genom åklagarens verkställbarhetsförklaring, med förordnande om att ett frysningsbeslut skall verkställas som ett kvarstadsbeslut i brottmål, kommer frysningsbeslutet på verkställighetsstadiet att jämföras med ett kvarstadsbeslut som har beslutats av en svensk domstol. Utsökningsbalkens bestämmelser kommer därmed att bli tillämpliga i samma utsträckning som om det var ett nationellt kvarstadsbeslut som skulle verkställas. Med de hänvisningar som finns i 16 kap. 13–15 §§ utsökningsbalken innebär detta bl.a. att bestämmelser om utmättningsordningen och om undantag från utmätning samt vissa bestämmelser om förhållandet till tredje man vid utmätningen skall tillämpas. Hänvisningen klargör också att ett sådant beslut verkställs av kronofogdemyndigheten.

Förvar i avvaktan på verkställighet av ett kvarstadsbeslut

I promemorian konstaterades att de brottsutredande myndigheterna i dag inte har någon laglig möjlighet att själva säkra egendom genom beslut om kvarstad. Man har i rättegångsbalken infört förvar som ett särskilt tvångsmedel, som endast får användas av dessa myndigheter och som utgör ett förstadium till kvarstad. Förvarsinstitutet gör det möjligt att snabbt säkra lös egendom som annars riskerar att gå förlorad. I promemorian övervägdes frågan om det i frysningsärenden bör införas en motsvarighet till möjligheten att i vissa fall ta egendom i förvar för att i särskilt brådskande fall kunna säkra verkställigheten av ett frysningsbeslut som avser lös egendom. I promemorian gjordes bedömningen att det genom en särskild lagregel skulle vara möjligt att ge åklagare rätt att ta lös egendom i förvar, i avvaktan på att frysningsbeslutet verkställs av kronofogdemyndigheten. Ett sådant åklagarbeslut skulle, i likhet med vad som är fallet med förvarsbeslut enligt 26 kap. 3 § rättegångsbalken, kunna verkställas av polisen. Sådant

förvar skulle dock i viktiga hänseenden skilja sig från förvar enligt rättegångsbalken, där förvarstagande alltid ligger i tiden före kvarstadsbeslutet. Enligt promemorians bedömning skulle en förvarsmöjlighet få ett begränsat tillämpningsområde, eftersom det endast ansågs vara möjligt att ta lös saker i förvar. Vidare skulle en förvarsmöjlighet enligt promemorians bedömning skapa komplikationer i åklagarens handläggning genom att två olika myndigheter – polis och kronofogdemyndighet – engagerades i verkställigheten av ett frysningsbeslut. Något förslag om förvar presenterades därför inte i promemorian.

Flera remissinstanser har yttrat sig över promemorians bedömning i denna del. Remissinstanserna har ifrågasatt den uppfattningen, att endast lös saker kan tas i förvar och har därtill ställt sig positiva till att det införs en förvarsmöjlighet. Enligt remissinstanserna skulle det vara en fördel om åklagaren kunde ta lös egendom i förvar i avvaktan på kronofogdemyndighetens verkställighet av ett frysningsbeslut som skall verkställas som ett kvarstadsbeslut.

Enligt 26 kap. 3 § rättegångsbalken får en åklagare, förundersökningsledare och vid fara i dröjsmål en polisman ta lös egendom i förvar. Enligt 26 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken skall, om rätten beslutar om kvarstad, förvarstagen egendom förbli i förvar till dess beslutet har verkställts. I ett ärende om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut har det andra landets myndighet redan fattat det beslut som genom åklagarens anvisningar skall verkställas som ett kvarstadsbeslut i Sverige. Rättegångsbalkens bestämmelser om förvar utgår från att en sådan åtgärd vidtas före rättens prövning, men att egendomen kan förbli förvarstagen intill dess att kvarstadsbeslutet verkställs av kronofogdemyndigheten. Detta bör enligt regeringens uppfattning inte hindra att åklagaren tar lös egendom i förvar för att verkställa ett frysningsbeslut som har fattats i den andra staten. Genom införandet av en förvarsmöjlighet kommer egendomen att förbli förvarstagen till dess frysningsbeslutet har verkställts med tillämpning av kvarstadsreglerna. En bestämmelse som ger åklagaren möjlighet att ta lös egendom i förvar bör därför införas.

8.11 Upphävande av en verkställbarhetsförklaring

Regeringens förslag: Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring om det har framkommit att frysningsbeslutet inte får verkställas i Sverige, om egendomen inte kan påträffas här eller om begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas. Åklagaren får inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter det att frysningsbeslutet har verkställts och verkställbarhetsförklaringen prövats av rätten. Om åklagaren upphäver en verkställbarhetsförklaring, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Åklagar-myndigheten* har ansett att åklagaren bör kunna häva en verkställbarhetsförklaring även efter rättens prövning.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 8.7 föreslås att en verkställbarhetsförklaring i vissa angivna fall inte får meddelas. Det torde trots det inte kunna undvikas att en verkställbarhetsförklaring meddelas och att det först efter förklaringen, och i vissa fall också efter den påföljande verkställigheten, uppdagas att det föreligger ett hinder mot erkännande och verkställighet i Sverige av det aktuella frysningsbeslutet. Ett inte alltför långsökt exempel på detta är att det i samband med verkställigheten framkommer att det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier att verkställa frysningsbeslutet. Regeringen anser att åklagaren i ett sådant fall bör upphäva verkställbarhetsförklaringen. Ett sådant upphävande bör, i de fall verkställighetsåtgärder har vidtagits, medföra att verkställighetsåtgärder som vidtagits går åter. Andra situationer där åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring och där i förekommande fall verkställighetsåtgärder som vidtagits skall gå åter bör vara att egendomen inte kan påträffas i Sverige eller att en begäran om verkställighet återkallas. I artikel 7.4 finns bestämmelser om att myndigheten i den andra staten skall underrättas om det i praktiken är omöjligt att verkställa frysningsbeslutet eller om egendomen har försvunnit, förstörts eller inte kan påträffas. En sådan underrättelse torde i allmänhet föranleda den utfärdande myndigheten att återkalla begäran om verkställighet. Oavsett om en återkallelse sker eller inte bör åklagaren i sådant fall upphäva verkställbarhetsförklaringen. Efter förebild i 27 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken bör åklagaren kunna upphäva sin verkställbarhetsförklaring intill dess att rätten har prövat åtgärden. Därefter bör en sådan förklaring kunna ändras endast genom beslut av rätten.

Åklagaren bör vara skyldig att upphäva en verkställbarhetsförklaring om förhållandena är sådana som nu angetts. Den skyldigheten bör framgå av en bestämmelse i lag. Det bör av lag också framgå att verkställighetsåtgärder som gjorts skall gå åter om en verkställbarhetsförklaring upphävs av åklagaren.

Den underrättelseskyldighet som föreskrivs i artikel 7.4 i rambeslutet kan regleras i förordning.

8.12 Rättens prövning och verkställighetens varaktighet

Regeringens förslag: Verkställda frysningsbeslut skall skyndsamt anmälas hos tingsrätten för prövning av åklagarens verkställbarhetsförklaring. Tingsrätten skall så snart det kan ske hålla en förhandling i ärendet, om inte en sådan uppenbart skulle sakna betydelse för prövningen. Vid rättens handläggning tillämpas i huvudsak reglerna om domstols handläggning i brottmål.

Om rätten fastställer verkställbarhetsförklaringen, skall rätten bestämma hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå. Den bestämda tiden får förlängas. Om det inte längre finns tillräckliga skäl för att verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, skall verkställbarhetsförklaringen hävas av rätten. Verktällighetsåtgärder som gjorts skall gå åter.

När rätten bestämmer hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, får rätten uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt.

Rätten får inte ändra ett beslut eller ett uppställt villkor utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

Rättens beslut skall kunna överklagas enligt rättegångsbalkens bestämmelser.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Domstolsverket* har efterlyst ett klargörande i frågan om det är rätten eller åklagaren som är ansvarig för att den andra statens myndighet underrättas om rättens beslut i ett frysningsärende. *Hovrätten för Övre Norrland* och *Åklagarmyndigheten* anser att det tydligare bör framgå av lagen vilken prövning rätten skall göra. Åklagarmyndigheten har vidare föreslagit att det bör införas en möjlighet för rätten att avstå från att hålla förhandling, om en sådan skulle sakna betydelse för prövningen.

Skälen för regeringens förslag

Verkställda frysningsbeslut skall prövas av rätten

Enligt artikel 11 i rambeslutet skall medlemsstaterna införa bestämmelser som gör det möjligt för berörda parter, inklusive en godtroende tredje man, att i den verkställande staten överklaga verkställigheten av ett frysningsbeslut. Frysningsbeslutet som sådant, dvs. de skäl och överväganden som ligger bakom utfärdandet av frysningsbeslutet, skall dock bara kunna överklagas i den utfärdande staten. I det förfarande som föreslås är det erkännandet och verkställigheten av ett frysningsbeslut som sker genom åklagarens verkställbarhetsförklaring som bör kunna överprövas.

Enligt 26 kap. 4 § rättegångsbalken skall rätten pröva om egendom som tagits i förvar skall beläggas med kvarstad. En motsvarande bestämmelse finns i 27 kap 6 § rättegångsbalken, där rätten på begäran

av part skall pröva beslag som verkställts utan rättens förordnande. I båda fallen skall rättens prövning som regel ske efter en förhandling. Mot bakgrund av att frysningsbeslut föreslås verkställas med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslag och kvarstad, framstår det som följdriktigt att verkställigheten underställs en domstols prövning. En sådan prövning bör enligt regeringen ske på ett förhållandevis tidigt stadium. När verkställighet har skett finns en tydligare bild av de närmare omständigheterna än när åklagaren meddelar verkställbarhetsförklaringen. Det är då känt var och under vilka förhållanden egendomen har påträffats. Rätten kan då fastställa om och hur länge verkställigheten bör bestå. Med en sådan ordning tillgodoses också rambeslutets krav på att verkställigheten av ett frysningsbeslut skall kunna överklagas.

Det bör därför införas en bestämmelse om att verkställda frysningsbeslut skyndsamt skall anmälas hos rätten för prövning av åklagarens verkställbarhetsförklaring.

Närmare om förfarandet vid rättens prövning

Förfarandet vid rättens prövning är inte i sig sådant att reglerna om domstols handläggning i brottmål blir tillämpliga utan att detta särskilt regleras. Det finns stora likheter mellan en prövning av beslag och kvarstad och rättens prövning av åklagarens verkställbarhetsförklaring. Frågor om t.ex. rättens sammansättning, jäv och förhandling förutsätter en reglering även i denna typ av ärenden. Den lösning som finns i 5 kap. 2 § lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder förefaller enligt regeringen vara ändamålsenlig. Det bör därför, efter denna modell, anges i lag att reglerna om domstols handläggning i brottmål gäller för rättens handläggning. Det krävs emellertid att det införs en särskilt forumregel. En sådan regel bör i huvudsak kunna utformas efter förebild av bestämmelsen i 2 kap. 7 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, där det föreskrivs att en åtgärd prövas vid den domstol inom vars område den begärda åtgärden skall vidtas.

Verkställigheten av ett frysningsbeslut kommer, enligt vad som föreslås i avsnitt 8.13, att ersätta de tvångsmedel som kan beslutas i de efterföljande förfarandena. För sådana tvångsmedel gäller, enligt 4 kap. 15 och 16 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, att de skall underställas rättens prövning. Enligt 4 kap. 16 § skall rätten så snart det kan ske hålla en förhandling i frågan. Enligt regeringen framstår det mot den bakgrunden som lämpligt att föreskriva att en förhandling skall äga rum inför rätten i dess prövning av verkställbarhetsförklaringen. Som *Åklagarmyndigheten* har föreslagit bör det dock finnas utrymme för rätten att i vissa fall pröva frågan på handlingarna, om det är uppenbart att en förhandling skulle sakna betydelse. Efter förebild av 4 kap. 16 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål bör vid förhandlingen bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken tillämpas. Rättens beslut bör kunna överklagas enligt vad som är föreskrivet om överklagande av rättens beslut i brottmål angående en åtgärd som avses i 25–28 kap. rättegångsbalken. Även detta bör framgå av lag.

Av artikel 6.2 följer en skyldighet för den verkställande myndigheten att samråda med den andra statens myndigheter i frågor om verkställighetens bestånd och att underrätta den utfärdande myndigheten om den har för avsikt att häva verkställigheten. Den utfärdande myndigheten skall enligt artikel 6.3 utan dröjsmål underrätta den verkställande myndigheten om ett frysningsbeslut har upphävts. En svensk åklagares underrättelseskyldighet i frågor om verkställighetens bestånd eller om upphävande av verkställbarhetsförklaringen kräver inte någon reglering i lag utan kommer att framgå av bestämmelser i förordning. Av förordningsbestämmelserna kommer bl.a. att framgå åklagarens skyldigheter att underrätta och samråda med den andra statens myndigheter i frågor om verkställighetens bestånd och villkor som därvid är nödvändiga. Det kommer också att klargöras i förordning vem som är ansvarig för att underrätta den andra statens myndighet om åklagarens och rättens beslut i ett frysningsärende.

Om en fråga om verkställbarhet har underställts tingsrättens prövning, eller om tingsrättens beslut överklagas, förutsätter rambeslutet att åklagaren ges möjlighet att inhämta den utfärdande myndighetens uppfattning innan rätten meddelar sitt beslut. Det bör därför framgå av en lagbestämmelse att rätten inte får ändra ett beslut utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

Verkställighetens bestånd

Enligt artikel 6.1 i rambeslutet skall verkställigheten bestå till dess att en ansökan om efterföljande åtgärd, dvs. en ansökan om överlämnade av bevismaterialet eller om verkställighet av ett förverkandebeslut, slutligt har prövats. Den verkställande myndigheten får emellertid begränsa verkställighetens bestånd i enlighet med sin nationella lagstiftning (artikel 6.2).

När Sverige är verkställande stat, bör utgångspunkten vara att den verkställighet som har ägt rum i Sverige skall bestå till dess att en ansökan om en efterföljande åtgärd prövas här. Verkställighet av ett frysningsbeslut är emellertid till sin art i första hand en provisorisk åtgärd, som sker i avvaktan på att den andra staten skickar över en begäran om rättslig hjälp eller om verkställighet av ett förverkandebeslut som avser egendomen. Regeringen anser att frågan om verkställighetens varaktighet är avgörande för hur ingripande åtgärden blir för den som berörs. Även om utgångspunkten i allmänhet bör vara att den andra statens myndighet har gjort en riktig bedömning av behov och proportionalitet, bör rätten vid sin bedömning av hur länge verkställigheten skall bestå beakta det intrång, men och andra intressen som kan finnas.

Rätten bör enligt regeringen ha möjlighet att ändra ett tidigare beslut om verkställighetens bestånd, t.ex. om den utfärdande myndigheten begär anstånd med att komma in med en ansökan om en efterföljande åtgärd och det vid en samlad bedömning framstår som skäligt att sådant anstånd beviljas. Om det inte längre finns skäl för att verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, skall verkställbarhetsförklaringen upphävas av rätten. Verkställighetsåtgärder som gjorts skall i sådant fall gå åter.

Det torde kunna uppkomma situationer där verkställighetens fortsatta bestånd är avhängigt av om villkor kan uppställas. Ett sådant villkor kan vara att den utfärdande myndigheten står för kostnader som är nödvändiga för att verkställigheten skall kunna bestå, t.ex. förvaring eller underhåll av förvarstagen egendom. Regeringen anser därför att rätten bör kunna uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt. En bestämmelse om detta bör tas in i lag. Det bör, utan att detta anges särskilt i en lagbestämmelse, förutsättas att ett villkor inte uppställs i strid med rambeslutet.

8.13 Det efterföljande förfarandet

Regeringens förslag: En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt de nya bestämmelserna handläggs enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet handläggs enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. eller lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.

Bestämmelser om beslag och kvarstad i förfaranden enligt dessa lagar skall inte tillämpas. När rätten prövar ett sådant ärende skall den i stället pröva om verkställigheten skall bestå.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat dem utan erinran. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har ansett att det borde kunna ske en förenklad prövning i de förfaranden som följer på ett frysningsärende.

Skälen för regeringens förslag: Frysningsbeslutet och verkställigheten av detta syftar till att säkra ett bevisbeslag eller ett framtida förverkande. Enligt rambeslutet skall frågor om överlämnande av egendom eller verkställighet av förverkandebeslut handläggas enligt sedvanliga regler och förfaranden. Det innebär för svensk del att överlämnande av bevisbeslag handläggs och prövas enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Frågor om verkställighet av utländska förverkandebeslut handläggs och prövas enligt nordiska verkställighetslagen eller, i förhållande till utomnordiska stater, enligt internationella verkställighetslagen. Enligt regeringen bör utgångspunkten vara att frågor om överlämnande av egendom eller verkställighet av förverkandebeslut handläggs i enlighet med dessa lagar.

I ett viktigt avseende finns det dock skäl att i de efterföljande förfarandena avvika från vad som föreskrivs i dessa lagar. Det gäller frågor om tvångsmedel, dvs. beslag i ärenden om internationell rättslig hjälp i brottmål (4 kap. 14–21 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål) och beslag eller kvarstad i ärenden om erkännande och verkställighet av förverkandebeslut (4 a § nordiska verkställighetslagen, 17 § internationella verkställighetslagen samt 4 kap. 23–24 §§ lagen om

internationell rättslig hjälp i brottmål). Enligt artikel 6.1 skall verkställigheten som regel bestå till dess att frågan om överlämnande av egendom eller verkställighet av förverkandebeslut är slutligt avgjord. Bestämmelsen får begränsas i enlighet med nationell lagstiftning (artikel 6.2). I föregående avsnitt föreslås att det införs bestämmelser om att rätten, så snart verkställighet har skett, skall bestämma hur länge verkställigheten skall bestå. Med tillämpning av den bestämmelsen kan rätten bestämma att verkställigheten skall bestå intill dess att en fråga om överlämnande av egendom eller verkställighet av förverkandebeslut prövas. Att vid den tidpunkten, dvs. då rätten prövar en fråga om överlämnande av egendom eller verkställighet av förverkandebeslut, ersätta verkställigheten med ett motsvarande beslut om kvarstad eller beslag framstår som inte ändamålsenligt. Enligt regeringen är det då att föredra en ordning där rätten, när den prövar en sådan fråga, också omprövar verkställighetens bestånd. Rätten kan då, om den bifaller en ansökan om rättslig hjälp eller beslutar att förverkande skall ske i Sverige och därvid beslutar om förverkande, förordna att verkställigheten skall bestå. Detta bör framgå av bestämmelser i lag.

I avsnitt 8.5 redogörs för hur ett frysningsbeslut bör kunna översändas direkt till en åklagare i Sverige. På motsvarande vis bör en svensk åklagare kunna sända över ett frysningsbeslut direkt till de rättsliga myndigheterna i en annan medlemsstat. Det kan finnas fördelar med att den åklagare som handlagt ärendet rörande frysningsbeslutet även handlägger ärendet om rättslig hjälp. Den frågan är emellertid närmast en angelägenhet för åklagarväsendets inre organisation och bör inte regleras här. Vad som är viktigare är enligt regeringen att den åklagare som meddelat en verkställbarhetsförklaring har kontroll över om och när en ansökan om en efterföljande åtgärd kommer in. Det gäller både i de fall när en ansökan om överlämnande av egendom eller verkställighet av förverkandebeslut inkommer samtidigt som frysningsbeslutet och när en sådan ansökan kommer in senare.

Enligt bestämmelserna om rättslig hjälp i brottmål kan en ansökan om överlämnande av egendom som varit föremål för frysning översändas direkt till en rättslig myndighet, dvs. i Sverige en åklagare (se 2 kap. 6 § andra stycket och 3 kap. 2 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). Nuvarande lagstiftning möjliggör att en ansökan om överlämnande av egendom skickas till samma åklagare som har handlagt ett föregående ärende om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut.

En framställning om verkställighet av förverkandebeslut skall enligt 8 § första stycket internationella verkställighetslagen skickas till Justitiedepartementet. Bestämmelser om vart en framställan skall skickas i ärenden enligt nordiska verkställighetslagen finns i förordningen (1963:194) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff. Bestämmelsen i internationella verkställighetslagen har sin grund i brottmålsdomskonventionen och andra avtal (se 21 a–21 f §§ förordningen (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom). Enligt dessa avtal kan förverkandebeslut översändas till Sverige för verkställighet. Sverige har i förklaringar till dessa avtal angett att Justitiedepartementet tar emot ansökningar om sådan verkställighet.

Vissa av dessa avtal medger att en framställan får skickas direkt till en rättslig myndighet i en anmodad stat. Enligt andra avtal skall en framställan alltid skickas till ett lands centralmyndighet. En möjlighet skulle kunna vara att Sveriges förklaringar till avtalen ändrades så att det framgick att en ansökan skall kunna skickas direkt till en åklagare i de fall ärendet föregåtts av ett frysningsförfarande. Det kan dock ifrågasättas om en sådan ändring av Sveriges förklaringar skulle få önskad effekt. Dessutom skulle en sådan förklaring endast kunna få betydelse gentemot EU-stater. I stället framstår det som en smidigare lösning att i den svenska lagstiftningen öppna för att framställningar får skickas direkt till den åklagare som har handlagt ett föregående ärende om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut. Åklagaren ges därigenom möjlighet att komma överens med den utfärdande myndigheten om att skicka en framställan direkt till åklagaren. Detta förutsätter givetvis att den andra staten vill och kan godta en sådan ordning. Av en sådan lagbestämmelse bör det även framgå att åklagaren skall lämna framställningen vidare till Justitiedepartementet eller, om framställningen kommer från Danmark eller Finland, till Skatteverket.

9 Övriga frågor

9.1 Regressrätt för utgivet skadestånd

Regeringens bedömning: Det krävs inte någon reglering i fråga om regress för utgivet skadestånd.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 12 i rambeslutet kan den verkställande staten kräva ersättning av den utfärdande staten för de belopp som betalats ut till en skadelidande till följd av skador i samband med verkställigheten av ett beslut om frysning. Detta gäller inte om skadan uteslutande beror på fel av den verkställande statens myndigheter i samband med verkställigheten. I bestämmelsen erinras om att den inte påverkar tillämpningen av nationell lagstiftning om enskildas anspråk på skadeersättning.

Bestämmelsen i artikel 12 reglerar en medlemsstats rätt att utöva regress mot en annan medlemsstat. Liknande regler om regressrätt finns i andra internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till (se bl.a. artikel 43 i 1990 års Schengenkonvention). Rambeslutet reglerar däremot inte den rätt som en enskild skadelidande kan ha att kräva ersättning i händelse av skada som har uppstått till följd av ett beslut om frysning eller till följd av verkställigheten av ett beslut om frysning. Den frågan är, som också framgår av bestämmelsen, avhängig av nationella regler. Regeringen bedömer att någon lagstiftningsåtgärd för att genomföra rambeslutet inte krävs i denna del (jfr s. 83 i prop. 1997/98:42 och prop. 1999/2000:64).

Regeringens bedömning: Sekretesslagens bestämmelser tillgodoser de behov av sekretess som kan förekomma vid utfärdande av ett frysningsbeslut och vid erkännande och verkställighet i Sverige av ett sådant beslut.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Rambeslutet innehåller inte någon bestämmelse om sekretess för uppgifter som förekommer i förfaranden om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut. Det har emellertid varit en självklar utgångspunkt i det internationella straffrättsliga samarbetet att uppgifter i brottsutredningar skall skyddas av sekretess både i den ansökande och i den anmodade staten. Frågan är då vilka svenska sekretessbestämmelser som finns när det gäller tvångsmedel.

Enligt 5 kap. 1 § första stycket 1–2 sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess för uppgift som hänför sig till dels förundersökning i brottmål, dels angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för att förebygga brott, om det kan antas att beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Med förundersökning avses förundersökning enligt rättegångsbalken. Med tvångsmedel i brottmål avses de straffprocessuella tvångsmedel som regleras i 24–28 kap. rättegångsbalken och i lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål samt alkoholutandningsprov enligt den särskilda lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov.

Sedan Riksdagens ombudsmän i ett beslut funnit att 5 kap. 1 § sekretesslagen inte kunde tillämpas i utredningar som utförs efter en ansökan från en främmande stat (JO 1997/98 s. 112), infördes år 2000 en ny paragraf, 5 kap. 7 § i sekretesslagen (prop. 1999/2000:61 s. 161 ff.). Enligt den bestämmelsen gäller sekretess i verksamhet som avser rättsligt samarbete på begäran av annan stat eller mellanfolklig domstol för uppgift som hänför sig till dels utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, dels angelägenhet som angår tvångsmedel, om det kan antas att det var en förutsättning för den andra statens eller den mellanfolkliga domstolens begäran att uppgiften inte skulle röjas. Frågan är då hur nämnda sekretessbestämmelser förhåller sig till förfaranden avseende erkännande och verkställighet av frysningsbeslut.

Ett svenskt frysningsbeslut meddelas inom ramen för en svensk förundersökning. Ett sådant beslut utgörs av ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, eller av ett sådant beslut om beslag som meddelas med stöd av 2 kap. 1 § i den nya lagen, se avsnitt 8.2. Sistnämnda bestämmelse bygger på och hänvisar i vissa delar till bestämmelserna om beslag i 27 kap. rättegångsbalken. Som ovan har nämnts regleras redan i dag vissa straffprocessuella tvångsmedel, som omfattas av 5 kap. 1 § sekretesslagen, i annan lagstiftning än i rättegångsbalken. Om det svenska frysningsbeslutet verkställs av en annan medlemsstat och den beslag-

tagna egendomen överlämnas till Sverige, skall den tas i förvar av åklagaren och anses vara tagen i beslag enligt rättegångsbalken. Eftersom frysningsbeslutet meddelas i en svensk förundersökning får det – trots att verkställigheten av beslutet äger rum utomlands – anses utgöra en angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål i den mening som avses i 5 kap. 1 § sekretesslagen.

Det föreslås att ett frysningsbeslut som översänds till Sverige skall verkställas här med tillämpning av de bestämmelser som gäller för verkställighet av beslag eller kvarstad. Erkännande och verkställighet av ett sådant frysningsbeslut får således anses vara en angelägenhet som angår tvångsmedel i den mening som avses i 5 kap. 7 § första stycket.

Även bestämmelserna om utrikessekretess (2 kap. 1 § sekretesslagen) och om s.k. förundersökningssekretess till skydd för enskild (9 kap. 17 § sekretesslagen) kan i viss utsträckning blir tillämpliga på uppgifter som förekommer i förfaranden avseende frysningsbeslut (jfr prop. 1999/2000:61 s. 163 f.).

Det nu sagda innebär enligt regeringen att någon lagändring inte krävs för att uppgifter som förekommer vid förfaranden avseende utfärdande, erkännande och verkställighet av frysningsbeslut skall omfattas av sekretess.

10 En ny lag införs om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Regeringens förslag: En ny lag införs om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I detta ärende föreslås bestämmelser såväl om översändande från Sverige av frysningsbeslut som om erkännande och verkställighet här av sådana beslut. De bestämmelser som föreslås om översändande av frysningsbeslut rör i huvudsak förutsättningarna för att kunna översända vissa typer av beslut om beslag eller kvarstad till en annan EU-stat för verkställighet. Bestämmelserna om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut rör förutsättningar för och förfarandet vid sådant erkännande och verkställighet. Bestämmelserna om översändande respektive erkännande och verkställighet av frysningsbeslut har inte något omedelbart samband annat än att de utgår från samma rambeslut. I båda fallen är det dock fråga om bestämmelser som saknar egentlig motsvarighet i annan lagstiftning. Det finns inte heller någon befintlig lagstiftning där sådana bestämmelser har en naturlig placering. Detta gäller i synnerhet bestämmelserna om erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut. Mot denna bakgrund finns det enligt regeringen goda skäl att ta in bestämmelser om översändande, erkännande och

verkställighet av frysningsbeslut i en särskild lagstiftning. I syfte att göra den nya lagstiftningen heltäckande och överskådlig bör det införas en ny lag som omfattar såväl översändande som erkännande och verkställighet av frysningsbeslut. Den nya lagen bör reglera sådant översändande, erkännande och verkställighet som sker i förhållande till andra EU-stater med stöd av rambeslutet.

Lagrådet har föreslagit att lagens rubrik ändras till "Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av tvångsmedelsbeslut rörande egendom eller bevismaterial (frysningsbeslut)". Enligt Lagrådet klargörs därigenom lagens innehåll. Regeringen är dock inte övertygad om att lagens innehåll tydliggörs bättre genom en sådan ändring än genom rubriken i lagrådsremissens förslag. Lagens rubrik bör, enligt regeringen, vara den som föreslogs i lagrådsremissen, dvs. "Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut".

11 Förklaring till rambeslutet

Regeringens bedömning: Sverige bör avge en förklaring enligt artikel 9.3 om de språk intyget skall vara skrivet på eller översatt till.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 9.3 skall medlemsstaterna vid antagandet av rambeslutet eller senare avge en förklaring om vilka språk den staten kräver att ett intyg skall vara skrivet på eller översatt till. I godkännandepropositionen bedömde regeringen att frågan om Sveriges förklaring till den artikeln borde övervägas i samband med genomförandet av rambeslutet. I avsnitt 8.3 föreslås att det intyg som skall bifogas ett frysningsbeslut som översänds till Sverige för verkställighet skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Regeringen anser därför att en förklaring av samma innebörd bör lämnas till artikel 9.3 i rambeslutet.

12 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya lagstiftningen skall träda i kraft den 1 juli 2005.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 14.1 skall medlemsstaterna har genomfört rambeslutet före den 2 augusti 2005. Den nya lagstiftningen bör dock kunna träda i kraft redan den 1 juli 2005.

De förfaranden som införs genom den föreslagna lagstiftningen kan inte direkt anses ersätta någon tidigare lagstiftning. Om en övergångsfråga undantagsvis skulle uppkomma torde det vara fråga om hur den nya regleringen förhåller sig till åtgärder som vidtagits enligt bestämmelserna i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. I avsnitt 8.9 föreslås att verkställigheten under vissa förhållanden bör kunna skjutas upp bl.a. om den aktuella egendomen redan är föremål för ett beslut om beslag eller kvarstad. Något behov av en särskild övergångsreglering kan därför enligt regeringens bedömning inte förutses.

Enligt *Lagrådet* bör det även till denna lag, efter förebild av den övergångsbestämmelse som finns till lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, införas en övergångsbestämmelse som klargör att lagen inte skall tillämpas i förhållande till medlemsstater som ännu inte har genomfört rambeslutet. Den av Lagrådet åsyftade övergångsregeln tillkom i syfte att undvika situationer där det varken enligt den nyss nämnda lagen om överlämnande eller enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott skulle vara möjligt att utlämna eller överlämna brottslingar från Sverige till en medlemsstat som ännu inte genomfört rambeslutet om en europeisk arresteringsorder (bet. 2003/04:JuU8 s. 21 f.). Någon motsvarande problematik torde enligt regeringens bedömning inte kunna uppkomma i ett ärende om erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut, då den nya lagen, som ovan konstateras, inte ersätter någon tidigare lagstiftning. Inte heller i de fall där frysningsbeslut översänds från Sverige torde det krävas någon övergångsregel av nu angivet slag. Det har t.ex. i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål inte ansetts krävas någon bestämmelse som begränsar möjligheten att begära rättslig hjälp i en annan stat. Där, liksom i ärenden om utlämning till Sverige och överlämnande hit enligt en europeisk arresteringsorder, har det utan särskild reglering överlåtits till svenska myndigheter att i varje enskilt fall bedöma om det finns grund för att begära hjälp i en annan stat. Det saknas enligt regeringen skäl att göra en annan bedömning i fråga om översändande av frysningsbeslut från Sverige enligt den nya lagen. Någon övergångsbestämmelse som Lagrådet har föreslagit bör därför, enligt regeringen, inte införas.

13 Ekonomiska konsekvenser

Syftet med rambeslutet är att effektivisera och förbättra det rättsliga samarbetet inom EU. Arbetet för de myndigheter som är involverade är tänkt att förenklas i jämförelse med vad som gäller i dag. I stället för att en svensk åklagare ansöker om t.ex. kvarstad i en annan medlemsstat, kan denne i stället direkt sända över ett beslut om kvarstad eller beslag till den andra statens behöriga myndighet för verkställighet där. Den andra statens myndighet är enligt rambeslutet skyldig att verkställa beslutet skyndsamt. Rambeslutet bör innebära ökade möjligheter att t.ex. snabbt spärra tillgångar på bankkonton i andra EU-stater. Därigenom kan svenska brottsutredningar förbättras och effektiviseras. När Sverige är verkställande stat torde det nya systemet kunna innebära en viss

effektivisering och besparing, bl.a. genom att kontrollåtgärderna blir färre och handläggningen snabbare. Regeringen bedömer att det förbättrade resultat vid brottsutredningar som bör följa av det nya systemet och de besparingar som uppstår när handläggningen effektiviseras kompenserar det förhållandet att det nya förfarandet sannolikt för med sig något fler ärenden än tidigare. Genomförandet av rambeslutet bör mot denna bakgrund inte, så som *Domstolsverket* och *Skatteverket* har befarat, komma att medföra några ökade kostnader för rättsväsendet eller för andra myndigheter. Eventuella merkostnader för berörda myndigheter skall dock finansieras inom befintliga anslag.

14 Författningskommentar

Förslaget till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

I paragrafen anges att lagen innehåller bestämmelser för genomförande av rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Bestämmelsen tydliggör att lagens bestämmelser skall tolkas mot bakgrund av rambeslutets skäl och artiklar. Genom bestämmelsen och de i 2 § intagna definitionerna av frysningsbeslut avgränsas lagens tillämpningsområde. Därigenom blir det tydligt att lagen endast skall tillämpas på frysningsbeslut som översänds med stöd av rambeslutet.

2 §

Med frysningsbeslut avses i denna lag

1. ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, eller ett beslut om beslag enligt 2 kap. 1 § denna lag,

2. ett beslut som har meddelats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstörelse, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial, och som har översänts till Sverige för erkännande och verkställighet.

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.1 och 8.2 och motsvarar till sin innebörd definitionen i artikel 2 (c) i rambeslutet av begreppet ”frysningsbeslut”.

Den *första punkten* anger vilka svenska tvångsmedelsbeslut som är att anse som frysningsbeslut. I 2 kap. 2 § finns en bestämmelse om att ett sådant beslut som anges i den första punkten får översändas till en annan medlemsstat i EU. Med beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken avses även beslut om interimistisk kvarstad, dvs. beslut som enligt 26 kap. 2 § fjärde stycket har meddelats av rätten innan en förhandling har hållits i kvarstadsärendet. Definitionen i denna punkt är relevant för tillämpningen av 2 kap.

Den *andra punkten* innehåller en definition av ett utländskt frysningsbeslut i de fall ett sådant beslut översänds till Sverige för erkännande och verkställighet. Bestämmelsen har utformats efter förslag av *Lagrådet*. Av definitionen framgår vilka krav som skall ställas på ett sådant frysningsbeslut. En bedömning av om dessa krav är uppfyllda skall kunna göras utifrån uppgifterna i det intyg som skall bifogas ett frysningsbeslut. Intyget skall innehålla uppgifter om bl.a. den myndighet som har fattat beslutet (ruta a) och syftet med beslutet (ruta e). Det torde i allmänhet saknas anledning att ifrågasätta en uppgift om att beslutet har fattats av en rättslig myndighet eller att det har meddelats i ett straffrättsligt förfarande eller för ett sådant syfte som anges i definitionen. Vid oklarhet skall dock åklagaren begära ett förtydligande eller en komplettering från den andra statens myndighet (3 kap. 3 §). Om ett frysningsbeslut trots en sådan begäran inte uppfyller de förutsättningar som anges i den andra punkten, kan erkännande och verkställighet vägras, se kommentaren till 3 kap. 5 §.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

I paragrafen lämnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kommer att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen (jfr 8 kap. 13 § tredje stycket regeringsformen). Bestämmelsen har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

2 kap. Beslut i Sverige om beslag enligt denna lag och översändande från Sverige av frysningsbeslut

Beslut i Sverige om beslag enligt denna lag

1 §

Åklagare får, under de förutsättningar som anges i 27 kap. 1 § tredje stycket samt 2 och 3 §§ rättegångsbalken, besluta om beslag av föremål, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan antas komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt vid beslutet. Ett sådant beslut får inte verkställas i Sverige.

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 8.2, motsvarar inte omedelbart någon viss artikel i rambeslutet. Bestämmelsen ger en svensk åklagare möjlighet att i en svensk förundersökning besluta om beslag, trots att beslagsföremålet ännu inte är tillgängligt. Beslagsbeslutet skall kunna verkställas i en annan medlemsstat i EU så som ett frysningsbeslut. Ett sådant beslagsbeslut är att jämställa med ett vanligt beslagsbeslut. Första stycket har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

Genom en hänvisning till bestämmelserna i 27 kap. 1 § tredje stycket och 2 och 3 §§ rättegångsbalken klargörs i *första stycket* för vilka syften och under vilka förutsättningar beslagsbeslut av nu angivet slag får meddelas. Till de förutsättningar som avses hör att det har inletts en förundersökning för det brott som föranleder beslaget (jfr dock 23 kap. 22 § rättegångsbalken). Av den första meningen följer, motsatsvis, att ett beslagsbeslut som syftar till att återställa egendom som är fränhänd någon genom brott inte får meddelas med stöd av paragrafen.

Det uppställs inte något särskilt beviskrav i paragrafen för egendomens belägenhet, annat än att egendomen skall kunna komma att påträffas i en annan EU-stat. I 2 § anges att det är åklagare som översänder frysningsbeslut till behöriga myndigheter i andra EU-stater. En förutsättning för översändande är givetvis att det kan antas att det finns förutsättningar för verkställighet av beslutet i den andra staten.

Paragrafen föreskriver inte någon underrättelseskyldighet för åklagaren när ett beslag har översänts (se 27 kap. 11 § rättegångsbalken). Det är inte avsikten att den misstänkte eller annan skall underrättas om beslagsbeslutet innan beslaget har verkställts. En sådan ordning skulle i praktiken kunna försvåra verkställigheten. I 3 § anges vad som ankommer på åklagaren när beslagsbeslutet har verkställts.

Av den andra meningen följer att ett beslagsbeslut som har meddelats med stöd av paragrafen inte får verkställas i Sverige. Syftet med bestämmelsen är att rättegångsbalkens beslagsbestämmelser inte skall kringgå.

I det *andra stycket* anges att en skriftlig handling – i detta kapitel av lagen – är att jämställa med ett föremål. Klargörandet motsvarar bestämmelsen i 27 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken.

Översändande av frysningsbeslut

2 §

Ett frysningsbeslut enligt 1 kap. 2 § 1 som översänds från Sverige till en medlemsstat i Europeiska unionen för erkännande och verkställighet skickas av åklagare direkt till en behörig myndighet i den andra staten.

Paragrafen motsvarar artikel 4.1 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.2 (om att ett frysningsbeslut får översändas för verkställighet), avsnitt 8.4 (om att åklagare är behörig), och avsnitt 8.5 (om att översändandet skall ske direkt till behörig myndighet i den andra staten).

I paragrafen anges att en åklagare får översända ett frysningsbeslut till en annan EU-stat för erkännande och verkställighet. Översändande får

endast ske till medlemsstater som har genomfört rambeslutet. Av bestämmelsen, i förening med definitionen i 1 kap. 2 § 1, följer att ett beslut om kvarstad som avser värdet av förverkad egendom och ett sådant beslut om beslag som anges i 1 § är sådana beslut som får översändas för erkännande och verkställighet i den andra staten. Frysningsbeslutet skall skickas direkt till en behörig myndighet i den andra staten. Det är ännu inte klart på vilket sätt det kommer att göras känt vilka myndigheter i andra medlemsstater som är behöriga att ta emot frysningsbeslut. Sannolikt kommer rådets generalsekretariat eller det Europeiska rättsliga nätverket att hålla sådan information tillgänglig på sina webbplatser.

Närmare bestämmelser om förfarandet vid översändande av frysningsbeslut kommer att meddelas i förordning.

Det efterföljande förfarandet

3 §

När ett beslut om beslag som avses i 1 § har verkställts i den andra medlemsstaten tillämpas följande bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken:

6 § första stycket om rättens prövning,

7 § om tid för åtals väckande,

8 § första och fjärde styckena om hävande av beslag,

11 § om underrättelse, och

13 § om protokoll och om rätt för den som drabbats av ett beslag att erhålla bevis om beslaget.

Om ett föremål som tagits i beslag enligt 1 § överlämnas till Sverige, skall det tas i förvar av åklagaren och anses vara taget i beslag enligt rättegångsbalken.

Även om föremålet inte har överlämnats till Sverige när målet avgörs skall rätten med tillämpning av 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken pröva om beslaget fortfarande skall bestå.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder efter att ett beslag som meddelats med stöd av 1 § har verkställts i den andra staten. Bestämmelsen i det första stycket tillämpas både i det fallet att egendomen skall bli kvar i den andra staten, vilket normalt är fallet när beslaget har översänts för att säkerställa ett sakförverkande, och att egendomen skall överlämnas till Sverige för att här användas i en utredning om brott. Bestämmelsen i det andra stycket är bara tillämplig i de fall egendomen har överlämnats till Sverige, medan det tredje stycket tar sikte på den situationen att föremålet inte skall överlämnas till Sverige.

Av bestämmelsen i det första stycket följer att den som har drabbats av ett beslag kan begära att rätten prövar beslaget (27 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken). En sådan prövning kan ske så snart beslaget har verkställts i den andra staten. Om rätten fastställer beslaget skall rätten, om inte åtal redan har väckts, sätta ut tid för väckandet (27 kap. 7 § rättegångsbalken). Tiden får inte sättas längre än vad som är nödvändigt. Bestämmande av tiden kan bereda vissa svårigheter med tanke på att det kan vara ovisst när egendomen kan beräknas bli överlämnad till Sverige.

Bestämmelsen i 27 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken ger dock åklagaren möjlighet att begära förlängning av tiden. Av hänvisningen till 27 kap. 8 § första stycket följer att ett beslag skall hävas, om åtal inte väcks inom den tid som bestämts enligt 7 § eller om det annars inte längre finns skäl för beslaget. Hänvisningen till 27 kap. 8 § fjärde stycket innebär att ett beslag hävs av åklagaren, utom i de fall där beslaget har fastställts av rätten. Hänvisningen till 27 kap. 11 och 13 §§ innebär bl.a. att den från vilken beslaget verkställts utan dröjsmål skall underrättas om beslaget och på begäran erhålla bevis om detta.

Bestämmelsen i det *andra stycket* avser den situationen att beslagsbeslutet har verkställts i den andra staten och egendomen efter särskild framställan har överlämnats till Sverige. Åklagaren skall ta den överlämnade egendomen i förvar (jfr 27 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken). Egendomen skall därefter anses vara tagen i beslag enligt rättegångsbalken. Att egendomen efter överlämnandet skall anses vara tagen i beslag enligt rättegångsbalken innebär inte att de åtgärder som anges i första stycket, och som tidigare vidtagits, skall vidtas på nytt efter överlämnandet, t.ex. att tid för åtal sätts ut eller att den drabbade underrättas.

Bestämmelsen i det *tredje stycket* tar sikte på det fallet att ett föremål som omfattas av ett beslagsbeslut som har meddelats med stöd av 1 § inte överlämnas till Sverige. I ett sådant fall skall rätten när målet avgörs, om beslaget inte hävts dessförinnan, pröva om beslaget skall bestå. Bestämmelsen torde ha sin praktiska betydelse när den svenska domstolen prövar ett sakförverkande som avser egendom i utlandet.

4 §

I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om överlämnande till Sverige av egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

5 §

I lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. och i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om verkställighet utomlands av förverkandebeslut, som avser egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

Syftet med 4 och 5 §§ är att tydliggöra att ett frysningsbeslut som har översänts från Sverige enligt 2 § och därefter verkställts i den andra staten skall följas av en begäran om överlämnande till Sverige av den frysta egendomen (4 §) eller av en framställan om verkställighet i den andra staten av ett förverkandebeslut som har meddelats i Sverige och som avser den frysta egendomen (5 §). Det ligger i sakens natur att en framställan om en efterföljande åtgärd skall översändas utan dröjsmål.

*Inledande bestämmelse***1 §**

Ett frysningsbeslut som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen skall erkännas och verkställas i Sverige enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Paragrafen motsvarar artikel 5.1 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.1.

Av paragrafen följer att ett frysningsbeslut som översänds till Sverige skall prövas enligt bestämmelserna i 3 kap. och att annan lagstiftning, t.ex. lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, då inte är tillämplig. Av bestämmelsen kan även sägas följa att ett frysningsbeslut som inte motsvarar de kriterier som anges i 1 kap. 2 § 2 inte skall erkännas och verkställas i Sverige.

*Hur ärendet inleds***2 §**

Ett frysningsbeslut skall skickas direkt till behörig åklagare. Frysningsbeslutet skall åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilagan till rambeslutet.

Frysningsbeslutet och intyget skall översändas skriftligen genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får dock översändandet ske på annat sätt.

Paragrafen motsvarar artikel 4.1 i rambeslutet och behandlas utförligt i avsnitten 8.3 och 8.4. Bestämmelsen har utformats efter förslag av Lagrådet.

Vad gäller frågan om vilken åklagare som är behörig åklagare, kan här anmärkas att regeringen i åklagarförordningen (2004:1265) och i förordningen (2004:1266) med instruktion för Åklagarmyndigheten har meddelat föreskrifter som innebär att den myndigheten bestämmer vilka åklagare som är behöriga att handlägga ärenden enligt denna lag.

*Intyget***3 §**

Det intyg som avses i 2 § första stycket skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet, skall åklagaren ge den andra medlemsstatens myndighet möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering.

Paragrafen motsvarar artikel 7.1–2 och artikel 9 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.3.

I *första stycket* uppställs krav på vilket språk intyget skall vara skrivet på eller översatt till. Något motsvarande krav får inte uppställas för själva frysningsbeslutet. Detta utesluter givetvis inte att åklagaren eller rätten på eget initiativ och vid behov väljer att översätta frysningsbeslutet.

Enligt det *andra stycket* skall åklagaren begära komplettering, om ett intyg till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet. Med det avses inte bara krav på uppgifter av omedelbar betydelse för verkställbarhetsförklaringen, så som t.ex. att det föreligger hinder med avseende på immunitet eller *ne bis in idem* (inte två gånger för samma sak), utan även att intyget innehåller uppgifter om egendomen och dess belägenhet som är nödvändiga för bedömningen av om t.ex. husrannsakan kan göras för att verkställa frysningsbeslutet. Med de korta tidsfrister som gäller i ett ärende om verkställighet av frysningsbeslut är det avgörande att intyget låter sig bedömas utan omfattande utredning och efterforskning från åklagaren. Det följer också av rambeslutet att ett intyg skall innehålla viss information, vara avfattad på visst sätt och på det eller de språk som den verkställande medlemsstaten har förklarat sig godta. Brister i sådana hänseenden skall därför åtgärdas av den andra statens myndighet. Innebörden av vad som är en väsentlig olägenhet får bedömas från fall till fall. Det ligger i allmänhet i den ansökande myndighetens intresse att snarast möjligt tillhandahålla de uppgifter som den verkställande myndigheten anser sig behöva.

Om ett intyg inte är skrivet på eller översatt till svenska, danska, norska eller engelska skall en översättning alltid infordras, även om den handläggande åklagaren anser sig förstå och behärska det språk intyget är skrivet på. Inte heller bör en bristfällig översättning accepteras, om det därigenom uppstår osäkerhet i något avgörande hänseende. Det bör då klargöras och i vart fall antecknas i ärendet vad som gäller.

Om den information som lämnas i ett intyg är ofullständig bör kompletterande uppgifter begäras in. Av artikel 7.2 i rambeslutet följer att åklagaren får föreskriva en tidsfrist för den andra statens myndighet att lämna in, komplettera eller korrigera ett bristfälligt intyg. Komplettering bör begäras så snart en oklarhet uppkommer. Som regel bör kompletteringen ges in skriftligen, eventuellt med e-post. Om den uppgift som saknas kan inhämtas genom ett telefonsamtal bör det dock inte finnas något hinder mot att kompletteringen görs den vägen, förutsatt att det antecknas i ärendet. Det skall framgå av en begäran om komplettering när den skall vara inkommen och att frågan om verkställighet av frysningsbeslutet kan komma att prövas i befintligt skick om komplettering inte sker. Normalt bör svar begäras inom någon eller några dagar. Om intyget är bristfälligt trots att komplettering har begärts är åklagaren enligt 5 § 1 förhindrad att meddela en verkställbarhetsförklaring.

4 §

Om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige, skall åklagaren meddela en verkställbarhetsförklaring.

Paragrafen motsvarar artikel 5.1 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.4.

Paragrafen ger uttryck för att ett frysningsbeslut skall erkännas och verkställas i Sverige. Det följer dock av rättsordningen att en verkställbarhetsförklaring inte kan meddelas i strid med grundlagarna. En verkställbarhetsförklaring får heller inte meddelas i strid med Europakonventionen eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet. Någon särskild erinran om detta har därför inte ansetts nödvändig (se avsnitt 8.7).

5 §

Verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet,

2. om en sådan förklaring skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,

3. om frysningsbeslutet avser en skriftlig handling eller ett skriftligt meddelande och det enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken hade funnits hinder mot att ta handlingen eller meddelandet i beslag, eller

4. om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för den gärning som i den andra medlemsstaten är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har meddelats.

Paragrafen motsvarar artikel 7.1 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.7.

Den första punkten korresponderar med 3 § andra stycket, som föreskriver att åklagaren under utredningen skall bereda den andra statens myndighet tillfälle att inkomma med komplettering, om ett intyg saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet i Sverige. En sådan brist som där sägs föreligger också om intyget inte motsvarar frysningsbeslutet (artikel 7.1 a). Avslagsgrunden reglerar inte den situationen att själva frysningsbeslutet inte har översänts. Detta har sin grund i att förfarandet för erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut, som detta regleras i lagens 3 kap., förutsätter att ett frysningsbeslut har översänts. Om så inte har skett kan det normalt inte anses föreligga något ärende enligt den nya lagen.

Enligt den andra punkten får en verkställbarhetsförklaring inte meddelas om en sådan förklaring skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier. Bestämmelsen är dels en erinran om immunitet och privilegier som enligt regeringsformen och riksdagsordningen i vissa fall tillkommer personer som där nämns. Bestämmelsen omfattar också till andra bestämmelser om immunitet och privilegier till följd av internationella överenskommelser. Sådana

bestämmelser finns i bl.a. lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och i KK (1974:122) om immunitet och privilegier för vissa konsulat m.m. En annan typ av immunitet är den som under vissa förhållanden ges en person som har rest in i Sverige för att höras i en rättegång eller i en förundersökning. Bestämmelser om sådan immunitet finns bl.a. i lagen (1985:988) om immunitet för vissa vittnen m.fl., 5 kap. 5–8 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.

Den *tredje punkten* avser sådana handlingar och meddelanden som inte hade kunnat tas i beslag i ett straffrättsligt förfarande i Sverige. Kravet i den andra meningen i 27 kap. 2 § rättegångsbalken på att det skall vara fråga om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år är uppfyllt även i den mycket ovanliga situationen att frysningsbeslutet avser en gärning som inte är straffbar i Sverige och det i den andra staten är föreskrivet ett sådant straff för gärningen.

I *fjärde punkten* anges att en dom eller ett beslut om åtalsunderlåtelse som i Sverige meddelats för gärningen utgör ett hinder mot verkställbarhetsförklaring. Sådant hinder föreligger dock endast om den tidigare domen eller beslutet har meddelats mot samma person som nu är föremål för lagföring i den andra medlemsstaten. Om frysningsbeslutet har utfärdats i ett brottmålsförfarande mot någon annan än denne föreligger inte något hinder enligt denna punkt. Det saknar betydelse om domen varit frikännande eller ej liksom vilken påföljd som har dömts ut vid fällande dom. Enligt 48 kap. 3 § rättegångsbalken är ett godkänt strafföreläggande att anse som en lagakraftvunnen dom.

Andra frågor som tas upp i en verkställbarhetsförklaring

6 §

Åklagaren skall i verkställbarhetsförklaringen ange att frysningsbeslutet skall verkställas

1. med tillämpning av 27 kap. 10–13 §§ rättegångsbalken, om frysningsbeslutet avser ett föremål eller en skriftlig handling som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkad, eller

2. som ett kvarstadsbeslut i brottmål, om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom.

Paragrafen motsvarar artikel 5.2 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.8.

I paragrafen anges att åklagaren i verkställbarhetsförklaringen skall bestämma enligt vilket förfarande ett frysningsbeslut skall verkställas i Sverige. Det bör poängteras att åklagarens beslut inte är något beslut om beslag eller kvarstad. I stället innebär bestämmelsen att frysningsbeslutet skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslut om beslag eller kvarstad. Efter åklagarens förordnande blir frysningsbeslutet i verkställighetshänseende fullt ut att jämföras med ett beslags- eller kvarstadsbeslut som meddelats i ett svenskt brottmål. Om ett och samma frysningsbeslut kräver olika verkställighetsförfaranden hindrar paragrafen inte att åklagaren beslutar att verkställighet skall ske enligt såväl första som andra punkten.

Av hänvisningen i den *första punkten* till 27 kap. 10 § rättegångsbalken följer att föremålet som regel skall tas i förvar. Om innehavaren sätter sig till motvärn, kan våld användas för att genomföra åtgärden (se Fitger, Rättegångsbalken s. 27:28). Enligt 12 § i denna lag skall Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen biträda åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas. Husrannsakan och vissa andra i 10 § angivna tvångsmedel får användas, om det krävs för att verkställigheten skall kunna genomföras.

Innebörden av den *andra punkten* är att utsökningsbalkens bestämmelser om verkställighet av kvarstadsbeslut i brottmål skall tillämpas (se 16 kap. 13–15 §§ utsökningsbalken med hänvisningar). Det innebär bl.a. att utsökningsbalkens bestämmelser om överklagande av ett kvarstadsbeslut blir tillämpliga. Enligt 11 § denna lag kan egendomen tas i förvar i avvaktan på att verkställighet sker.

7 §

Om den andra medlemsstatens myndighet har begärt att ett visst förfarande skall tillämpas när ett frysningsbeslut verkställs enligt 6 § 1, skall åklagaren i verkställbarhetsförklaringen ange att det begärda förfarandet skall tillämpas. Detta gäller dock inte om förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Paragrafen motsvarar artikel 5.1 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.8.

Bestämmelsen är avsedd att tillämpas på motsvarande vis som i ärenden om internationell rättslig hjälp i brottmål (se 2 kap. 11 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). Genom den snävt formulerade undantagsregeln i den andra meningen markeras att utgångspunkten är att den andra statens begäran om ett visst förfarande normalt skall följas. Exempel på undantag kan vara att det förfarande som begärs strider mot regeringsformen eller mot Europakonventionen.

Tidsfrist för verkställigheten

8 §

Ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och det intyg som avses i 2 § första stycket.

Paragrafen motsvarar artikel 5.3 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.9.

En förutsättning för att den tidsfrist som föreskrivs i paragrafen skall börja löpa är att frysningsbeslutet och intyget har översänts och att intyget inte är så bristfälligt att frågan om verkställbarhet inte låter sig bedömas (se 3 §).

9 §

Åklagaren får bestämma att verkställigheten av ett frysningsbeslut skall skjutas upp på viss tid

- 1. om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning om brott, eller*
- 2. om frysningsbeslutet avser egendom som i ett annat straffrättsligt förfarande är tagen i beslag eller belagd med kvarstad.*

Åklagaren får förlänga den bestämda tiden.

Paragrafen motsvarar artikel 8 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.9.

Syftet med bestämmelsen är att förhindra att ett frysningsbeslut verkställs på ett sådant sätt att ett straffrättsligt förfarande i Sverige eller utomlands hindras eller omintetgörs. Utgångspunkten är att andra pågående förfaranden och föreliggande beslut beaktas i lika stor utsträckning när ett frysningsbeslut verkställs som när åklagaren planerar åtgärder och ingripanden i ett nationellt straffrättsligt förfarande. Kravet på utredning om vilken skada som kan uppkomma om verkställighet sker är ställt relativt lågt – det är tillräckligt att åklagaren bedömer att verkställigheten skulle kunna skada en pågående brottsutredning eller ett annat straffrättsligt förfarande. Om åklagaren senare finner att skaderisken har upphört är det naturligt att frysningsbeslutet befordras till verkställighet.

Tillämpningen av bestämmelsen kan aktualiseras i samband med att åklagaren meddelar en verkställbarhetsförklaring (3 kap. 4 §) eller vid en senare tidpunkt innan verkställighet har skett. Åklagaren får vid behov förlänga den tid verkställigheten skall anstå. När skälet för uppskjutande har upphört skall frysningsbeslutet, om det fortfarande är verkställbart, företas till verkställighet.

Av artikel 8.2 i rambeslutet följer en skyldighet för åklagaren att underrätta den andra statens myndighet om verkställigheten av ett frysningsbeslut skjuts upp. Enligt artikel 8.3 skall den andra statens myndighet underrättas om skälet för uppskjutande inte längre föreligger. Enligt 14 § skall ett beslut om uppskjutande motiveras.

Förfarandet vid verkställigheten

10 §

När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 får husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning göras enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken.

Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befodringsföretag, får åklagaren begära rättens förordnande om att försändelsen, när den kommer in, skall hållas kvar till dess att verkställighet har skett. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen rättegångsbalken skall tillämpas.

Husrannsakan får göras enligt första stycket och en försändelse får hållas kvar enligt andra stycket även om den gärning som frysnings-

Paragrafen motsvarar i huvudsak artikel 5.2 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.10.

I paragrafen regleras möjligheten att använda tvångsmedel vid verkställighet av ett frysningsbeslut som avser säkrande av bevisning eller säkrande av ett sakförverkande. De tvångsmedel som kan bli aktuella är husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning. För att möjliggöra verkställighet av ett föremål som förväntas komma in till ett befodringsföretag kan tillstånd begäras hos rätten om kvarhållande av föremålet. Utgångspunkten är att dessa tvångsmedel skall tillämpas i enlighet med rättegångsbalkens bestämmelser. I paragrafen finns dock vissa särregler som skall iakttas.

I *första stycket* anges att husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning får företas enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken. De förutsättningar rättegångsbalken ställer upp måste således vara uppfyllda. Redan frysningsbeslutet i sig är normalt tillräckligt för ett antagande om att det har förövats ett brott (se definitionen i 1 kap. 2 § 2). Frågan om huruvida någon skäligen kan misstänkas för brottet torde regelmässigt framgå av de handlingar som den utländska myndigheten sänder över. Om det finns någon oklarhet i dessa avseenden bör åklagaren kontakta den andra statens myndighet. Det beviskrav som uppställs i 28 kap. rättegångsbalken i fråga om var eller på vem egendomen kan antas komma att påträffas är i allmänhet uppfyllt, om det i intyget till frysningsbeslutet anges var egendomen finns. Även en kompletterande uppgift från den utfärdande myndigheten torde kunna läggas till grund för eftersökande. Av hänvisningen i första stycket till 28 kap. 3 a och 13 §§ rättegångsbalken följer att kravet på behov och proportionalitet skall iakttas.

Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befodringsföretag, får åklagaren enligt det *andra stycket* begära rättens förordnande om att försändelsen, när den kommer in till ett sådant företag, skall hållas kvar till dess att verkställighet har skett. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen skall tillämpas.

Det *tredje stycket* har delvis sin förebild i 4 kap. 20 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (se även prop. 1999/2000:61 s. 107 f.). Husrannsakan och kvarhållande av egendom får således tillgripas utan hinder av att det inte föreligger dubbel straffbarhet, förutsatt att det i den andra staten kan följa fängelse för gärningen. Av detta följer att det är oväsentligt huruvida den utfärdande myndigheten har rubricerat gärningen som en sådan som avses i artikel 3.2 ("listan") eller ej. För att företa kroppsvisitation och kroppsbesiktning krävs dock alltid att det föreligger dubbel straffbarhet.

Av 28 kap. 4 § rättegångsbalken följer att beslut om husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning i allmänhet meddelas av åklagaren. Detta torde i frysningsärenden i flertalet fall ske redan i samband med verkställbarhetsförklaringen. Det finns emellertid inte något hinder mot att åklagaren vid en senare tidpunkt beslutar om tvångsmedel. I 12 § anges att Polismyndigheten, Tullverket eller Kust-

bevakningen biträder vid verkställighet av ett frysningsbeslut som avser säkrande av bevisning eller säkrande av verkställigheten av ett sakförverkande. Med det avses bl.a. biträde vid verkställighet av tvångsmedel enligt den nu behandlade paragrafen.

11 §

När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 2 får åklagaren ta lös egendom i förvar till dess frysningsbeslutet har verkställts.

Paragrafen motsvarar delvis artikel 5.1 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.10.

Bestämmelsen är avsedd att tillämpas när ett frysningsbeslut enligt åklagarens förordnande skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om kvarstad. Bestämmelsen tar främst sikte på de fall där det framkommer att kronofogdemyndigheten inte har möjlighet att omedelbart verkställa frysningsbeslutet och det finns en risk att egendomen hinner försvinna innan verkställighet sker. Det är då möjligt för åklagaren att ta egendomen i förvar i avvaktan på att verkställighet sker hos kronofogdemyndigheten. Ett sådant förvarsbeslut verkställs enligt 12 § av polis, tull eller kustbevakning. Det kommer att införas bestämmelser i förordning om underrättelse till kronofogdemyndigheten när egendom har tagits i förvar enligt bestämmelsen.

12 §

Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen skall biträda åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 och när egendom skall tas i förvar enligt 11 §.

Paragrafen motsvarar inte någon artikel i rambeslutet. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.10.

Bestämmelsen reglerar Polismyndighetens, Tullverkets och Kustbevakningens biträde till åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas med tillämpning av bestämmelserna om beslag samt när åklagaren enligt 11 §, i avvaktan på kronofogdemyndighetens verkställighet av ett frysningsbeslut som ett beslut om kvarstad, tagit lös egendom i förvar. När kronofogdemyndigheten skall verkställa ett frysningsbeslut som ett kvarstadsbeslut (se 6 § 2), gäller allmänna regler om biträde från andra myndigheter (se 3 kap. 3 § utsökningsförordningen).

Åklagarens tillgång till register

13 §

Åklagaren skall vid utredning och prövning av ärenden enligt denna lag ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret enligt vad som är föreskrivet om tillgång till sådana uppgifter i verksamhet hos åklagarmyndighet för beslut om förundersökning och åtal.

Paragrafen, som inte motsvarar någon bestämmelse i rambeslutet, Prop. 2004/05:115 behandlas i avsnitt 8.6.

Innebörden av bestämmelsen är att åklagaren, vid sin utredning av om det finns förutsättningar att meddela en verkställbarhetsförklaring, ges rätt att ta del av uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret på motsvarande sätt som inför och under en förundersökning i brottmål. Sådana uppgifter torde ha sin främsta betydelse vid bedömningen av om det föreligger hinder med hänsyn till avslagsgrunden i 5 § 4 (*ne bis in idem* – inte två gånger för samma sak) eller om det finns skäl att skjuta upp verkställigheten av ett frysningsbeslut (9 §).

Upphävande av en verkställbarhetsförklaring

14 §

Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring

1. om det framkommer att ett frysningsbeslut inte får verkställas i Sverige,

2. om egendomen inte kan påträffas här, eller

3. om begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas.

Åklagaren får inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter att ett frysningsbeslut har verkställts och verkställbarhetsförklaringen prövats av rätten.

Om åklagaren upphäver en verkställbarhetsförklaring, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

Paragrafen motsvarar delvis artikel 7 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.11.

I paragrafen anges ett antal fall där åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring. Åklagaren skall i sådant fall också se till så att de verkställighetsåtgärder som har vidtagits snarast går åter. Rättens möjligheter att häva åtgärden framgår av 16 och 17 §§.

Den *första punkten* avser det fallet att det efter det att en verkställbarhetsförklaring, men innan verkställighet har skett och verkställbarhetsförklaringen underställts rättens prövning, framkommer att det finns något hinder mot erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslutet.

Enligt den *andra punkten* får en verkställbarhetsförklaring upphävas om det framkommer att egendomen inte finns i Sverige. Om det redan vid prövningen av om ett frysningsbeslut skall erkännas och verkställas i Sverige framkommer att egendomen inte finns här, torde det saknas förutsättning att meddela en verkställbarhetsförklaring (5 § 1).

En verkställbarhetsförklaring skall enligt *tredje punkten* upphävas om begäran om erkännande och verkställighet av frysningsbeslutet återkallas.

Åklagaren får enligt den *andra stycket* inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter att ett frysningsbeslut har verkställts och åtgärden prövats av rätten. Det har ansetts inte behövligt att i lagen ta in en särskild erinran om åklagarens skyldighet att anmäla till rätten om något förhållande framkommer, som bör leda till att verkställigheten upphävs.

Om verkställbarhetsförklaringen upphävs, skall åklagaren enligt det *tredje stycket* underrätta den myndighet som svarar för verkställighetsåtgärden. Den myndigheten skall se till så att verkställighetsåtgärder som gjorts återgår. Exempel på det kan vara att egendom som tagits i förvar återlämnas till ägaren.

Motivering av beslut

15 §

Åklagarens beslut att inte meddela eller att upphäva en verkställbarhetsförklaring eller att skjuta upp verkställigheten skall innehålla skälen för beslutet.

Paragrafen, som främst är föranledd av de underrättelsekrav som följer av artiklarna 5.1, 7.3 och 8.2 i rambeslutet, behandlas i avsnitt 8.6. Skyldigheten att motivera omfattar endast avslagsbeslut, beslut om upphävande av en verkställbarhetsförklaring (jfr 2 kap. 16 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål) och beslut som innebär att verkställigheten skjuts upp.

Rättens prövning

16 §

När ett frysningsbeslut har verkställts, skall åklagaren skyndsamt begära rättens prövning av verkställbarhetsförklaringen. Behörig är varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts eller, om flera frysningsbeslut har verkställts, en tingsrätt inom vars domkrets något av frysningsbesluten har verkställts.

Vid rättens handläggning tillämpas reglerna om domstols handläggning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag. Tingsrätten skall så snart det kan ske hålla förhandling i ärendet, om en förhandling inte uppenbart skulle sakna betydelse för prövningen. Vid en förhandling tillämpas bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken.

Paragrafen motsvarar bl.a. artikel 6.1–2 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.12.

När ett frysningsbeslut har verkställts skall åklagaren enligt *första stycket* skyndsamt anmäla detta till tingsrätten. En sådan anmälan torde undantagsvis kunna ske även innan ett frysningsbeslut till fullo har verkställts, t.ex. om en större andel av egendomen har verkställts och den återstående delen inte bedöms kunna verkställas inom den närmaste tiden. Rätten skall överpröva åklagarens verkställbarhetsförklaring.

Rättegångsbalken innehåller inte någon passande behörighetsregel för ärenden av nu aktuellt slag. Därför anges i paragrafen att varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts skall vara behörig att företa prövningen. En viss tingsrätt kan alltså vara behörig även om frysningsbeslutet delvis har verkställts inom en annan tingsrätts

domkrets. Om flera frysningsbeslut har verkställts är varje tingsrätt inom vars domkrets något av frysningsbesluten har verkställts behörig.

Enligt *andra stycket* skall ärendet vid rätten handläggas som ett s.k. ärende enligt rättegångsbalken. För prövningen skall tingsrätten så snart det kan ske hålla en förhandling med tillämpning av bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken. Bestämmelserna om förhandling motsvarar de bestämmelser som finns i 4 kap. 16 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. En förhandling får emellertid underlåtas om det står klart att den skulle sakna betydelse för prövningen. Ett sådant fall kan vara att ett bevisföremål påträffas och tas i beslag i Sverige och det är uppenbart att föremålet saknar värde för någon. För handläggningen i högre rätt föreskrivs inte något motsvarande krav på muntlig förhandling. Vid handläggningen där tillämpas allmänna regler om förfarandet i högre rätt vid prövning av överklagade beslut.

17 §

Om rätten fastställer åklagarens verkställbarhetsförklaring, skall rätten bestämma hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå. Rätten får förlänga den bestämda tiden. Om det inte längre finns tillräckliga skäl för att verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, skall verkställbarhetsförklaringen upphävas av rätten.

Om en verkställbarhetsförklaring upphävs, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

När rätten bestämmer hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå får rätten uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt.

Rätten får inte ändra ett beslut enligt första stycket eller ett villkor som har ställts upp enligt tredje stycket utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

Paragrafen motsvarar bl.a. artikel 6.1–2 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.12. Bestämmelsen är tillämplig även i högre rätt.

Om rätten fastställer ett verkställt frysningsbeslut, skall rätten enligt *första stycket* bestämma hur länge åtgärden skall bestå. Den utsatta tiden får förlängas. Fristens längd bör i det enskilda fallet bestämmas med utgångspunkt i hur lång tid det kan beräknas ta att få in en ansökan enligt 18 eller 19 §. Vid bestämmande av fristens längd bör rätten även beakta hur ingripande åtgärden är för den som berörs. Även andra, enskilda och allmänna, intressen bör kunna beaktas. De hänsyn till proportionalitet som är avgörande för tvångsmedelsanvändning i ett inhemskt förfarande bör vara vägledande i lika hög grad vid den prövning som sker enligt förevarande bestämmelse. Om det inte längre finns tillräckliga skäl för att åtgärden skall bestå, skall rätten häva den. Ett exempel är att den utländska myndigheten underlåter att inom en med hänsyn till proportionalitetsprincipen rimlig tid inge en ansökan eller att det framstår som klart att en sådan ansökan inte kommer att kunna bifallas.

I *andra stycket* anges att verkställighetsåtgärder som gjorts skall återgå om en verkställbarhetsförklaring upphävs av rätten. Åklagaren skall underrätta den myndighet som svarar för verkställighetsåtgärden så snart

rätten har hävt verkställbarhetsförklaringen. Den ansvariga myndigheten skall se till så att verkställighetsåtgärder som gjorts återgår.

När rätten bestämmer hur länge åtgärden skall bestå får rätten enligt det *tredje stycket* uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt. Sådana villkor torde kunna aktualiseras om åtgärden medför betydande kostnader, t.ex. för förvaring eller underhåll av förvarstagen egendom. En annan situation torde kunna vara att det för att åtgärden skall bestå krävs att den andra staten ställer säkerhet för skada som kan åsamkas den som frysningsbeslutet riktar sig mot. Frågor om uppställande av villkor torde i flertalet fall initieras av åklagaren. Det finns dock inte något som hindrar att rätten själv tar upp en sådan fråga. I ett sådant fall förutsätter rambeslutet att åklagaren ges skälig tid att underrätta den andra statens myndighet innan ett sådant villkor införs (artikel 6.2). Villkor får självfallet inte uppställas i strid med rambeslutet.

Innan åtgärden hävs eller ett villkor ändras skall åklagaren enligt *fyjärde stycket* ha beretts tillfälle att yttra sig. Kravet skall uppfattas så att åklagaren skall beredas skälig tid för att avge sin inställning till en begäran om ändring av ett tidigare beslut. Det skall därvid beaktas att åklagaren kan komma att behöva höra den utländska myndigheten innan han eller hon yttrar sig. Detta följer av att den utfärdande myndigheten i vissa fall, som anges i rambeslutet, skall beredas tillfälle att yttra sig innan ett beslut ändras (artiklarna 6.2 och 11.3).

De kontakter och det samråd med den andra statens myndigheter som krävs i frågor om verkställighetens bestånd och villkor som nu sagts hanteras av åklagaren. Domstolen behöver således aldrig själv kontakta den utländska myndigheten.

Det efterföljande förfarandet

18 §

En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. Något beslut om beslag skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar att egendomen skall överlämnas till den ansökande staten, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att beslutet om överlämnande har verkställts.

Paragrafen motsvarar artikel 10 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.13. Paragrafens första stycke har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

Så snart en ansökan om överlämnande av egendomen har inkommit, skall ansökan handläggas och prövas i enlighet med det förfarande som gäller för sådana ärenden. I paragrafen anges dock vissa undantag bl.a. i fråga om tillämpningen av tvångsmedel.

I paragrafen hänvisas till lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Frågan om överlämnande av egendomen skall enligt *första stycket* prövas med tillämpning av den lagen. Det torde många gånger finnas anledning för den åklagare som handlägger ärendet om

verkställighet av frysningsbeslutet att underrätta den andra statens myndighet om att en begäran om överlämnande av egendomen skall skickas direkt till den åklagaren. Någon prövning av beslagsfrågan skall inte göras i ärendet om överlämnande av egendom. I stället kommer verkställigheten att bestå, förutsatt att rätten har beslutat om det enligt 17 §. Detta kan också uttryckas så att frysningsbeslutet består även under prövningen av ärendet om rättslig hjälp.

Enligt det *andra stycket* skall en sådan åtgärd omprövas när frågan om överlämnande avgörs. Dessförinnan kan omprövning ske kontinuerligt med tillämpning av 16 och 17 §§.

19 §

En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. eller enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Något beslut om beslag eller kvarstad skall inte meddelas i ett sådant ärende.

En ansökan enligt första stycket får skickas till den åklagare som har handlagt ärendet enligt denna lag. Åklagaren skall vidarebefordra ansökan till Skatteverket, om ansökan gjorts av en myndighet i Danmark eller Finland, och till Justitiedepartementet, om ansökan gjorts av en myndighet i en annan medlemsstat.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar om verkställighet av ett beslut om förverkande, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att domen om förverkande vinner laga kraft.

Paragrafen motsvarar artikel 10 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.13. Paragrafens två första stycken har utformats efter förslag av Lagrådet.

Så snart en ansökan om verkställighet av ett förverkandebeslut som avser egendomen har inkommit, skall ansökan handläggas och prövas i enlighet med de förfaranden som gäller för sådana ärenden. I paragrafen anges dock vissa undantag bl.a. i fråga om tillämpningen av tvångsmedel.

I ärenden om verkställighet i Sverige av förverkandebeslut som avser eller motsvarar sådan egendom som varit föremål för frysningsbeslutet tillämpas enligt *första stycket* – med vissa angivna undantag – internationella verkställighetslagen eller, i nordiska förhållanden, nordiska verkställighetslagen. Beslag eller kvarstad skall inte beslutas i dessa ärenden. Bestämmelsen har motsvarande innebörd som det första styckets andra mening i 18 §.

Syftet med det *andra stycket* är främst att den åklagare som har handlagt frysningsärendet skall kunna kontrollera att en efterkommande begäran om verkställighet av förverkandebeslut kommer in i tid. Möjligheten att kontrollera detta är avgörande för om åklagaren skall begära att verkställigheten av egendomen skall bestå eller om egendomen skall återställas. När åklagaren kontrollerat att framställningen kommit in

i tid och tagit ställning till om verkställigheten skall bestå skall framställningen vidarebefordras till Skatteverket, om framställningen gjorts av en myndighet i Danmark eller Finland. Ärendet skall då handläggas enligt den nordiska verkställighetslagen. I annat fall skall framställningen vidarebefordras till Justitiedepartementet och handläggas enligt den internationella verkställighetslagen. Åklagaren bör till framställningen bifoga sitt eget och domstolarnas beslut i frågan om verkställighet av frysningsbeslutet samt andra handlingar som kan antas vara av betydelse för den initiala prövning som skall ske enligt verkställighetslagarna. Det kan i detta sammanhang påpekas att internationella verkställighetslagen inte skall tillämpas i fråga om verkställighet eller annan åtgärd som regleras genom den nordiska verkställighetslagen (42 § internationella verkställighetslagen).

Enligt det *tredje stycket* skall en verkställighetsåtgärd omprövas när frågan om förverkande avgörs. Dessförinnan kan omprövning ske kontinuerligt med tillämpning av 16 och 17 §§.

Överklagande av rättsens beslut

20 §

Vid överklagande av rättsens beslut enligt 16 och 17 §§ samt av beslut enligt 18 och 19 §§, såvitt avser frågan om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av domstols beslut angående en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

Paragrafen motsvarar delvis artikel 11 i rambeslutet och behandlas i avsnitt 8.12. Paragrafen har, med en mindre språklig avvikelse, utformats efter förslag av *Lagrådet*.

I paragrafen regleras överklagande av rättsens beslut i fråga om verkställighet av ett frysningsbeslut och därmed sammanhängande frågor. Bestämmelsen reglerar överklagande såväl före som efter det att en begäran om en efterföljande åtgärd har inkommit och prövats.

**Rådets rambeslut 2003/577/RIF
av den 22 juli 2003
om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av
egendom eller bevismaterial**

EUROPEISKA UNIONEN HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31 a och artikel 34.2 b i detta,

med beaktande av Republiken Frankrikes, Konungariket Sveriges och Konungariket Belgiens initiativ,²

med beaktande av Europaparlamentets yttrande³, och

av följande skäl:

- (1) Vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 godkände Europeiska rådet principen om ömsesidigt erkännande, som bör utgöra hörnstenen i det rättsliga samarbetet på såväl det civilrättsliga som det straffrättsliga området inom unionen.
- (2) Principen om ömsesidigt erkännande bör tillämpas även på beslut som föregår domstolsprövning, särskilt sådana beslut som skulle göra det möjligt för behöriga rättsliga myndigheter att snabbt säkra bevismaterial och beslagta egendom som lätt kan flyttas.
- (3) Rådet antog den 29 november 2000 i enlighet med slutsatserna från Tammerfors ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål, där antagandet av ett instrument för tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande när det gäller frysning av bevismaterial och egendom gavs högsta prioritet (åtgärderna 6 och 7).
- (4) Samarbete mellan medlemsstaterna på grundval av principen om ömsesidigt erkännande och omedelbar verkställighet av rättsliga avgöranden förutsätter förtroende för att de beslut som skall erkännas och verkställas alltid kommer att fattas i enlighet med principerna om laglighet, subsidiaritet och proportionalitet.
- (5) Rättigheter som beviljas parterna eller berörda tredje parter i god tro bör bibehållas.
- (6) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns i artikel 6 i fördraget och som återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

² EGT C 75, 7.3.2001, s. 3.

³ Yttrandet avgivet den 11 juni 2002 (ännu ej offentliggjort i EUT).

särskilt kapitel VI i denna. Inget i detta rambeslut får tolkas som ett förbud att vägra att frysa egendom om vilken ett beslut om frysning har utfärdats, om det finns anledning att av objektiva skäl tro att beslutet om frysning utfärdas för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 1

Detta rambeslut hindrar inte en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

RÄCKVIDD*Artikel 1***Syfte**

Syftet med rambeslutet är att fastställa regler för när en medlemsstat skall erkänna och verkställa på sitt territorium ett beslut om frysning som utfärdats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i samband med ett straffrättsligt förfarande. Detta rambeslut påverkar inte skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i fördraget.

*Artikel 2***Definitioner**

I detta rambeslut avses med

- a) *utfärdande stat*: den medlemsstat där en rättslig myndighet enligt definition i den utfärdande statens lagstiftning har fattat, giltigförklarat eller på något sätt bekräftat ett beslut om frysning i samband med ett straffrättsligt förfarande,
- b) *verkställande stat*: den medlemsstat på vars territorium egendomen eller bevismaterialet befinner sig,
- c) *beslut om frysning*: varje åtgärd som vidtas av en behörig rättslig myndighet i den utfärdande staten i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av sådan egendom som kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial,
- d) *egendom*: all slags egendom, materiell eller immateriell, lös eller fast egendom, samt juridiska handlingar eller urkunder som styrker äganderätt eller annan rätt till sådan egendom, som den behöriga rättsliga myndigheten i den utfärdande staten anser
 - utgöra vinning av ett brott som avses i artikel 3 eller helt eller delvis motsvara värdet av denna vinning, eller
 - utgöra hjälpmedel eller föremål för ett sådant brott,
- e) *bevismaterial*: föremål, dokument eller data som kan läggas fram som bevismaterial i brottmål som gäller ett sådant brott som avses i artikel 3.

Brott

1. Detta rambeslut skall tillämpas på sådana beslut om frysning som utfärdas i syfte att

- a) säkra bevismaterial, eller
- b) senare förverka egendom.

2. Vid följande brott, så som de definieras i den utfärdande statens lagstiftning, skall det, om de enligt den utfärdande statens lagstiftning är belagda med fängelsestraff på minst tre år, inte krävas någon kontroll av huruvida dubbel straffbarhet föreligger:

- Deltagande i en kriminell organisation.
- Terrorism.
- Människohandel.
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
- Korruption.
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
- Penningtvätt.
- Penningförfalskning inklusive förfalskning av euron.
- IT-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälptill olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord, grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.

- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserad stöld och väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonsubstanser och andra tillväxsubstanser.
- Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

3. Rådet får, efter att ha hört Europaparlamentet i enlighet med artikel 39.1 i fördraget, när som helst enhälligt besluta att lägga till andra typer av brott i förteckningen i punkt 2. Mot bakgrund av kommissionens rapport enligt artikel 14 i detta rambeslut skall rådet bedöma om förteckningen bör utvidgas eller ändras.

4. När det gäller fall som inte omfattas av punkt 2 får den verkställande staten som villkor för erkännande och verkställighet av ett beslut om frysning i de syften som anges i 1 a ställa att de gärningar för vilka beslutet har utfärdats skall utgöra ett brott enligt den statens lagstiftning, oberoende av brottsrekvisit eller brottets rättsliga rubricering enligt den utfärdande statens lagstiftning.

När det gäller fall som inte omfattas av punkt 2 får den verkställande staten som villkor för erkännande och verkställighet av ett beslut om

frysning i de syften som anges i 1 b ställa att de gärningar för vilka beslutet har utfärdats skall utgöra ett brott som enligt den statens lagstiftning möjliggör sådan frysning, oberoende av brottsrekvisit eller brottets rättsliga rubricering enligt den utfärdande statens lagstiftning.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 1

AVDELNING II

FÖRFARANDE FÖR VERKSTÄLLIGHET AV BESLUT OM FRYSNING

Artikel 4

Översändande av beslut om frysning

1. Ett beslut om frysning enligt detta rambeslut skall, tillsammans med det intyg som avses i artikel 9, översändas av den rättsliga myndighet som fattat beslutet direkt till den behöriga rättsliga myndighet som är behörig att verkställa det, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning, så att den verkställande staten kan fastställa äktheten.
2. Förenade kungariket och Irland får var för sig före den tidpunkt som avses i artikel 14.1 i en förklaring meddela att beslutet om frysning samt intyget skall sändas via en central myndighet eller myndigheter som landet skall ange i förklaringen. Varje sådan förklaring får när som helst ändras genom en ytterligare förklaring eller återtas. Varje förklaring eller återtagande skall deponeras vid rådets generalsekretariat och anmälas till kommissionen. Dessa medlemsstater får när som helst genom en ytterligare förklaring begränsa en sådan förklarings räckvidd i syfte att ge punkt 1 större verkan. De skall göra så när bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet sätts i kraft för dem.
3. Om den rättsliga myndighet som är behörig för verkställighet inte är känd, skall den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten göra all utredning, inklusive via det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter⁴, för att få information från den verkställande staten.
4. Om den rättsliga myndighet i den verkställande staten som tar emot ett beslut om frysning inte är behörig att erkänna beslutet och att vidta de åtgärder som krävs för dess verkställighet, skall den självmant översända beslutet om frysning till den behöriga rättsliga myndigheten för verkställighet och underrätta den rättsliga myndighet i den utfärdande staten som utfärdat beslutet.

⁴ Gemensam åtgärd 98/428/RIF av den 29 juni 1998 om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk (EGT L 191, 7.7.1998, s. 4).

Erkännande och omedelbar verkställighet

1. De behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten skall erkänna sådana beslut om frysning som översänds i enlighet med artikel 4 utan att ytterligare formaliteter krävs och omgående vidta de åtgärder som behövs för omedelbar verkställighet på samma sätt som för ett beslut om frysning som fattas av en myndighet i den verkställande staten, såvida inte denna myndighet beslutar att åberopa något av skälen för icke-erkännande eller icke-verkställighet enligt artikel 7 eller något av skälen för att skjuta upp verkställigheten enligt artikel 8.

När det måste säkerställas att bevismaterialet är giltigt, skall den rättsliga myndigheten i den verkställande staten också följa de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den behöriga rättsliga myndigheten i den utfärdande staten vid verkställigheten av beslutet om frysning, såvida dessa formaliteter och förfaranden inte strider mot grundläggande rättsprinciper i den verkställande staten.

En rapport om verkställighet av beslutet om frysning skall utan dröjsmål avges till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

2. Alla ytterligare beslut om tvångsåtgärder som blir nödvändiga genom beslutet om frysning skall fattas i enlighet med de förfaranderegler som gäller i den verkställande staten.

3. De behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten skall fatta beslut och meddela att beslut om frysning har fattats så snart som möjligt och, där så är praktiskt möjligt, inom 24 timmar från mottagandet av beslutet om frysning.

*Artikel 6***Frysningens varaktighet**

1. Egendomen skall förbli fryst i den verkställande staten tills denna har svarat slutgiltigt på en ansökan som gjorts enligt artikel 10.1 a eller 10.1 b.

2. Den verkställande staten får dock, efter samråd med den utfärdande staten, i enlighet med sin nationella lagstiftning och praxis fastställa lämpliga villkor mot bakgrund av omständigheterna i ärendet för att begränsa den tid under vilken egendomen skall vara fryst. Om den i enlighet med dessa villkor avser att häva åtgärden, skall den underrätta den utfärdande staten om detta och ge den möjlighet att lämna synpunkter.

3. De rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten skall utan dröjsmål underrätta motsvarande myndigheter i den verkställande staten om beslutet om frysning har hävts. Under dessa omständigheter skall den verkställande staten ansvara för att åtgärden hävs så snart som möjligt.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 1

Artikel 7

Skäl för icke-erkännande eller icke-verkställighet

1. De behöriga rättsliga myndigheterna i den verkställande staten får vägra att erkänna eller verkställa beslutet om frysning endast om

- a) intyget enligt artikel 9 saknas eller är ofullständigt eller uppenbarligen inte motsvarar beslutet om frysning,
- b) det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa beslutet om frysning,
- c) det omedelbart framgår av uppgifterna i intyget att rättsligt bistånd enligt artikel 10 för det brott för vilket beslutet om frysning har utfärdats skulle inkräkta på principen *ne bis in idem* (inte två gånger för samma sak),
- d) i något av de fall som anges i artikel 3.4, den gärning som ligger till grund för beslutet om frysning inte innebär något brott mot lagen i den verkställande staten; när det gäller skatter och andra avgifter, tullar och valutatransaktioner får dock verkställighet av beslutet om frysning inte vägras av det skälet att den verkställande statens lagstiftning inte föreskriver samma typ av skatter eller avgifter eller att den inte innehåller samma slags bestämmelser om skatter och andra avgifter, tullar och valutatransaktioner som den utfärdande statens lagstiftning.

2. När det gäller punkt 1 a, får den behöriga rättsliga myndigheten

- a) föreskriva en tidsfrist för att lämna in eller komplettera eller korrigera intyget,
- b) godta ett likvärdigt dokument, eller
- c) om myndigheten anser sig ha fått tillräckliga upplysningar, befria den utfärdande rättsliga myndigheten från kravet.

3. Beslut om att vägra erkännande eller verkställighet skall fattas och anmälas till de behöriga rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten utan dröjsmål och på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

4. Om det i praktiken är omöjligt att verkställa beslutet om frysning på grund av att egendomen eller bevismaterialet har försvunnit, förstörts, inte kan återfinnas på den plats som anges i intyget eller om platsen där egendomen eller bevismaterialet finns inte har angetts tillräckligt exakt, trots att den utfärdande staten konsulterats, skall de behöriga rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten likaså underrättas utan dröjsmål.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 1

Artikel 8

Skäl för att skjuta upp verkställigheten

1. Den behöriga rättsliga myndigheten i den verkställande staten får skjuta upp verkställigheten av ett beslut om frysning som översänts enligt artikel 4

- a) om verkställigheten kan inverka menligt på en pågående brottsutredning, så länge den anser det rimligt,
- b) om egendomen eller bevismaterialet redan omfattas av ett beslut om frysning i ett straffrättsligt förfarande, till dess att beslutet om frysning har hävts,
- c) om vid ett beslut om frysning i ett straffrättsligt förfarande av egendom som senare skall förverkas, egendomen redan omfattas av ett beslut om frysning som utfärdats i samband med andra förfaranden i den verkställande staten och tills det beslutet har hävts. Detta led skall dock endast tillämpas om ett sådant beslut har prioritet över senare nationella beslut om frysning vid straffrättsliga förfaranden enligt den nationella lagstiftningen.

2. En anmälan om att verkställigheten av beslutet om frysning har skjutits upp, med uppgift om skälet till att verkställigheten skjutits upp och, om möjligt, hur länge den förväntas bli uppskjuten, skall utan dröjsmål göras till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

3. Så snart skälet för uppskjutandet inte längre föreligger, skall den behöriga rättsliga myndigheten i den verkställande staten utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för verkställighet av beslutet om frysning och underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

4. Den behöriga rättsliga myndigheten i den verkställande staten skall underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om varje annan tvångsåtgärd som egendomen i fråga kan beröras av.

Intyg

1. Intyget, för vilket ett standardformulär återges i bilagan, skall undertecknas av den behöriga rättsliga myndigheten i den utfärdande stat som har beslutat om åtgärden, och denna myndighet skall intyga att uppgifterna i intyget är riktiga.
2. Intyget skall översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande staten.
3. Varje medlemsstat får, när detta rambeslut antas eller vid en senare tidpunkt, genom en förklaring som skall deponeras hos rådets generalsekretariat förklara att den kommer att godta en översättning till ett annat eller flera andra av Europeiska gemenskapernas institutioners officiella språk.

Artikel 10

Efterföljande hantering av den frysta egendomen

1. Det översändande som avses i artikel 4
 - a) skall åtföljas av en ansökan om överlämnande av bevismaterialet till den utfärdande staten,eller
 - b) skall åtföljas av en ansökan om förverkande som antingen kräver verkställighet av ett beslut om förverkande som har fattats i den utfärdande staten, eller förverkande i den verkställande staten och efterföljande verkställighet av ett sådant beslut,eller
 - c) skall i intyget innehålla en instruktion om att egendomen skall hållas kvar i den verkställande staten i avvaktan på en ansökan enligt a eller b. Den utfärdande staten skall i intyget ange (den beräknade) tidpunkten för inlämnandet av denna ansökan. Artikel 6.2 skall tillämpas.
2. Ansökningar enligt punkt 1 a och b skall lämnas in av den utfärdande staten och handläggas av den verkställande staten i enlighet med de regler som är tillämpliga på ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och de regler som är tillämpliga på internationellt samarbete som rör förverkande.
3. Med undantag från de regler om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som anges i punkt 2 får den verkställande staten dock inte avslå ansökningar som avses i punkt 1 a på grund av att dubbel straffbarhet

inte föreligger, om ansökan avser brott enligt artikel 3.2 och brotten medför fängelsestraff på minst tre år i den utfärdande staten.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 1

Artikel 11

Rättsmedel

1. Medlemsstaterna skall införa nödvändiga bestämmelser för att säkerställa att alla berörda parter, inbegripet tredje part i god tro, har tillgång till rättsmedel utan suspensiv effekt mot beslut om frysning som verkställts enligt artikel 5 för att bevara sina legitima rättigheter. Talan skall väckas vid domstol i den utfärdande staten eller i den verkställande staten i enlighet med den nationella lagstiftningen i respektive stat.

2. Grunden för ett beslut om frysning får prövas endast i talan som väckts vid en domstol i den utfärdande staten.

3. Om talan väcks i den verkställande staten, skall den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten informeras om detta och på vilka grunder talan väckts, så att den kan framföra de argument som den bedömer vara nödvändiga. Den skall informeras om utgången av processen.

4. Den utfärdande och den verkställande staten skall vidta nödvändiga åtgärder för att underlätta för de personer som avses i punkt 1 att utöva sin rätt att väcka talan, särskilt genom att tillhandahålla berörda parter nödvändiga uppgifter.

5. Den utfärdande staten skall se till att tidsgränserna för utövandet av rätten att väcka talan enligt punkt 1 tillämpas på ett sätt som garanterar att de berörda parterna har tillgång till ett effektivt rättsmedel.

Artikel 12

Ersättning

1. Om den verkställande staten enligt sin lagstiftning är ansvarig för skada som orsakats någon av de parter som avses i artikel 11 på grund av verkställighet av ett beslut om frysning som översänts till denna enligt artikel 4, skall den utfärdande staten, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 11.2, ersätta den verkställande staten för skadestånd som i kraft av detta ansvar betalats ut till den berörda parten, utom om och i den mån skadan eller en del av skadan uteslutande beror på den verkställande statens agerande.

2. Punkt 1 skall inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadeersättning.

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 13

Territoriell tillämpning

Detta rambeslut skall tillämpas på Gibraltar.

Artikel 14

Genomförande

1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut före den 2 augusti 2005.
2. Senast vid denna tidpunkt skall medlemsstaterna till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning. På grundval av en rapport utarbetad med hjälp av denna information och en skriftlig rapport från kommissionen, skall rådet före den 2 augusti 2006 bedöma i vilken utsträckning medlemsstaterna har följt bestämmelserna i detta rambeslut.
3. Rådets generalsekretariat skall underrätta medlemsstaterna och kommissionen om alla förklaringar som görs i enlighet med artikel 9.3.

Artikel 15

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska unionens *officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 22 juli 2003.

På rådets vägnar

G. Alemanno

Ordförande

Intyg enligt artikel 9

Prop. 2004/05:115
Bilaga 2

a) Den rättsliga myndighet som har utfärdat beslutet om frysning:

Officiellt namn:

.....

Företrädarens namn:

Befattning (titel/grad):

Ärendebeteckning:

Adress:.....

.....

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

Språk för kontakter med den utfärdande rättsliga myndigheten:

.....

Uppgifter om den person/de personer som skall kontaktas (inklusive uppgifter om språk för kontakter med denna person/dessa personer) om tilläggsuppgifter är nödvändiga för verkställighet av beslut om frysning eller för nödvändiga praktiska arrangemang för överlämnandet av bevismaterial (i förekommande fall):

.....

.....

- b) Behörig myndighet för verkställighet av ett beslut om frysning i den utfärdande staten (om denna myndighet är en annan än den myndighet som anges i a):

Officiellt namn:

.....

Företrädarens namn:

Befattning (titel/grad):

Ärendebeteckning:

Adress:

.....

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

Språk för kontakter med behörig myndighet för verkställighet:

.....

Uppgifter om den person/de personer som skall kontaktas (inklusive uppgifter om språk för kontakter med denna person/dessa personer) om tilläggsuppgifter är nödvändiga för verkställighet av beslut om frysning eller för nödvändiga praktiska arrangemang för överlämnandet av bevismaterial (i förekommande fall):

.....

- c) Om a och b har fyllts i, måste det i denna punkt anges vilken av eller att båda dessa två myndigheter skall kontaktas:.....

☐ Myndighet enligt a:

☐ Myndighet enligt b:

- d) Central myndighet för överföringen och det administrativa mottagandet av beslut om frysning, i förekommande fall (tillämpligt endast för Irland och Förenade kungariket):

Namn på den centrala myndigheten:

.....

Kontaktperson, i förekommande fall (titel/grad och namn):

.....

Adress:

.....

Ärendebeteckning:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

- e) Beslutet om frysning:

1. Datum och i förekommande fall ärendenummer.
2. Beslutets syfte.
 - 2.1 Efterföljande förverkande.
 - 2.2 Säkrande av bevis.
3. Beskrivning av formaliteter och förfaranden som skall iakttas vid verkställighet av ett beslut om frysning som avser bevismaterial (i förekommande fall).

- f) Information om den egendom eller det bevismaterial i den verkställande staten som omfattas av beslutet om frysning:

Beskrivning av egendomen eller bevismaterialet och belägenhet:

1. a) Detaljerad beskrivning av egendomen och, i förekommande fall, det högsta belopp för vilket indrivning söks (om ett sådant högsta belopp anges i beslutet om värdet av vinning).

b) Detaljerad beskrivning av bevismaterialet.
2. Egendomens eller bevismaterialets exakta belägenhet (om den inte är känd, senast känd belägenhet).
3. Part som har egendomen eller bevismaterialet i besittning eller känd verklig ägare till egendomen eller bevismaterialet, om denna är en annan än den person som misstänks för brottet eller dömts (i förekommande fall enligt nationell lagstiftning i den utfärdande staten)

.....
.....

- g) Information om identiteten på 1) de(n) fysiska person(er) eller 2) de(n) juridiska person(er) som misstänks för brottet eller dömts (i förekommande fall enligt nationell lagstiftning i den utfärdande staten) och/eller de(n) person(er) som beslutet om frysning hänför sig till (om den är tillgänglig):

1. Fysiska personer

Efternamn:

Förnamn:

Flicknamn, i förekommande fall:

Alias, i förekommande fall:

Kön:

Nationalitet:

Födelsedatum:

Födelseort:

Bostadsort och/eller känd adress, om uppgift saknas senast kända adress:

.....

Det eller de språk som den eftersökte förstår (om detta är känt):

.....

2. Juridiska personer

Namn:

Typ av juridisk person:

Organisationsnummer:

Officiellt säte:

.....

h) Åtgärd som skall vidtas av den verkställande staten efter verkställighet av beslutet om frysning:

Förverkande

- 1.1 Egendomen skall kvarhållas i den verkställande staten för efterföljande förverkande.
- 1.1.1 Se bifogad ansökan om verkställighet av ett beslut om förverkande som utfärdats i den utfärdande staten den (datum).
- 1.1.2 Se bifogad ansökan om att fatta ett beslut om förverkande i den verkställande staten och efterföljande verkställighet av detta beslut.
- 1.1.3 Beräknad tidpunkt för inlämning av sådan ansökan som avses i 1.1.1 eller 1.1.2.

eller

Säkrande av bevis

- 2.1 Egendomen skall överföras till den utfärdande staten i bevissyfte.
- 2.1.1 Ansökan om överföring bifogas.

eller

- 2.2 Egendomen skall kvarhållas i den verkställande staten för senare användning i bevissyfte i den utfärdande staten.
- 2.2.2 Beräknad tidpunkt för inlämning av sådan ansökan som avses i 2.1.1.

i) Brott:

Beskrivning av de relevanta grunderna för beslutet om frysning och en sammanfattning av de fakta som är kända för den rättsliga myndighet som utfärdar beslutet och intyget:

.....
.....

Brottets eller brottens beskaffenhet och brottsrubricering samt den tillämpliga lagbestämmelse som beslutet om frysning grundar sig på:

.....
.....

1. Markera i förekommande fall om det eller de brott som anges ovan gäller ett eller flera av följande brott, om detta/dessa brott i den utfärdande medlemsstaten kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år:

- ☐ Deltagande i en kriminell organisation.
- ☐ Terrorism.
- ☐ Människohandel.
- ☐ Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
- ☐ Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- ☐ Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
- ☐ Korruption.
- ☐ Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
- ☐ Penningtvätt.
- ☐ Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- ☐ IT-brottslighet.
- ☐ Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- ☐ Hjälptill olaglig inresa och olaglig vistelse.
- ☐ Mord, grov misshandel.
- ☐ Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- ☐ Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- ☐ Rasism och främlingsfientlighet.
- ☐ Organiserad stöld och väpnat rån.
- ☐ Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- ☐ Svindleri.
- ☐ Beskyddarverksamhet och utpressning.
- ☐ Förfalskning och piratkopiering.
- ☐ Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
- ☐ Förfalskning av betalningsmedel.
- ☐ Olaglig handel med hormonsubstanser och andra tillväxsubstanser.
- ☐ Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
- ☐ Handel med stulna fordon.
- ☐ Våldtäkt.
- ☐ Mordbrand.
- ☐ Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- ☐ Kapning av flygplan eller fartyg.
- ☐ Sabotage.

2. Fullständig beskrivning av det eller de brott som inte omfattas av punkt 1 ovan:

.....
.....

- j) De rättsmedel mot beslutet om frysning som står till förfogande i den utfärdande staten för berörda parter, inklusive tredje man i god tro.

Beskrivning av de rättsmedel som står till förfogande samt åtgärder som är nödvändiga att vidta:

Domstol där talan kan väckas:

Uppgifter om vilka som kan väcka talan:

Tidsfrist för att väcka talan:

Den myndighet i den utfärdande staten som kan tillhandahålla ytterligare information om förfaranden för att överklaga beslut i den utfärdande staten och om huruvida rättshjälp och översättningshjälp finns tillgänglig:

Namn:

Kontaktperson (i förekommande fall):

Adress:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post:

- k) Andra omständigheter i fallet (frivillig information):

- l) Beslutet om frysning bifogas detta intyg.

Underskrift av den utfärdande rättsliga myndigheten och/eller dess företrädare för att styrka att innehållet i intyget är riktigt:

Namn:

Befattning (Titel/grad):

Datum:

Officiell stämpel (om tillgänglig)

Rådets uttalande i anslutning till rambeslutet

Prop. 2004/05:115
Bilaga 3

“Rådet noterar att det mot bakgrund av behovet att snarast anta rambeslutet inte har varit möjligt att helt och fullt överväga frågan om frysning i syfte att återställa egendomen till den rätta ägaren och att denna fråga därför inte har tagits med i räckvidden för detta rambeslut. Rådet är enigt om att granskningen av denna fråga skall fortsätta för att ett tilläggsinstrument om frysning i syfte att återställa egendom snarast möjligt skall kunna antas.”

1 Förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

2 § Med frysningsbeslut avses i denna lag

1. ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, eller ett beslut om beslag enligt 2 kap. 1 § denna lag, när ett sådant beslut översänds från Sverige för verkställighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen,

2. ett beslut av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, vilket översänds till Sverige för erkännande och verkställighet, och som har meddelats i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial.

2 kap. Frysningsbeslut som meddelas i Sverige

1 § Föremål, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, får av åklagare, under de förutsättningar som anges i 27 kap. 1–3 §§ rättegångsbalken, tas i beslag utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt när detta sker. Ett sådant beslut får inte verkställas i Sverige.

2 § Åklagare får översända ett frysningsbeslut från Sverige för verkställighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Frysningsbeslutet skall skickas direkt till en behörig myndighet i den andra staten.

3 § Efter det att beslaget har verkställts tillämpas 27 kap. 6 § första stycket, 7 § och 8 § första och fjärde styckena samt 11 och 13 §§ rättegångsbalken. Överlämnas föremålet till Sverige skall det tas i förvar av åklagaren och anses vara taget i beslag enligt rättegångsbalken.

4 § Även om föremålet inte har överlämnats till Sverige när målet avgörs skall rätten enligt 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken pröva om beslaget fortfarande skall bestå.

Inledande bestämmelse

1 § Ett frysningsbeslut som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen skall erkännas och verkställas i Sverige enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Hur ärendet inleds

2 § Ett frysningsbeslut som översänds för erkännande och verkställighet i Sverige skall skickas direkt till behörig åklagare. Frysningsbeslutet skall åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilagan till rambeslutet.

Frysningsbeslutet och intyget skall översändas skriftligen genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får dock översändandet ske på annat sätt.

Ett ärende om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut i Sverige skall handläggas av den åklagare som Riksåklagaren bestämmer.

Intyget

3 § Det intyg som avses i 2 § första stycket skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet, skall åklagaren ge den andra medlemsstatens myndighet möjlighet att inom viss tid inkomma med komplettering.

Verkställbarhetsförklaring

4 § Åklagaren prövar om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige. Om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige, skall åklagaren meddela en verkställbarhetsförklaring.

5 § Verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet och den andra medlemsstatens myndighet har beretts tillfälle att inkomma med komplettering,

2. om en sådan förklaring skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,

3. om frysningsbeslutet avser en skriftlig handling eller ett skriftligt meddelande och det enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken hade funnits hinder mot att ta handlingen eller meddelandet i beslag, eller

4. om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för den gärning som i den andra medlemsstaten är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har meddelats.

6 § Åklagaren skall i verkställbarhetsförklaringen föreskriva att frysningsbeslutet skall verkställas

1. med tillämpning av 27 kap. 10–13 §§ rättegångsbalken, om frysningsbeslutet avser föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat, eller

2. som ett kvarstadsbeslut i brottmål, om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom.

7 § Åklagaren får i verkställbarhetsförklaringen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten. Om den andra medlemsstatens myndighet har begärt att ett visst förfarande skall tillämpas när ett frysningsbeslut verkställs enligt 6 § 1, skall det i verkställbarhetsförklaringen föreskrivas att det begärda förfarandet skall tillämpas, om inte förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Tidsfrist för verkställigheten

8 § Ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige bör verkställas inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och det intyg som avses i 2 §.

Uppskjutande av verkställigheten

9 § Åklagaren får bestämma att verkställigheten av ett frysningsbeslut skall skjutas upp på viss tid,

1. om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning om brott, eller

2. om frysningsbeslutet avser egendom som i ett annat straffrättsligt förfarande är tagen i beslag eller belagd med kvarstad.

Åklagaren får förlänga den bestämda tiden.

Förfarandet vid verkställigheten

10 § Polismyndigheten, och vid behov Tullverket eller Kustbevakningen, skall biträda åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1.

11 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 får husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning företas enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken. Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befodringsföretag, får åklagaren begära rättens förordnande om att försändelsen, när den kommer in, skall hållas kvar till dess att verkställighet har skett. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen rättegångsbalken tillämpas.

Husrannsakan får företas och en försändelse får hållas kvar enligt första stycket utan hinder av att den gärning som frysningsbeslutet avser

inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det för gärningen kan dömas till fängelse i den andra medlemsstaten.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 4

Upphävande av en verkställbarhetsförklaring

12 § Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring

1. om det framkommer att ett frysningsbeslut inte får verkställas i Sverige,
2. om egendomen inte kan påträffas här, eller
3. om begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas.

Åklagaren får inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter att ett frysningsbeslut har verkställts och åtgärden prövats av rätten.

Motivering av beslut

13 § Åklagarens beslut i fråga om verkställbarhet i Sverige av ett frysningsbeslut eller i fråga om uppskjutande av verkställighet skall innehålla de skäl som bestämt utgången.

Rättens prövning

14 § När ett frysningsbeslut har verkställts, skall åklagaren skyndsamt begära rättens prövning av åtgärden. Behörig är varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts.

Vid rättens handläggning tillämpas reglerna om domstols handläggning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag. Tingsrätten skall hålla förhandling i ärendet. Vid förhandlingen tillämpas bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken.

15 § När rätten fastställer ett verkställt frysningsbeslut skall rätten bestämma hur länge åtgärden skall bestå. Rätten får förlänga den bestämda tiden, om det finns anledning till det. Om det inte längre finns skäl för att åtgärden skall bestå, skall den upphävas av rätten.

När rätten bestämmer hur länge åtgärden skall bestå får rätten uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt.

Rätten får inte ändra ett beslut enligt första stycket eller ett villkor som har uppställts enligt andra stycket utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

Det efterföljande förfarandet

16 § En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Något beslut om beslag skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar att egendomen skall överlämnas till den ansökande staten, skall rätten samtidigt pröva om en åtgärd som

har beslutats enligt 14 och 15 §§ skall bestå till dess att beslutet om överlämnande har verkställs.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 4

17 § En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge ang. verkställighet av straff m.m. eller enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.

Något beslut om beslag eller kvarstad skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar att förverkande skall ske, skall rätten samtidigt pröva om en åtgärd som har beslutats enligt 14 och 15 §§ skall bestå till dess att domen om förverkande vinner laga kraft.

Överklagande av rättsens beslut

18 § Vid överklagande av rättsens beslut enligt 14 och 15 §§ och av beslut enligt 16 och 17 §§, om att en tidigare beslutad åtgärd skall bestå, tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av domstols beslut rörande en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Prop. 2004/05:115
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Framställning om verkställighet göres hos Justitiedepartementet.

Framställning om verkställighet görs hos Justitiedepartementet. *En framställning som har föregåtts av verkställighet enligt lagen (2005:000) om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut får skickas till en åklagare som är behörig enligt den lagen. Den åklagaren skall överlämna framställningen till Justitiedepartementet.*

Finner regeringen uppenbart att framställningen ej gäller dom eller avgörande som avses i 1 § första stycket eller att hinder mot verkställighet möter enligt 5 § andra stycket 1–7, skall framställningen omedelbart avslås. I fråga om utevarodom får framställningen dock ej avslås enbart på den grund att domen ännu ej vunnit laga kraft.

Regeringen prövar om framställningen skall avslås på grund av förhållande som avses i 5 § andra stycket 8 eller i 6 § första stycket 1, 4, 5 eller 6. Regeringen kan avslå framställningen, om det är uppenbart att förhållande som avses i 6 § första stycket 2, 3, 7 eller 8 föreligger.

Avslås ej framställningen, skall den överlämnas till riksåklagaren för vidare handläggning

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2004/05:115

Bilaga 5

Riksdagens ombudsmän, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Finansinspektionen, Rikspolisstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Domareförbund, Föreningen Sveriges kronofogdar.

Förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial⁵.

2 § Med frysningsbeslut avses i denna lag

1. ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, eller ett beslut om beslag enligt 2 kap. 1 § denna lag,

2. ett beslut av en rättslig myndighet i en medlemsstat i Europeiska unionen, vilket översänds till Sverige för erkännande och verkställighet, och som har meddelats i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstörelse, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial.

3 § Regeringen meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

2 kap. Beslut i Sverige om beslag och översändande från Sverige av frysningsbeslut

Beslut i Sverige om beslag

1 § Föremål, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, får av åklagare, under de förutsättningar som anges i 27 kap. 1–3 §§ rättegångsbalken, tas i beslag utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt vid beslutet. Ett sådant beslut får inte verkställas i Sverige.

Vad som i detta kapitel sägs om föremål skall också gälla i fråga om skriftlig handling.

⁵ EUT L 196, 2.8.2003, s. 45 (Celex 32003F0577).

2 § Ett frysningsbeslut enligt 1 kap. 2 § 1 som översänds från Sverige till en medlemsstat i Europeiska unionen för erkännande och verkställighet skickas av åklagare direkt till en behörig myndighet i den andra staten.

3 § När ett beslut som avses i 1 § har verkställts i den andra medlemsstaten tillämpas följande bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken:

6 § första stycket om rättens prövning,

7 § om tid för åtals väckande,

8 § första och fjärde styckena om hävande av beslag,

11 § om underrättelse, och

13 § om protokoll och om rätt för den som drabbats av ett beslag att erhålla bevis om beslaget.

Om ett föremål som tagits i beslag enligt 1 § överlämnas till Sverige, skall det tas i förvar av åklagaren och anses vara taget i beslag enligt rättegångsbalken.

Även om föremålet inte har överlämnats till Sverige när målet avgörs skall rätten med tillämpning av 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken pröva om beslaget fortfarande skall bestå.

Det efterföljande förfarandet

4 § I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om överlämnande till Sverige av egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

5 § I lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge ang. verkställighet av straff m.m. och i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om verkställighet utomlands av förverkandebeslut, som avser egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

3 kap. Erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut

Inledande bestämmelse

1 § Ett frysningsbeslut som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen skall erkännas och verkställas i Sverige enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Hur ärendet inleds

2 § Ett frysningsbeslut skall skickas direkt till behörig åklagare. Frysningsbeslutet skall åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilagan till rambeslutet.

Frysningsbeslutet och intyget skall översändas skriftligen genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får dock översändandet ske på annat sätt.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 6

Åklagarmyndigheten bestämmer vilka åklagare som är behöriga att handlägga ärenden enligt detta kapitel.

Intyget

3 § Det intyg som avses i 2 § första stycket skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet, skall åklagaren ge den andra medlemsstatens myndighet möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering.

Verkställbarhetsförklaring

4 § Åklagaren prövar om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige. Om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige, skall åklagaren meddela en verkställbarhetsförklaring.

5 § Verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet,

2. om en sådan förklaring skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,

3. om frysningsbeslutet avser en skriftlig handling eller ett skriftligt meddelande och det enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken hade funnits hinder mot att ta handlingen eller meddelandet i beslag, eller

4. om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för den gärning som i den andra medlemsstaten är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har meddelats.

Andra frågor som tas upp i en verkställbarhetsförklaring

6 § Åklagaren skall i verkställbarhetsförklaringen ange att frysningsbeslutet skall verkställas

1. med tillämpning av 27 kap. 10–13 §§ rättegångsbalken, om frysningsbeslutet avser ett föremål eller en skriftlig handling som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkad, eller

2. som ett kvarstadsbeslut i brottmål, om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom.

7 § Om den andra medlemsstatens myndighet har begärt att ett visst förfarande skall tillämpas när ett frysningsbeslut verkställs enligt 6 § 1, skall åklagaren i verkställbarhetsförklaringen ange att det begärda

förfarandet skall tillämpas. Detta gäller dock inte om förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 6

Tidsfrist för verkställigheten

8 § Ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och det intyg som avses i 2 § första stycket.

Uppskjutande av verkställigheten

9 § Åklagaren får bestämma att verkställigheten av ett frysningsbeslut skall skjutas upp på viss tid

1. om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning om brott, eller
2. om frysningsbeslutet avser egendom som i ett annat straffrättsligt förfarande är tagen i beslag eller belagd med kvarstad.

Åklagaren får förlänga den bestämda tiden.

Förfarandet vid verkställigheten

10 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 får husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning göras enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken.

Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befodringsföretag, får åklagaren begära rättens förordnande om att försändelsen, när den kommer in, skall hållas kvar till dess att verkställighet har skett. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen rättegångsbalken tillämpas.

Husrannsakan får göras enligt första stycket och en försändelse får hållas kvar enligt andra stycket även om den gärning som frysningsbeslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det för gärningen kan dömas till fängelse i den andra medlemsstaten.

11 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 2 får åklagaren ta lös egendom i förvar till dess frysningsbeslutet har verkställts.

12 § Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen skall biträda åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 och när egendom skall tas i förvar enligt 11 §.

Upphävande av en verkställbarhetsförklaring

13 § Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring

1. om det framkommer att ett frysningsbeslut inte får verkställas i Sverige,
2. om egendomen inte kan påträffas här, eller
3. om begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas.

Åklagaren får inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter att ett frysningsbeslut har verkställts och verkställbarhetsförklaringen prövats av rätten. Om åklagaren upphäver en verkställbarhetsförklaring, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

Prop. 2004/05:115
Bilaga 6

Motivering av beslut

14 § Åklagarens beslut att inte meddela verkställbarhetsförklaring eller att skjuta upp verkställigheten skall innehålla de skäl som bestämt utgången.

Åklagarens tillgång till register

15 § Åklagaren skall vid utredning och prövning av ärenden enligt denna lag ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret enligt vad som är föreskrivet om tillgång till sådana uppgifter i verksamhet hos åklagarmyndighet för beslut om förundersökning och åtal.

Rättens prövning

16 § När ett frysningsbeslut har verkställts, skall åklagaren skyndsamt begära rättens prövning av verkställbarhetsförklaringen. Behörig är varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts eller, om flera frysningsbeslut har verkställts, en tingsrätt inom vars domkrets något av frysningsbesluten har verkställts.

Vid rättens handläggning tillämpas reglerna om domstols handläggning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag. Tingsrätten skall så snart det kan ske hålla förhandling i ärendet, om en förhandling inte uppenbart skulle sakna betydelse för prövningen. Vid en förhandling tillämpas bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken.

17 § Om rätten fastställer åklagarens verkställbarhetsförklaring, skall rätten bestämma hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå. Rätten får förlänga den bestämda tiden. Om det inte längre finns tillräckliga skäl för att verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, skall verkställbarhetsförklaringen upphävas av rätten.

Upphävs en verkställbarhetsförklaring, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

När rätten bestämmer hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå får rätten uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt.

Rätten får inte ändra ett beslut enligt första stycket eller ett villkor som har ställts upp enligt tredje stycket utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

18 § En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Något beslut om beslag skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar att egendomen skall överlämnas till den ansökande staten, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att beslutet om överlämnande har verkställts.

19 § En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge ang. verkställighet av straff m.m. eller enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.

En ansökan enligt första stycket får skickas till den åklagare som har handlagt ärendet enligt denna lag. Åklagaren skall vidarebefordra ansökan till Skatteverket, om ansökan gjorts av en myndighet i Danmark eller Finland, och i annat fall till Justitiedepartementet.

Något beslut om beslag eller kvarstad skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar om verkställighet av ett beslut om förverkande, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att domen om förverkande vinner laga kraft.

Överklagande av rättens beslut

20 § Vid överklagande av rättens beslut enligt 16 och 17 §§ och av beslut enligt 18 och 19 §§, om verkställighet av frysningsbeslut, tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av domstols beslut angående en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-03-15

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K. Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 17 februari 2005 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Joakim Zetterstedt.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Rubriken

Frysning är en hittills i svensk lagtext okänd term. Den kan i jämförelse med termer som förvar, betalningssäkring, beslag och kvarstad framstå som främmande och oprecis. Med hänsyn emellertid till att i de franska och engelska versionerna av rådets rambeslut 2003/577/RIF används de motsvarande begreppen ”de gel” och ”freezing” och till att fråga är om en avgränsad speciallag bör det svenska ordet frysning kunna godtas. För att genom lagens rubrik klargöra lagens innehåll vill Lagrådet ändå föreslå att rubriken ges följande lydelse:

”Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av vissa tvångsmedelsbeslut rörande egendom eller bevismaterial (frysningsbeslut)”

1 kap. 2 §

I denna paragraf definieras vad som i lagen avses med frysningsbeslut. I första punkten upptas beslut som fattats i Sverige, nämligen dels vissa kvarstadsbeslut i brottmål enligt rättegångsbalken, dels beslut om beslag enligt den föreslagna lagen. I andra punkten beskrivs sådana frysningsbeslut som fattats i annan medlemsstat i den Europeiska unionen. Beskrivningen beträffande dessa är inte kronologiskt riktig. Lagrådet föreslår därför en redigering enligt följande:

”2. ett beslut som har meddelats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial, och som har översänts till Sverige för erkännande och verkställighet.”

Se Lagrådets kommentar till 3 kap. 2 §.

2 kap. 1 §

Rättegångsbalkens bestämmelser om beslag i 27 kap. utgår från att de föremål och skriftliga handlingar som får tas i beslag är tillgängliga och alltså genom beslagsbeslutet tas om hand, förseglas eller märks som beslagtagna. För detta förfarande används genomgående i kapitlet lokutionen ”tagas i beslag”.

I den föreslagna lagen används i förevarande paragraf uttrycket ”tas i beslag” trots att föremålet i fråga inte är tillgängligt vid beslutet. För att undvika en rubbning av lokutionens hittillsvarande klara innebörd föreslår Lagrådet, att paragrafens första stycke skrivs om. Samtidigt bör ske en precisering av de för beslutet relevanta bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken. Stycket bör då lyda som följer:

”Åklagare får, under de förutsättningar som anges i 27 kap. 1 § tredje stycket samt 2 och 3 §§ rättegångsbalken, besluta om beslag av föremål, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan antas komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt vid beslutet. Ett sådant beslut får inte verkställas i Sverige.”

3 kap. 2 §

Enligt 3 kap. 2 § tredje stycket i det remitterade förslaget bestämmer Åklagarmyndigheten vilka åklagare som är behöriga att handlägga ärenden om erkännande och verkställighet här i landet av frysningsbeslut som meddelats i en annan medlemsstat. Bestämmelsen kan uppfattas som ett bemyndigande direkt från riksdagen till Åklagarmyndigheten att meddela föreskrifter rörande åklagares behörighet att handlägga ärenden enligt 3 kap.

När det gäller behörighet att i Sverige meddela frysningsbeslut i form av beslag och att begära erkännande och verkställighet av ett svenskt frysningsbeslut hos en myndighet i en annan medlemsstat, är utgångspunkten att i princip envar åklagare skall vara behörig. Några lagbestämmelser om dessa fall föreslås inte. I remissen (se avsnitt 8.4 i den allmänna motiveringen) sägs att i de fall begränsningar anses böra göras kan detta ske inom ramen för åklagarväsendets organisation.

Enligt Lagrådets mening kan frågor om åklagares behörighet, både vad gäller handläggningen av svenska frysningsbeslut och sådana beslut från andra medlemsstater som handläggs här i landet för erkännande och verkställighet och för den delen också andra myndigheters medverkan i sådana ärenden (jfr 12 §), lösas inom ramen för de tillämpningsföreskrifter som regeringen meddelar enligt 1 kap. 3 §. Bestämmelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket kan därför utgå.

Lagrådet föreslår att 1 kap. 3 § ges följande lydelse:

”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.”

Prop. 2004/05:115
Bilaga 7

3 kap. 5 §

I denna paragraf anges i fyra punkter fall då förklaring om verkställbarhet inte får meddelas. I remissen anförs dessutom att en verkställbarhetsförklaring inte kan meddelas i strid med grundlagarna och inte heller får meddelas i strid med Europakonventionen eller de tilläggsprotokoll som gäller som lag här i landet. Som utvecklats i den allmänna motiveringen (se avsnitt 8.7) har någon särskild erinran om detta inte ansetts nödvändig i lagtexten.

Lagrådet anser att goda skäl talar för denna slutsats. Emellertid har i 2 kap. 4 § 2 lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder föreskrivits att överlämnande inte får beviljas om det skulle strida mot Europakonventionen eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet. Denna bestämmelse har inte nämnts i remissen, vilket framstår som en brist.

Enligt Lagrådets mening bör vid den fortsatta beredningen belysas varför det i det aktuella lagstiftningsärendet har ansetts motiverat att beträffande behovet av en uttrycklig lagregel inte en standpunkt som avviker från ställningstagandet vid tillkomsten av lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

3 kap. 6 §

Den föreslagna paragrafen reglerar åklagarens skyldighet att i verkställbarhetsförklaringen ange enligt vilka svenska lagregler ett frysningsbeslut från myndighet i annan medlemsstat skall verkställas. Någon tveksamhet om vilka regler som skall tillämpas i de två skilda fallen torde dock inte föreligga, om i verkställbarhetsförklaringen anges arten av beslutet. Lagrådet föreslår därför att paragrafen ges följande lydelse:

”Åklagaren skall i verkställbarhetsförklaringen ange om frysningsbeslutet skall verkställas som ett beslut om beslag med tillämpning av 27 kap. 10-13 §§ rättegångsbalken eller som ett kvarstadsbeslut i brottmål.”

I 7, 10 och 12 §§ bör då ske en följdändring så att hänvisningen ”enligt 6 § 1” ersätts med ”som ett beslut om beslag” samt i 11 § ”enligt 6 § 2” ersätts med ”som ett kvarstadsbeslut i brottmål”.

3 kap. 18 och 19 §§

I de föreslagna paragraferna anges i särskilda stycken att, i det förfarande som följer efter erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningsbeslut i annan medlemsstat, inte skall meddelas något beslut om beslag eller, i förekommande fall, om kvarstad. Bestämmelsen i fråga kan närmast uppfattas som en erinran om att den andra statens tvångsmedel alltså är gällande. Första stycket i 18 § och tredje stycket i 19 § kan, med hänsyn till det anförda, med fördel införas som en andra

mening i respektive paragrafs första stycke. Paragrafernas första stycken skulle då lyda som följer:

Prop. 2004/05:115
Bilaga 7

”18 § En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. Något beslut om beslag skall dock inte meddelas i ett sådant ärende.”

”19 § En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. eller enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Något beslut om beslag eller kvarstad skall dock inte meddelas i ett sådant ärende.”

Lagrådet föreslår även en viss redigering av 19 § andra stycket enligt följande:

”En ansökan enligt första stycket får skickas till den åklagare som har handlagt ärendet enligt denna lag. Åklagaren skall vidarebefordra ansökan till Skatteverket, om ansökan gjorts av en myndighet i Danmark eller Finland, och till Justitiedepartementet, om ansökan gjorts av en myndighet i en annan medlemsstat.”

3 kap. 20 §

I paragrafen har genom den inskjutna begränsningen av 18 och 19 §§ – ”om verkställighet av frysningsbeslut” – angivits en gräns mot de i sagda paragrafer nämnda lagarna. Fråga kan emellertid inte vara om verkställighet. Vad som med stöd av förevarande paragraf bör kunna överklagas med tillämpning av de angivna bestämmelserna i rättegångsbalken är endast frågan huruvida verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå. Detta bör enligt Lagrådets mening uttryckas i lagtexten enligt följande:

”Vid överklagande av rättens beslut enligt 16 och 17 §§ samt av beslut enligt 18 och 19 §§, såvitt avser frågan huruvida verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av domstols beslut angående en åtgärd som avses i 25 – 28 kap. samma balk.”

Ikraftträdandebestämmelsen

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. Det har inte ansetts föreligga behov av några särskilda övergångsbestämmelser (se avsnitt 12 i den allmänna motiveringen).

I remissen anförs i annat sammanhang (se avsnitt 8.1 i den allmänna motiveringen) att lagstiftningen inte skall tillämpas i förhållande till medlemsstater i EU som inte har genomfört rambeslutet när den svenska lagstiftningen träder i kraft.

Vid tillkomsten av lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder föranledde motsvarande problematik på förslag av Justitieutskottet en särskild övergångsbestämmelse (se härom NJA II 2003 s. 768 ff; se även s. 783).

Lagrådet förordar att en sådan övergångsbestämmelse införs även här.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 2005

Närvarande: Statsrådet Sahlin, ordförande, och statsråden Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2004/05:115 Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut